

VSEBINA

UVODNA BESEDA: Ivana Slamič.....	5
DOTIKI	11
DOTIK.....	13
BELA SRAJCA	26
BARVE MRAKA.....	45
PRAZNO NAROČJE.....	69
REZINA LIMONE.....	79
ROKE V MRAKU	87
VEM.....	98
SENCE V DUŠI	115
GOSPODARJI SENC	117
MRAZ V GLAVI.....	127
KRONIST	153
ŠKORNJI.....	160
KAMNI IN ŠIPEK.....	166
MESEČINA	172
POMLADNA LUČ.....	178
ZELENI VRTINCI.....	184

Rezine pomladi, zgodbe o samoti

Bojan Bizjak, pesnik in pisatelj, ustvarja v Ajdovščini, daleč od literarnih, kulturnih itd. slovenskih središč. Če hoče objavljati, saj piše, tako kot drugi, zato, da bi njegovo delo prišlo do bralcev, mora iskati najrazličnejše bolj in manj zavite poti: domače založnike, ki se občasno pojavijo in potem izginejo, spletne založbe (KATR), ki so in jih potem ni več, Kmečki glas, ki objavlja njegove tematsko manj mestne zgodbe. Svoja dela pošilja na natečaje, kjer so mnogokrat opažena, predvsem pa ves čas piše. Doslej je izdal sedemindvajset knjig proze in poezije. Za svoje delo je prejel 2015 najvišje občinsko priznanje.

Rezine pomladi so njegova osma knjiga (kratkih) zgodb, v njej jih je petnajst. Knjiga je dvodelna. V prvem delu, Dotiki, so mestne zgodbe. Dogajalni prostor drugega dela, Sence v duši, je podeželje. A ta delitev je le pogojno vsebinska, saj sta oba svetova med seboj prepletena in se združujeta v enega samega, v katerem, tako mislim, človek živi samoto. Avtor sam pravi, da se urbano in podeželsko, ki si nadeva mestna oblačila, prepletata. Nova mestna oblačila podeželskega pa pomenijo izgubljanje prejšnjega in stapljanje dveh svetov, kar je v našem času in prostoru edino možno.

Z naslovom Rezine pomladi avtor opozarja na lastnosti zgodb, na izseke iz življenj, ne na celo pomlad, le na njene dele. V zgodbah opisani ljudje živijo svoj dan ali dneve. Trenutek, ki je zanje odločilen: življenje po njem ne bo več takšno, kot je bilo prej, če pa bo približno enako, bo vanj vgrajeno novo spoznanje. Ni pa nujno, da bo zaradi njega življenje ali boljše ali polnejše. Hipen preb-

lisk je le razmislek o sebi. Čas, ki ga imajo opisani liki, je vedno krajši, prostor ožji, vedno bolj samo njihov. Doga-
janje v zunanjem svetu, v mestu, majhnem in večjem, ali
nekje na nedoločeni planoti, jih le oplazi in s svojim
udarcem sproži razmislek o sebi. Bizjak tako načrtno
dograjuje svojo pripoved o času in s knjižnimi naslovi
kratkih zgodb – Tkivo časa 2008, Kaplje časa 2010, Prah
časa 2012, opozarja na izginjanje in razpadanje sveta, v
katerem bi človek lahko bil oblikovalec svojega življenja.
Celovitost zgodbe je ukinjena in življenja se polnijo z
zgodbami, spomini, pravljičami, trenutnimi zapisi (sinov
v zgodbi Barve mraka), ki osvetljujejo ali temnijo osnov-
no nit pripovedi. Vstavljene zgodbe in pesmi so parabole
življenja, lahko bi bile samostojni včasih anekdotični
zapisi, drugič arhetipski in pripoved o spreminjanju člo-
veka v ne-človeka.

To se dogaja na mnogih ravneh. Najprej družbeni,
npr. v zgodbi Dotiki: mladi z nekoristnimi poklici
(diplomirani filozof) se morajo izseliti, če hočejo prežive-
ti. Izseljevali so se tudi njihovi predniki in sorodniki, a
razlogi so (morda) bili drugi. Svet, ki je obljubljal ena-
kost, svobodo in bratstvo je razpadel in se zmanjšal na
popivanje partizanske tovarišije ob koncu tedna. Dotik
drugega, kar je premik v intimno raven in ponik v zase-
bnost, ni več možen.

Zato ljudje umirajo sami zaradi podhladitve (Gospo-
darji senc). Zaradi mraza zadnje vojne na Balkanu in
mraza razbite patriarhalne družine. Umirajo sami, ker
svojci živijo drugje svoje življenje (Škornji).

Ljudje se zastrupljajo z različnimi kemikalijami, ki naj
bi jim pomagale preživeti, sanjajo o življenju v dvoje, ki
ni možno, ker pri tem bolj mislijo le nase in o drugem ne

vedo nič. So polni stereotipnih razmišljanj o gejih in drugih skupinah, potisnjenih na rob družbe, vidijo rešitev v materinstvu, polnem naročju, ki naj bi bilo tudi izpolnitev materinih sanj in pričakovanj, predajajo se ljubezni, s stališča zunanjih opazovalcev sprejemljivi in nesprejemljivi (ljubezensko razmerje z duhovnikom, promiskuitetno vedenje) in najdejo celo moč (Vem), da pozitivno razrešijo problem Lepe Vide, a življenje za kupom papirjev v nekem uradu ostaja prazno. Beg iz mesta v neko drugo, nemestno življenje, je le utvara rešitve in spoznanje, da je pač treba samo živeti, dokler življenje traja (Kamni in šipek). Ednina ne more več biti dvojina, tudi tista izjemna v zgodbi Mesečina se v zgodbi Pomladna luč konča. Zliti dvopolnost, razbitost v eno ne zmore niti Kronist iz istoimenske zgodbe, ki je zapisovalec dogajanja v času in prostoru, saj so njegovi zapisi le statistika.

Bizjak vsako svojo zgodbo začneja z lirskim uvodom, ki je izrazito teman. Ker so njegove zgodbe zapisi rezin življenja, ki ga živimo ta hip, morajo biti sestavljene iz delčkov, ki se nikoli ne združijo v kalejdoskop. Pa tudi kalejdoskop daje podobo lažne celovitosti.

V zapisu o osmi knjigi Bizjakovih zgodb sem se izogibala poimenovanju kratka, saj zvrstni opis za kratko zgodbo pri pisatelju ne velja več ali pa je povezan z novim teoretičnim razumevanjem, kar on zelo dobro pozna. Zato zgodbe z zgodbami, ki jih največkrat prvoosebni pripovedovalci govorijo o sebi.

Ivana Slamič

Rezine pomladi

Bojan Bizjak

DOTIKI

DOTIK

Črički kričijo v smolo noči, ki se lepi na zaobljenost ramen, dišečih po tolažbi. Sam sem na stopnišču stolpa, kjer se smeje še nekaj luči. Velik metulj se trudi, da bi zavozljal čas v elipso in bi obstajal v drugačni kombinaciji, morda v takšni, da bi spet bil samo splet barv v mavrici, ki se je zvečer zarisala nad hrup mesta. Dež je opral mestno prašno koprnenje, že kar pretirano razteznjeno v duše ljudi. Popoldan sem jih gledal. Z molčanji so šli v svoje stolpe, podobne našemu. Vsako noč utolaženo odplakujejo svojo mikrofloro iz ust in zjutraj oddajo prebavljeno melanholijo v sisteme cevi. Niso več v tisti mili luči, so samo še uskladiščeni stroji za delanje dobička. Pa vendar imajo v dušah še majhne gmajne, kjer se pasejo iluzije. Še nekaj dolgih ur in bom šel daleč stran od te bede, od teh stopinj, ki mi tolčejo na lobanjo in me spreminjajo v kašo. Sanjal sem, da bom silen veter v krošnjah divjega gozda, sanjal, da bom ocean v razbiti skodelici. In naenkrat vidim blede roko, ki pluje skozi tunel; išče me, išče me, že spet. Pogledam gor, skoraj nič luči ni v naši stolpnici. Lomi me. Noč noče ugasniti, v meni pa je toliko daljav. Morda sem bil preveč bahav, morda res, me za trenutek zgrabi neka tesnoba. Pa kaj, vajen sem jih, teh ogrlic, ki mi stiskajo preperelo dušo. Zdaj mi je dobro. Stopnice so tople in me hvaležno pestujejo. Poletje. Vonj po nevihti. Strmim v lužo na parkirišču, ki je rahlo obarvana z neonsko lučjo lokala, kjer ponavadi pijem opoldansko kavo. Za menoj se sliši sik dvigala. Nekdo odhaja iz stolpnice. Kdo, ob tej uri? Za

seboj slišim mlahave korake. Nikamor se mu ne mudi, moška hoja, drsajoča. Slišim celo drobno pohrkovanje. Potem zdrсне mimo mene. Za trenutek vidim sloki nogi in bele kratke poletne hlače. Za njim se vleče vonj dezodoranta in še nekaj, kaj vem. Zdaj se spomnim, zdaj, da ... To je tisti, ki hodi k mojemu sosеду, baje sta par. Kaj me to briga. Naj si urejata življenje, kakor se jima zahoče. Nek večer sta se glasno pogovarjala na balkonu, pozno je že bilo. Natančno sem slišal tisti pogovor. Zganjala sta ljubosumje. In končalo se je tako, da je eden od njiju jokal, ej! To bo on. Zmigne v bokih in se razkrečeno postavi ob dober avto. Spet hrkne in pljune. Potem odklene, se usede. Počasi spelje in razbije sliko na luži. Na mobilcu ugotovim, da bo že skoraj tri zjutraj. Ne morem spati, ne morem! V meni se vzdiguje ocean. Slišim šum valov in se vidim na premcu ladje. Gledam pene in letim v naročje neke usode. Vidim se na ulicah velikega mesta, kjer bom še ena begajoča senca. Pa sploh vem, kam grem, a vem? Dobro, teta ima lokal na pomembni promenadi, tam naj bi stregel na vrhnji terasi. Metuljček, elegantni gibi, to obvladam. Nekaj let sem delal to. In če se spomnim gostilne v Istri. Vsi tisti nemški turisti in listki na steklenicah. Nikoli niso spili vse radenske, ampak sem jo moral zamašiti in spraviti v hladilnik. Pa tista ostarela dama iz Berlina, kakšna nadutost. Velikokrat je zavračala hrano, ob jutrih pa smo ji morali pokazati pomaranče, iz katerih smo ji pripravljali sok, samo njej. Vsi ostali so pili industrijske sokove. In slišal sem jo, ko je telefonirala hčerki. Vedno je znala grobo govoriti o balkanski malomarnosti. Ne vem, zakaj je potem vsako leto rinila dol k nam in si rezervirala sobo. Ja, pila

je samo mlačno kavo, in to instant, posebna mešanica, samo zanjo. In kosila je eno uro prej kot ostali, da je potem lahko dremala pozno v popoldan. Je pa včasih ponoči odšla dol do morja in meditirala na obali. Z mano je spregovorila nekaj stavkov, samo nekaj, z ostalimi, kar je bilo treba. Toliko je le povedala, da je delala v manjšem gledališču, pa ne kot igralka, to ne, kot pomočnica režiserja. Veliko je brala, to pa. In imela je čudne strahove. Prepričana je bila, da je zasledovana in nadzorovana. Star Italijan, ki je prišel malo za njo v gostišče, je ponavadi sam sedel v kotu in žulil rdeče vino. Njega je sumila, da je agent. To je zaupala lastniku, pa nas je posvaril, da gospa malo fantazira, da naj bomo obzirni. Deloma se je zaupala Fabiu, lastnikovemu bratu, ta je pripravljajl žar in ob večerih stregel, kar je napekel. Z njim se je rada zasedela v noč in sta spila nekaj kozarcev piva, vino je pila samo en dan v tednu, ob četrtkih. Fabio nam je povedal, da je gospa prej živela v Vzhodni Nemčiji in je bila nekaj časa tudi zaprta. Ja, gospa Hani. In molila je, vsako jutro, ja. Enkrat sem pozabil na pomaranče, kar pripravil sem sok, pa ... Vzela ga je, ga odnesla do točilne mize in ga trdo odložila. Na glas je rekla, da se ve, kako se mora njej postreči. Zahtevala je lastnika. In je bil cel cirkus, joj no! Kakšne muhe bodo šele Američanke imele, to, to ... Ko sem bil lani tam in se menil za službo, sem videl debelo gospo v rožnatem kostimu s psičkom, ki se mu je moralo postreči v posebni posodici, in celo prtički zanj, ej!? V kaj sem privolil, v kaj. Mar bom samo lutka, plešoča lutka na tisti terasi v New Yorku. Imam pa še drugo možnost, da ostanem tu in lovim s Katjo kresnice v visokih travah nekje na Notranjskem. Ja, lahko bi bil z

njo in hodil med tistimi njivami in gledal postarane kmete, ki se skušajo zatolči v zemljo, kjer je vzbrstela neka tradicija in narod mnogih gospodarjev. Lahko bi šla s kolesi na dolge vožnje po gozdu, tako kot lani. In potem njen strah. Slišala je, da je tam nekje hodil medved, pa ni hotela naprej. Jaz sem se temu smejal, jaz, mestni otrok, donošen v betonski maternici in poln zvočka mesta. Če me je kaj ubijalo tam pri njih, potem je to bila tista moreča nočna tišina. Slišal sem sopenje njihovih dveh krav in konj je nekajkrat hrznil. Potem pa nič, noč, tema in njeno dihanje ob steni. Do jutra sem se mučil s tišino. To je bilo lani, letos pa ... Ima novo vizijo. Vpisala je magistrsko nalogo in se zazidala za knjige, pa še delat hodi. Kaj ji bo magistrska naloga iz književnosti, le kaj? Morda bo dobila službo v kakšni knjižnici šele čez leta, a zdaj, kaj vem. Jaz preprosto moram zaslužiti, preprosto moram. Brni mi v glavi od togote. Te poletne noči, ta betonska vročica. V možganih imam razdražene zvoke, ki butajo ob svod lobanje in mi nekaj šepečejo. Morda mi hoče nekdo povedati, da naj ne grem v Ameriko. Zakaj ne, prekletu, zakaj ne! Zdaj ni več umika. Za pet let sem se domenil, za pet let črnih čevljev, brezhibnih belih srajc in metuljčka, jaz, diplomirani filozof in profesor geografije, bom natakár. Če bi zdaj hotel tole filozofsko kategorijo uskladiti z muko v svoji glavi, bi prišlo do neke čudne, še neovrednotene teorije, da sem razcepljen na več faktorjev. Saj tudi sem. Vstanem in grem do roba parkirišča. Cesta onkraj je prazna in dolga vrsta luči se staplja v navidezno končno točko. Tam čez so že polja, boljše rečeno, so še. Na levi je drevored. Te naše stolpnice, no malo večje bloke, so postavili sem, ker

so imeli namen narediti veliko novo sosesko, pa je prišel čas drugačne razsipnosti. Tam čez pojejo črički. Mrak se bo začel redčiti. Prečkam cesto in grem vse do polj. Gledam: krompir, pšenica, še naprej je koruza, pa spet travnik. Usedem se, da začutim razgreto zemljo. Pravkar pokošen travnik prijetno bode. Ne zmenim se za to. Nad menoj je sparinasto temno nebo. Tu in tam vidim kakšno zvezdo, nad našimi bloki pa je debela polna luna, malo rdečkasta. Kako je velika danes, me čudi. Tam zgoraj so zdaj vsi tisti bojevniki, z vsemi medaljami, ki se jim svetijo na prsih, in to so te zvezde ... Tako pravljico mi je pravil dedek, ko sem k njemu hodil na počitnice. Ah, sladek čas otroštva, me zaziblje v spomine. Sedela sva v senci senika in se dobrikala blagemu vetru, ki je vlekel čez senožeti. Dedek je kar naprej nekaj rezljal, ni mogel brez nožiča, ni mogel. Znal je narediti tudi zanimive figurice. Šah mi je rezljal, pa ga je dokončal. Celo igrala sva, ja ... Ostro je mislil in hitro. Samo nekajkrat mi ga je uspelo premagati. Govoril mi je o tem, kako se je naučil te igre. Na ladji, kjer je nekaj let delal, spoznal se je na radijsko tehniko in na druge reči. Ja, včasih je cele noči igral šah kar preko radijskih valov. Znal je nekaj jezikov, še najbolje mu je šla nemščina, angleščina za silo, ruščina pa spet odlično. In potem tiste njegove pravljice. Katja je šla k njemu in jih zapisala. Vseh ni več vedel, ker si je nekatere tudi sproti izmišljal. In tam v tisti senci. Takole so šle:

Nekoč je živel brkat močan človek. Čisto sam je živel v gozdu. Lovil je divjad, jedel pa je tudi gobe. No, ena izmed gob pa mu je dala tako moč, da je slišal zgodbe, prдавne zgodbe. Ljudje so ga spraševali, katera

goba je to in kje raste. Pa je bil kar tiho. Če je prišel v vas, je prišel samo po sol in sladkor, za vse drugo mu ni bilo mar. Ni kadil in ni pil. Brado si je obril, brke pa si je lepo zavihal. In v zimah je včasih prišel tudi k nam. Pribesnel je kos divjačine, se usedel za peč, pa začel zgodbo, tako, ki mu jo je povedala goba.

Bile so močne poletne nevihte pa so v deželi bili hudi ljudje, takšni, da so druge cvrli in jedli, če je bilo treba. Pa se je mož, po imenu Branislav, odločil, da zbere nekaj mladih bojevnikov in poišče zalego v gozdu. Kot sem že rekel, bile so hude nevihte tiste dni. Po grapah je drla hudournna voda in nosila zemljo s seboj. Marsikakšno njivo je spralo, pa tudi plaz se je utrgal pod staro cerkvijo, ki se je, še lesena, upirala nevihti zgoraj nad grapami. Prvi pobožni rodovi so jo sezidali in jo imenovali Sveti Jožef. Ja, tako je bilo. No, pa je za kratek čas prenehalo, le toliko, da so se fantje iz vasi tam okrog zbrali pri cerkvi, kakor jim je naročil Branimir. Bil je velik, oborožen s sekuro in mečem, ki ga je odvezel graščakovemu vojaku v eni od bitk. To je druga zgodba. No, ko so tam vedrili ob cerkvi, je mladi Ivan, ki je videl tiste ljudi v gozdu, še enkrat moral povedati, kako je bilo. Pa je jecljaje povedal, da je zalezoval košuto pa jih je videl, kako so si rezali meso, na ražnju so imeli človeka ... ! Res se je v tistih nevihtnih nočeh dogajalo, da je kateri od vaščanov kar izginil. Govorili so, da so jih pobirale nevarne visoke vode, ko so šli dol k potoku, da bi videli, kako je z njivami in pašniki. Tako so se tolažili. Branimir je poznal tisto dolino, ki se konča v zelo ozki soteski, kjer potok pregriže skale in se vrže navzdol v drugo dolino. Odločil se je, da bo najprej s seboj vzel tri fante, da si gredo pogledat,

kje da so tisti mračnjaki. Pa so hodili cel dopoldan. Vmes so malo prigriznili, samo pogačo in malo čebule, suho klobaso je Branimir prišparal, če bo treba še dolgo hoditi. No, pa se je popoldan spet usul hud dež. Vedrili so pod grmovjem in ob manjšem studencu, ki je rinil iz levih pobočij. Potem pa groza. Po studencu je priplavala ena sama človeška roka, že napihnjena in velika. Odsekana je bila malo pod komolcem. Kar zanemeli so in napeto poslušali, kdaj bodo prilomastili divji možje, ki so s seboj vlačili tudi dve babi, baje čarovnici. Saj so znali ljudje povedati, da so kravam vimena presahnila, pa da so kokoške kar ginevale tisto poletje. Branimir je dal vsakemu požirek žganja, da so se nekoliko okrepčali. Počakali so, da je voda potegnila tisto roko in jo nekaj časa še vrtinčila, potem pa jo je glasen blaten potok pograbil in zvlekel s seboj. Zdaj so vedeli, v kateri smeri imajo tabor. Branimir je ukazal, naj gre Gregor nazaj do cerkve in naj pripelje može sem k tem skalam. Sam pa je splezal na vrh skal, da bi budno pazil, kaj se dogaja. Gregorja je bilo sila strah, zato mu je Branimir posodil še svoj velik nož. Čez dan jih ni bilo iz svojih skrivališč, ponoči so pa hodili, so. No, pa je Gregor le prišel srečno do cerkve. Ko jim je povedal, da so videli plavajočo roko, so vsi prebledeli. Pa so le zbrali korajžo in šli z njim. Ko so prišli do sotočja pod skalami, jih je Branimir utišal in jim svetoval, da se uredijo v pravo vrsto. Potem si je premislil. Razdelil jih je v pare. Počasi so lezli ob studencu. Kmalu so zagledali dim. Kar je pomenilo, da je tabor čudakov blizu. Branimir je poslal dva, da se splazita na severno stran in si ogledata, kaj je tam, kjer je dim. Po kakšni uri sta mladeniča prišla nazaj. Povedala sta, da

jih je pet možakarjev in dve ženski, da so ob nekakšnem ognjišču in v kotlu nekaj vre. Smejijo da se in tolčejo drug drugega po hrbtih. Vsi da imajo meče in sekire pa nekakšne velike sulice da so zložene ob drevesih. Nekaj da srebajo iz kotla, eno zeleno reč, neka zelišča da kuhajo in po ožganem mesu da smrdi. Branimir je ukazal, da se polovica njih razdeli in jih fanta peljeta na sever, ostali pa na levo. Ko bo Branimir zažgal butarico vej in krožil z njo nad glavo, pa naj začnejo vreščati in naj planejo nadnje. Če se le da, naj jih pustijo žive, naj jih tako ranijo, da ne bodo nevarni. In res. Malo so jih porezali in jih povezali z vrvmi. Potem je Branimir ukazal, da se jih vse priveže k debeli smreki, malo nižje od jase, kjer so imeli svoj čudni tabor. Človeške kosti so bile na kupu ob previsu. Tam so bile na pol gnile glave vaščanov, ki so izginiili. Niso razumeli njihovega jezika. Nekaj so momljali, babnici pa sta jezikali in jezikali. Njiju niso ranili. Odločili so se, da pokličejo cesarsko vojsko, pa naj jih odžene in jih obdolži čarovništva in ljudožerstva. No, pa so jih pustili tam čez noč pod močno stražo. Ko so vaščani zvedeli, kaj se je zgodilo, so ponoči sami šli tja in jih pokončali. Straža jih ni mogla ubraniti pred vsemi okoliškimi kmeti. Novica je letela kot plamen po slamnati strehi. Njihova trupla so zmetali v studenec, ki jih je odnesel dol v potok. In od takrat se imenuje tisti potok Krvavi potok.

Zakaj je pripovedoval take grozne zgodbe, hja, gobe pač. Ne vem, zakaj take temne zgodbe. Vem, da me je takrat bila groza, ko sem tisto poslušal, vem. Mogoče je hotel dedek narediti name vtis, mogoče pa me je na ta način hotel prestrašiti, ker sem se rad izgubljal sam v

gozdu. Kar šel sem. In enkrat je bila panika, je bila. Morda se mi od takrat prikazuje roka. Kaj vem. Kadar kadim dobro travo, me ni več strah teh mojih videnj. Oh, kakšna noč ... Pesem čričkov kar reže, do bolečine reže. Kaj bo meni narava, le kaj. Zrasel sem med betonom. Mama me je vozila na deželo, oče pa, on, on si je naredil brunarico v gozdu in kar ni mogel pozabiti svoje partizanščine. Tja je hodil in vabil svoje bojevnike, da so pridno praznili steklenice in obujali spomine na slavne dni. Enkrat sem jih presenetil. Iskal sem dobro sekiro, da bi pomagal narediti kres, meda je bil nek prvi maj, takoj po maturi. Pa so bili spet tam in preklinjali že novo državo. Ona jim ni bila prav, ta jim ni, ja, kaj potem. Spet v gozd in na juriš. Ne, ne, samo politike ne. Mama je v domu, oče pa v svojih gozdovih. Vem, da sva se velikokrat prepirala, ker je trdil, da je človek samo žival, samo meso, da duše ni, da so si to izmislili črni talarji, da lažje obvladujejo ljudi. Ko je bil v bolnici, pa mi je zatrdil, da se mu je v prsih zarasla neka reč, kar bi lahko bila duša. In tudi da je videl na sosednji postelji umreti bolnika, pa da je iz njega odletel metulj, ko je izdihnil. Ja, no!? Mislim, da je takrat že bil v svojih blodnjah. Morda kot takrat, ko je preveč pijan pripovedoval, kako je nosil mleko v štab in je videl oficirja, ki je s pištolo v roki ukazal mladi puncu, da se je na jasi slekla in potem ... Takrat so se mu vsi funkcionarji zamerili. Po vojski ni dobil dodatnih uslug, ker ni bil v partiji. Oba njegova brata pa sta bila na drugi strani. Jože je pobegnil v Argentino, Rado pa je baje bil nekje v Italiji in se je obesil dol z nekega zvonika. Tisti da je bil precej čuden in krvoloč. Najbrž ga je gnalo slepo maščevanje, ker mu je eden od

ta rdečih speljal mlado natarico iz vasi, pa jih je zato tako lovil in mučil. Pravili so, da si je rad privoščil nasilje. Kaj vem, no. Smo pa res en butični narod, smo. Črni talarji so nosili blagoslov na morišča in rdeča zvezda je krožila nad grobišči. Ja, lepa zmes smo. In očetov prijatelj, stric Bine, tako smo mu rekli, še danes zbira kipe maršala in slike. Polno hišo ima teh ikon. In spominsko sobo, kjer ima vse, kar je našel. Vse zastave bivših republik, pa zastavice, ki so včasih visele v avtobusih, tudi zastave nekaterih nogometnih klubov in pa olimpijsko iz Sarajeva. Vse to je zbiral, menda še. On je bil premlad, da bi bil partizan, pa mu je stopilo v glavo to, da je bil njegov dedek nekakšen poveljnik, heroj, kaj vem. Z njegovo hčerko sva bila nekaj časa prijatelja. Oh Mateja, kje je zdaj? Menda nam je prav njen dedek pomagal do stanovanja v tem stolpiču, v tej soseski. Takrat je šlo vse tako, po linijah, kot so rekli. Danes so pa tovariši v kapitalu, so. Sistem se ni spremenil, kje pa. Vse teče po pradednih načelih. Joj, filozofiram v noč, in pokošena trava me bode v hrbet. Bednik sredi poletne noči. Kako je zemlja nežno topla. Seva. Zdajle bi mi prav teknilo narediti dva dima in potem bi morda zaspal. Saj vem, kako bo. Zaspal bom šele po jutranjih poročilih. Ampak jutri bom moral na letališče in potem prestopanje v Rimu. In potem za pet let adijo vse te ulice, vsi ti zaskrbljeni zatravčkani obrazi, ki plujejo v tej mlakuži zdrabarstva in hinavščine. Tam ni nič drugače, le da so možnosti večje. Seme časa smo, časa, ki golta vse nas. Ekonomija, denar, Bog. Kaj vem, veliko nas je, ki smo ničle v zaporedju dobička, veliko. Nekako čutim, da bom tam dovolj zaslužil, da bom lahko nekaj let lenaril in se vrnil v sobane

besed. Bral bom, veliko bom bral. Kaj bom z njo!? Tale leta, kaj vem. Med nama bo neviden prepad. Bova imela pogum, da ga preskočiva. Kaj vem, ona kar naprej samo vzdihuje in pada v jokavice. Na njej se vidi, da je bila vzgojena v nežni pobožnosti. Verjame, da je za vse kriv nekdo, ki nad njo bedi in jo vodi skozi življenje. S kakšno nežnostjo je lani nabirala poljsko cvetje in ga nesla Križanemu na razpotju tam blizu njene vasi. Gledal sem jo, tak lep mil obraz je imela, očiščen vseh skrbi. In njeni lepi prsti so pletli posebno molitev. Prišla je k meni in mi povedala, da je molila zame, da bom srečen na oni strani, kjer sta hrup in obup. Obljubil sem ji, da ji bom skušal najti službo. Tudi teta je menila, da bi čez leto, ko bo razširila restavracijo, lahko prišla za pomivalko posode, sicer da bi ceneno delovno silo lahko našla, da pa nama bo skušala pomagati po svojih močeh, ker svojih otrok nima. Ta bogata teta, ta naša Linda, čeprav je bila včasih Lidija. Našla si je plavolasca v letih, ki je imel že prej nekaj lokalov – stara dobra rodbina, ki se je izgubila v konkurenci, a gospod Tom je znal narediti nekaj prijaznih lokalov, kjer se ponuja evropska hrana. Njegovi predniki so bili Švicarji. Njegov pradedek je prišel v New York prodajat sir. Začel je z majhno delikateso, potem so odprli restavracijo in tako je to šlo. Vsi so bili iz dela Švice, kjer se govori italijansko, kaj vem. No, potem pa ti najde našo Lidijo, ki je prišla tja koma petnajstletna, ker sta oče in mama pobegnili. Njen oče, ah, brkati premetenec, ki se je hitro znašel ... Saje so v meni, saje. Bom zares zmogel to. Še je čas, da rečem ne. Vozovnica je sicer potrjena, a je naval velik in bi jo agencija takoj prodala, saj je turistična sezona na vrhuncu. Samo en klic in

bi ostal doma. Teta pa tudi ne bi bila pretirano užaljena, saj bi takoj našla novo delovno moč.

Že druga noč bo odkapljala med beton. Nespečnost! Količino trave sem zmanjšal na znosno raven, alkohol pa ... Nič več. Ampak misli mi nekam čudno skačejo, ja, zlahka bi jih primerjal z gosenicami. Kar poskočne so. Recimo sinoči, ko sem bil pri Branetu, ja. Govorila sva o navidezni demokraciji. Na nek način se ljudje bojijo svoje možnosti, da soodločajo. Nekaj časa sem še držal stik z njim, oster mislec je, zelo oster. Smešen je bil, ko si je za trenutek dal iz ust protezo in si jo je šel umiti v kopalnico. Če sem prav videl, ima zgoraj vendarle še dva svoja zoba. No, potem sem pa zabredel v čisto drugo skrajnost. Kar preskakoval sem. On pa ni odnehal s tisto razpravo o politiki in demokraciji. Razlagal mi je nekatere poizkuse blage demokracije že v prvih državah, ampak jaz mu nisem sledil. Iz velike sklede sva zajemala ohlajeno solato, mešanico paradižnika, kumaric in belega grškega sira. Zelenjavo si sam prideluje. Čudaški je s temi svojimi praagrarnimi popadki. Na robu mesta je najel vrt in se vozi tja s kolesom. Po cele dneve je tam, na skrivaj goji tudi travo, med visokim fižolom, bolj slaba reč. Jaz imam srečo, meni jo prinesejo s Primorske, spodobna stvar, res. On kadi malo, zelo malo, res rekreativno. No, pa sva govorila tudi o mojem skorajšnjem odhodu. In takrat se je začelo. Postal sem zmeden in sem skušal pogovor obrniti v drugo smer. Nekoliko ga je pa vendarle potrlo, da sem se zares odločil, saj je mislil, da spet samo napihujem zgodbo, ker sem pač zaslutil, da lezem v resna leta. Svetoval mi je, naj vendar vse prespim. Kako, kako, ko pa ne spim!? Vstanem in se počasi

odpravim nazaj proti stolpnici. Drhtenje svetlobe se začinja. Nekaj me peče v trebuhu, živčni vozec. Raztegnem se in se zagledujem v drevored, ki straži polja, da ne bi ušla med beton. Nikjer nikogar. Le tu in tam zdrsne kakšen avto v mestno vrvišče. Pod stolpnico se ustavim. Vse je tiho in spokojno, samo dve luči vidim. Moji spodnji sosede se odpravljajo na morje. Že včeraj so nosili stvari v avto in na prikolico. Smešen je bil mulc, ki je hotel s seboj vzeti ves svoj arzenal igrač. Kotalile so se po stopnicah in mamica je raskavo kričala nanj, očka pa nič. Stal je na stopnišču in nekaj zaklel. Potem je lagodno šel dol. Tip je čuden. Malo govori, ona pa, o ja, zgovorna, prijazna, celo na kavo me je že povabila, ko ni bilo nje-nega mračneža doma, nekaj mesecev je delal v Avstriji, zdaj je pa spet brez dela in išče novo možnost. Spozna se na elektroinštalacije in zna popraviti tudi televizor, če je treba. Pri njih je že luč. Zgodaj bodo šli, zgodaj. Vstopim v stanovanje. Pozdravi me brnenje hladilnika. Na mizi sem pustil preostanke včerajšnjega kosila. Oh, Katja, samo tvoj dotik bi potreboval, samo dotik tvojih ustnic, samo to. Reci mi, da naj ne grem, reci mi. Pa če tudi jeva samo kuhan krompir z vaših njiv. Amerika, vozec okrog vratu. Katja, samo tvoj dotik potrebujem. Zdaj bo kmalu vstala in se pripravila za delo v trgovskem centru. Za nekaj mesecev je dobila to službico, menda ji jo je uredila vaščanka, ki je šla na porodniški dopust. Ja no, popoldan pride sem in potem v sredo ... Katja, samo tvoj dotik, samo to, zašepetam in padem na nepostlano posteljo, smrdečo po stiski.

BELA SRAJCA

Košček bele vate leži ob kozarcu z vodo. Mar sem mislila, da mi bo uspelo. Ne vem, ne vem ... Naročje sanj imam in zvezde so tako daleč. Sinoči me je ogrelo, po tistem, ko sem v nevihti šla čez razkošen tepih njegovih mrmranj in nečimrnosti. Zvedel je, kako je ime mojim sanjam in koliko ljubezni je izpuhtelo v vročino poletij, ki so nepreklicno za menoj. Mati sem, mati vsem svojim iluzijam, pa ne samo njim, tudi senci, ki me spremlja od tistega večera, ko sem v baru spoznala lepe oči, te so svetile v drugega moškega. Sploh nisem vedela, da lahko moški tako strastno ljubi moškega. Ne, do tistega večera ne. Slinasto sem povisevala tam okrog. In prav za tisti večer sem si umislila kratko krilo, tako lepo, črno, da bi več pokazala, kot skrila. Dehtela sem v prednevihtni večer, on pa je sanjavo kramljal s sosedom, z nekim asteničnim Angležem, še pegastim, z dolgimi rokami in šilasto brado. Do tistega večera sem bila prepričana, da lahko zapeljem vsakega moškega. Vidiš, draga moja, tako je to bilo. Te zgodbe ti še nisem povedala, kajne? Ljubica, mlajša si od mene, pa se boš morala še marsičesa naučiti. Ja, smešna si bila s svojo podeželsko patetiko in z vedenjem, da si prekleto zapeljiva, taka, v teh cunjicah, še vsa dišeča po njivah in po kmečki nebrzdanosti. Ne vem, podeželanke ste dobro hranjene, polne naravne sle, me, betonske punce, pa samo lebdimo v nevidnih balonih poželenja. Priznala ti bom, to je bil moj prvi poraz. No, slonela sem tam in se za začetek nalivala z mešanico vodke in jabolčnega soka. Ne vem, menda sem jih spila tri, potem

sem prešla na pivo, ker mi tudi sicer tekne. Pa sem se presedla bližje. Zdaj sem lahko že oba vohala, ja, res. Vonj mi vse pove, res. Če me hočeš poslušati, potem si to zapomni! Moraš si izostriti vonj, moraš! Ljudje se sicer skrijejo v umetne dišave, pa tudi to ima svoj pomen, da boš vedela. Tisti pegavec je dišal po razvajenosti, po neki čudni mešanici nežnosti in krutosti. Ne glej me tako neumno, če je bilo pa res. Vse se je mešalo v njem, nežnost in krutost. Morda je v sebi skrival prednike, ki so bili odločnejši od njega, kaj vem, viteze, ki jezdijo skozi pozabljene vasi in natikajo na sulice bežeče vaščanke, otroke in starce. Potem ga je narava zvarila v pohlevno mestno podgano. Poslušala sem, kaj vse sta si povedala. Mali je nakladal o tem, da študira umetnost, da je zdaj na poti dol v Grčijo, da pa se mu Balkan zdi preveč strašen, še zdaj. Pa ga je sinjeoki tolažil, da lahko gre z njim do Beograda, da ima tam dol tudi nekaj prijateljev. Gledala sem, kako ga je pokroviteljsko objemal čez ramo in se mu dobrikal. Več kot uro sta se tako slinila in si delala bližino. Sinjeoki pa ... ni se zmenil za moja stegna, za mojo kipljivost v črni majici. Koliko večerov sem ga gledala, kako je vstopal skozi krožna vrata in si naročal neki likerček, ti rečem, babja pijača. To mi je bilo sumljivo. Samo en večer je pristal na povabilo in sedel k moji mizi. Oh, nebesa!!! Strmela sem v sinjino, v njegove rahlo dlakaste roke, v zaobljena ramena in dišal je, dišal je po pomladi. Ne vem, meni ljudje dišijo po letnih časih. Ti, ljubica, mi vedno dišiš po poletju, res, no. Ne smej se tako trapasto. Zavidam ti zdrave zobe in ustnici. Bog je v njih. Prepričana sem, da moški omedlevajo, ko jim jih prisloniš na lica, čeprav hrapava in slabo obrita. Zmešaš

jih in si jih vzameš. Hraniš se z njimi. Ne zavidam ti. Tisti večer mi je povedal, da dela v bolnici, nič posebnega, ni zdravnik, samo tehnik, medicinski tehnik. Deljenje obrokov, preveze, deljenje zdravil, preoblačenje postelj in umivanje negibnih, če je treba. Pomislila sem, kako to, da se mu telesa ne zagabijo. Meni bi se, že tako se mi, res. Moški mora zares dišati, da ga spustim nase. Šla sva v takšne podrobnosti, da mi je opisal majhne predsmrtne agonije. Kako me je stresalo. Dobila sem občutek, da ob tem celo uživa. V mislih sem ga videla, kako se sklanja nad trpeč obraz in čaka, da bodo krči smrti zaprli dih in bo telo obmirovalo. In v tistem trenutku se mi je zagabil. Takoj za tistim pa mi je začel pripovedovati o lepši plati svoje službe. Videti cvetje na nočnih omaricah okrevajočih po težkih operacijah, videti solze sreče, videti prve korake na hodnikih, videti oči, ki so spet polne življenja, videti ornamente čustev. Veš, zaupal mi je marsikaj. Povedal mi je zgodnico o mladi ženski, ki si je prišla operirati nos, rutina pač. Neko izrastlino je imela v nosu, pa še rahlo lepotno korekcijo so naredili. Imela je moškega, in to kakšnega ... Vsak dan je prišel k njej, sedel na posteljo, jo zabaval, vendar ... Tu se začinja zgodba. Imel je rad moške. In sinjeoki je izrabil spogledljivo energijo. Ne boš verjela, ljubimkala sta se v dvigalu. Ženska bi morala že domov, pa je sinjeoki izposloval pri zdravnici še en vikend, češ da je rana še malo rdeča, pa da bi bilo bolje, če bi jo zadržali do ponedeljka, da je oddelek na pol prazen. Zdravnica je šla še enkrat do pacientke in res, rana še ni bila povsem sanirana. Prepričana sem, da je sinjeoki pri previjanju uporabil svoj trik, da jo je lahko zadržal, prepričana sem! Ne glej me

tako zabodeno, tako teletasto. Ljudje so pokvarjeni, to menda že veš. Končalo se je tako, da je ženska imela vsega dovolj in je v soboto izsilila odhod domov. Njen lepotelec je prišel ponjo, sinjeoki pa je bil ob ljubimkanje. Kaj, zgodba in pol, kaj? Kako to, da mi jo je zaupal? Tisti večer sva bila zelo zaupljiva. Priznal mi je pač, da se v ta bar vrača zaradi občasnih snidenj z moškimi, sicer pa da je poročen. In zato sem upala, da ga bom že počasi premamila. In ko sva bila že oba oplemenitena z likerčki, mi je jokajoče priznal, da se je zaljubil v pegastega fanta, ki je zdaj v Grčiji in preučuje klasično kiparsko lepoto moškega telesa. Opomnila sem ga, da je ljubezen rezervirana za bedaste romane in poceni filme, pa me je zavrnil s tezo, da je duh presežek mesa in da se meso radosti, ko se dva duhova ujmeta v istem času na istem kraju. Jaz potemtakem nisem bila njegov duh. Pospremil me je do taksija in poskrbel za zajeten račun. Sinoči pa, ljubica moja. Sinoči je nevihta oprala osramje neba in naju napotila v sobo v hotelu zunaj mesta. Zato sem prišla šele zdaj domov, zato. Zdaj veš, da sva se imela lepo, končno! Nič posebnega ni, tudi pretirano obdarjen ni tam, saj veš kje, je pa nežen, to pa. Zaradi ene same noči nisem bolj srečna, prej bi rekla, da mi je samo razširil praznino. Jaz se ne zaljubljam več, to sem ti že omenila. Ti pa, le pazi! srce je smešno lahko zaplesti v neodgovorno hrepenenje. No prav, no prav, ne bom se več izražala tako zapleteno. Si kaj lepega sanjala, ljubica, si? No, bi mi zaupala. Prav, če nočeš pa nič. Jaz bom danes odpotovala. Saj sem ti že rekla, da bom šla za nekaj dni na morje. Sama, kako pa. Šla bom v Istro in se naužila miru. Sita sem tega mesta in lokalov, kjer poznam že vse

natararice in natararje in večino stalnih gostov. Razdelila bi jih lahko v nekaj kategorij, občutek pa imam, da te to v tem trenutku ne utegne zanimati. No, če si zares hotela biti igralka, potem je še čas, da iz sebe narediš ikono strasti, samo to. Razlika med nama je v tem, da jaz igram kjerkoli, ti pa si želiš igrati na odru. Ej, punca, življenje je največji oder, me slišiš!? Čemerna si in tale novi puder, domišljavo si se namazala. Ti smem popraviti šminko, glej, takole. No, no, le mirno, saj te nočem poljubiti, nisem tiste vrste ženska. Toliko me pa menda že poznaš. Tako je prav, smej se, moja mlada prijateljica, smej. To je najboljša krema proti staranju, poleg svežih moških. Tisti tvoj, kaj vem, uničil te bo. Ponarejen je, težko mi je to reči, a dolgo sem zbirala pogum, da ti to povem. Glej, ljubica, najprej moraš znati prebrati moške gibe, moške oči, šele potem dovoli ognju v sebi, da jih použije. Tisti tvoj je lažnivec. In če ti smem omeniti, da sem ga pred nekaj dnevi videla z neko blondinko. Morda je samo sodelavka, morda, nič ne rečem. Hočem ti samo reči, da ne bodi naivna. Moški, moški ... Prepuščam ti stanovanje za teh nekaj dni in ne delaj cirkusa. Svetovala bi ti, da zakleni srce in pozabi na salonske tipe. V bistvu gre za to, da bi ti rada imela absolutno oblast nad njimi, za to gre. Rada bi igrala dobro podeželsko mamo, ki mora imeti na kupu vse svoje živalce, od kokošk pa do moškega. To ne gre, draga moja, v mestih ne gre. Ponudba je velika in povpraševanje tudi. In nauči se praktične igre. Ne obupaj, sprejemnih nisi naredila na akademiji, morda tudi zato ne, ker si pokazala preveč iskrenosti in premalo resnične zaigranosti. Saj se boš naučila, se boš. Samo ne govori mi o tistem tvojem narkomanu, ki ti je

prvi zmešal glavo, ne govori mi. Zgodbo odpihni, poglej se v zrcalo in si reči: fatalna baba sem, zrela in mogočna. Moški, prihajam! Poljubljali boste pločnik, kjer sem hodila. Prihrani solze za večere, ko boš šivala temo na ovratnik nespečnosti in boš trkljala ogrlico let po izpitih dlaneh. Ja, kaj pa misliš, nekaj čez dvajset jih imaš, nekaj razočaranj in še vedno družino na podeželju, kamor lahko neseš svoje mrtve sanje. Že dva meseca nisi šla domov. Pomisli malo. Vidiš, tukaj pa je velika razlika med nama, je. Jaz sem poznala samo vonje ulic, nočnih klubov, parkov, veleblagovnic, mestnih avtobusov in pozabljenih smetnjakov. Včasih sem sedela na balkonu in po vonjih skušala uganjevati, kaj se dogaja pri sosedih. Enkrat sem zavohala puding. Ne vem, mislim, da je bil vaniljev. Pa sem sitnarila mami, da bi jedla puding. Nedeljsko popoldne je bilo. Mama je bila živčna in me je nagnala v sobo, jaz pa sem sanjala puding, še vroč, sla-dek in gladek. Pa so bile samo solze in moj medvedek, ki je bil zvesti pivnik za vse moje otroške solze. Mrčes otroštva je umrl v prvih nočnih izhodih. Takrat se mi je mesto odvozlalo. Sprevidela sem, da je noč tista prijazna teta, ki te prime za roko in te odpelje onkraj domišljije. Hodila sem v parke, v nočna zabavišča, v klube, v študentsko naselje. Menjala sem prijatelje, našla nove prijateljice, same podobne meni, s ključi, obešenimi okrog vratu in z mobitelom, ki je služil kot večni umik pred pogledi. Noči so se počasi preselile tudi v dneve. Našla sem bogatega gospoda, ki me je razvajal, dokler ... Njegova žene naju je našla, ko sva šla iz nekega hotela. Fotkala naju je in ... Ti povem, ni mi bilo vseeno, ker sem ga imela na nek način rada. V bistvu sem v njem videla svo-

jega vedno tako odsotnega očeta. O njem ti še nisem nič povedala prav nič. Veš, moj oče je trebušast in zapit. Klasika, kaj? Ja, menjal je službe, zdaj je na zavodu in pije več kot prej, pa tudi mamu včasih malo oklofuta, ker se mu zdi, da je naenkrat mlajša in hodi z moškimi. Res se je mamica uredila in je še vedno mačka in pol. Pa tudi ljubčka si je čisto zares našla, nekega tipčka, mlajšega od sebe, ki ima obrt in jo vozi na dolge izlete. Ja, moja mami je bila frajerka, ko je bila mlada, je bila, ti rečem. Ej, s spačkom se je sama odpravila na pot po Evropi. Spotoma je pobrala nekega štoparja, mislim, da je bil Danec, pa sta šla vse gor do Finske. Spačka sta prodala, kupila letalski vozovnici in odletela za tri tedne v Grčijo. Vidiš, draga moja, tako se je včasih živelo. Zdaj pa ima mami samo še tega ljubčka in moža, ki čaka na temo. Prepričana sem, da se je moj oče dokončno vdal usodi. Pa ni bil vedno tak, kje pa. Ko je bil mlad, je bil smučar in alpinist, dokler ni doživel hude nesreče v Avstriji in je komajda ostal živ. Kar precej se je polomil. Hodili smo k njemu v rehabilitacijski center. Končno je spet shodil in si našel novo službo. Saj to sem ti pa menda že pripovedovala, kaj ne? Dobro, že molčim. Obiram se, kaj? Čuden dan je danes. Kar govorila bi in govorila. Ti pa se skrivaš v svoj molk. Mar misliš, da ne slutim tvoje stiske. Še vedno si deklica s podeželja, ki sanja mlade teličke in psa in vse tiste male skrivnosti. Oh, kako si mi včasih popestrila dan, ko si mi prinesla poljskih rožic. Se spomniš, znala si jih najti, pa tudi šopke si lepo sestavljala. Usedla si se na kolo in se zapeljala med njive. Nabrala si jih in jih prinesla v najino jazbino. Zdaj pa te mikajo samo moški, zato si tu, draga moja, zato. Se zavedaš, da

si bakla v noči poželjivih samcev, ki trobijo skozi betonske labirinte. Moški, kaj so oni!? Mislijo si, da so zelo pomembni in močnejši. V čem le, te vprašam, v čem? Dobro, obseg in moč mišic, to ja, vse ostalo pa ... Ko so enkrat izpraznjeni, so pohlevne ovce z bogato volno nečimrnosti. Jaz si ne znam razložiti zakaj moški postane tako zelo tečen. Simon, moj prijatelj, ki je včasih predaval v Kanadi na medicinski fakulteti, zdaj pa je spet doma in si je odprl zasebno prakso, on mi je razlagal, da se po seksu moški spremenijo v tekmovalno žival, ker da je to naraven odziv. Njegov duh pač misli, da je zaplodil zarod in da mora zdaj zanj poskrbeti. In potem se mu dvigne fiziologija, veliko žre in tekmuje, pa se mu spet naberejo hormoni in je krog sklenjen. Ne vem, nisem zadosti izobražena, da bi te stvari globoko razumela. Ti bi jih, vem, ti si brihtna punca. Ti še imaš tisto zdravo podeželsko pamet, ki je zasnovana na pravi logiki narave. Jaz sem poznala samo logiko ulice. Mi, mestni, se znamo boriti z ljudmi, vi pa z naravo, tako si mislim. Ne razumi me narobe, ne kritiziram te. To je samo pomenek po noči, ko sem končno padla v plamene strasti z moškimi, ki sem si ga ogledovala celo večnost, kar je zame poraz, to ti pa rada priznam. Še nikoli se nisem toliko časa ponujala, še nikoli. Vse je enkrat prvič, kako sovražim fraze. Mesto je polno fraz in frizur. Ti, a veš, da sem pred dnevi spet srečala sestrično, ki je zaljubljena v duhovnika. Ta ima šele probleme, ta. Tipček je res lep in tak, ves uglajen, zglajen, urejen, gladkih potez, pa tako zelo pametno govori. Tudi on je doma iz neke vasi tam dol na Krasu. Takole na hitro je celo malo podoben Kosovelu, res, no. Ne smej se, no, če je pa res. Evo, ti

pokažem slikico. Je ali ni, cel Kosovel, je, ne? Vidiš. Pa tudi pesmi baje piše. Nekaj sem jih brala, sestrična mi jih je poslala. Včasih sem bila več v knjigah, požirala sem jih, tja do tretjega letnika srednje šole, potem, potem sem brala samo eno knjigo: Noč v mestu. Ja no! Saj grem na kakšen literarni večer, grem, ampak povsod je tak dolgčas. Tipi žebrajo in zavzemajo poze velikih ljubimcev, tipinje pa skušajo odjamrati svoj dolgčas. Jaz ne prenesem teh sranj, mislim, naših avtorjev. Pa kaj je to, te vprašam, to popisovanje seksualnih junaštev, pijanskega drobirja in zavozlanih odnosov. Dobro, štekam, to je življenje, ampak življenje ni literatura. Meni se zdi, da je literatura prebavljeno življenje, ti tipi in tipinje pa napišejo samo surovo dogajanje in to je potem to. So pa drugi, ki kar naprej iščejo neke polzgodovinske štorije, pobijanje, revolucija in to. To se mi gabi, res. Pa tisti rudnik in razkazovanje kosti. Joj, moj dedek, kaj bi rekel moj dedek, ki je bil revolucionar, njegov brat pa je bil na drugi strani, kaj vem. Mene se to ne dotika. Meni je lepo. Noči imajo svojo revolucijo. In ne glede na ideologijo, imajo vsi moški iste potrebe, žreti in jahati. No, vidiš, ta moja sestrična, ti potem najde tega duhvnička in ga po malem zapeljuje. Meni ne more skriti, da ga je že zapeljala, meni ne. Veš, ko sem bila enkrat pred meseci pri njej v Šiški, sem videla v kopalnici dve zobni ščetki, več brisač, moški kopalni plašč, moško vodico po britju ... prepričana sem, da se shajata, čeprav ona trdi, da nimata nič. A ti preberem nekaj njegovih verzov, ki so mi všeč, a ti? Kar v mobilecu jih imam. A hočeš? Dobro, poslušaj:

*Bela luč Njega lebdi nad mojo molitvijo,
 ki se je ujela v pajčevino ulic.
 Ne morem zaspati,
 če luč postrga noč
 in mi utiša hrepenenje.
 Ne morem zaspati, če me On svari
 pred medom betona.*

Tole mi je bilo vseč, ne vem zakaj, preprosto, vseč mi je bilo. So še druge, pa te ne bom morila zdaj. Že tako se predolgo obiram. Kaj, nisem slišala, kaj si rekla. A to, da ste pri vas doma veliko molili. Ja, se mi zdi, da ste na podeželju mnogo bolj versko zagnani. Kadar se vozim naokrog, občudujem cerkvice na gričkih in se vedno znova sprašujem, kaj je bilo z našimi predniki, da so tako vneto zidali svetišča. Joj, zdaj se spomnim zgodbi- ce, ki si mi jo pravila, ko si prišla neko nedeljo zvečer od doma. Govorila si mi o tem, kako si babico reševala v njeni sobi. Gospa je molila in brala, tako si rekla. In kadar je imela take molitvene večere, je prebirala sveto pismo ob lučki in sveči pred Marijino sliko. Pa je gospa očitno zaspala in nerodno zamahnila z roko, da se je sve- ča naslonila na odloženo črno ruto, ki se je že smodila, ko si ti prišla v sobo. Prizor te je očitno pretresel: Kar vidim, tvoja stara mama z razprtimi usti, proteza v kozarcu z vodo, sveto pismo na odeji, črna ruta, sveča pa že liže tkanino. Verjamem, da te je pretreslo, verjamem. Ne znam si predstavljati, kaj bi bilo, če bi se tkanina vne- la in bi plameni zaplesali po sobi, pa še lesen strop, no ... Ognja ne maram. Ne vem, kaj vidijo v tem. Enkrat sem

šla z nekom, ki je imel prijetno hišico v gozdovih, tam blizu Ilirske Bistrice. Hvalil se je, da je sam naredil kamin, da bo romantično, pa medvedjo kožo je imel pred kaminom. Tip si je zamislil, da bi se ljubila na medvedji koži pred kaminom. Sodoben bogatašek pač, ki si je domišljjal, da si lahko kupi fantazije. Nalival me je z izbranim vinom, pekel meso in ... priznam, požrl je tabletko viagre, da bi me prepričal, da bo vzdržal naval moje mlade strasti. Na vsak način je hotel, da se uleževa na tisto kožo. Meni se je gabilo. Razočaran je bil in je potem povprečno opravil na postelji v zgornji sobi, kjer je bilo vse tako prekleto vlažno. V hrbet me je zeblo in sem komaj čakala, da bo vsega konec. Preklete tablete. Tipu res ni uplahnil. Morala sem uporabiti skorajda vse svoje trike, da sem ga končno le upehala. Ne vem, kaj ljudje vidijo v tistem trapastem buljenju v ogenj, romantika in to. Morda je to podoživljanje svojih prednikov, tistih prvih, ki so bili v jamah ob ognju in so se na ta načini počutili varne. Oh, bilo je obdobje, ko so vsi noreli s temi kamini. Poznala sem mojstra, ki jih je delal, mastno je služil, mastno je jedel in veliko pil – zgodaj je odšel. Škoda, bil je zbiratelj slik, poznal je nekaj slikarjev in eno mi je podaril. Vidiš, tista abstrakcija zgoraj nad tvojo lepo mlado glavico. Joj, ko te takole gledam, kako si mi lepa, res. Kar vidim te, kako stojiš v žitu in se nastavljaš vetru. Če bi znala fotografirati, bi te v to prisilila, verjemi, draga moja. Kaj, da sem danes ropotuljasta? Taka sem, saj si se me menda že navadila, mar ne? Morala bi si zlikati še belo bluzo, da bom bolj elegantna. Manj težav bo na avtobusu in povsod drugje, če daješ vtis urejenosti in strogosti. Zakaj me nihče ne bo peljal, sprašu-

ješ. Ljubica, preprosto zato, ker bi se rada oddahnila od vseh. Me razumeš? Seveda, ti še ne, ker moraš kar naprej imeti nekoga ob sebi, kar naprej. Meni zadostuje tu in tam kakšna noč s kom, sicer pa imam tebe. Brez tebe, priznam, ne bi zmogla težkih juter, ko mi zrcalo ne laže več in sem tečna, da se mi še preproga smili, res. Verjamem, da si mi bila usojena že od samega začetka, v to resno verjamem. Nekatero stvari se nam zgodijo, da bi v njih prepoznali višjo moč. Ja pa sem filozofska, sem. In ne zanikam, da me filozofija občasno obseda. Veš, prebrala sem veliko filozofskih del, včasih celo pomislim, da bi še enkrat poskusila s študijem, samo, kaj mi pa bo magisterij, kaj. Čisto dobro mi gre, znajdem se. Tanke rezine ljubezni si znam vzeti, z njimi pride tudi denar, in to je to. Moj kapital so moja zrela leta, draga moja. Moški zelo radi plačajo tudi dober pogovor in ne samo dober seks. Potem se počutijo naenkrat več vredni, bolj pametni. Veš, včasih me presenetijo s svojo filozofijo, ki ni vezana samo na izobrazbo, kje pa. Spoznala sem že doktorje znanosti, ki so bili pravi tepci, res. Čeprav pomislim, me je najbolj presenetil šofer tovornjaka, ki je prekrižaril vzhod in celo Evropo. Čisto slučajno se je ustavil, zdaj že lahko rečem, v mojem lokalu, kjer sva se zaklepotala. Potem me je prijelo popotništvo. Privolila sem, da grem z njim, vse do Poljske in potem še gor v Litvo. Dobro sem se imela, veliko sva govorila, kuhala špagete, jedla sendviče, kuhala kavo, skratka, dobro nama je šlo. Ta možakar je vedel o zgodovini Evrope presenetljivo veliko. Tudi sicer je bil razgledan, globok in tako zelo predan ljubljenu, da mi je jemalo sapo. Nekje na poti v Litvo naju je zajel pravi snežni vihar. Kaj takega, ej!? Kako so

nastajali zameti, kaj zameti, celi zidovi snega. Za nekaj ur sva obtičala, dokler naju ni poljska vojska z vlačilcem zvelkla na neko zbirališče. Morala sva prespati v nekakšnem smrdečem hotelčku, ki je imel stranišča na koncu hodnika. Tople vode ni bilo, ogrevanje pa minimalno. Spala sva oblečena, in zjutraj, ah! Sonce je prebadalo zaledenela okna. Cesto so nekako očistili, da sva lahko šla naprej. Gospod Jernej je bil res gospod. Vsako jutro se je vestno umil, se dolgo česal, si pristrigel brke, če je bilo treba, in se nadišavil. S seboj je tovoril celo kolekcijo raznih sprejev in vodic po britju. Te je celo zbiral. V vsaki državi si je katero kupil, no, seveda, tudi za ženo in hčerko je kaj kupil, tudi; toliko je pa bil kavalirski. In najbolj me je vznemirjala njegova brezhibna bela srajca, ne vem zakaj, a je imel samo eno belo srajco, ki si jo je vedno oblekel pred dolgo vožnjo. Vprašala sem ga, zakaj to počne. In mi je povedal zgodbo. Ko je bil še šofer avtobusa, je vozil na mednarodni liniji in je moral biti vedno strogo urejen. In ni maral belih srajc, sovražil jih je, a neko jutro, ko je peljal izletnike v Grčijo, je imel prometno nesrečo – tovornjak, ki jih je prehiteval, je oplazil avtobus, na srečo, samo oplazil, ampak dovolj, da jih je zvrnilo na bok. K sreči ni bil nihče resno ranjen, le panika je bila velika. Ampak v trenutku, ko je počilo, da se mu je prikazal angel v beli tuniki in mu pomagal bliskovito zasukati volan, in od takrat verjame, da ga varuje brezhibna bela srajca. Sam si jo zna zlikati. Ne vem, res me prevzame, ko vidim moškega, oblečenega v beli srajci, pa ne vem od kod mi to. Moj oče jo je imel samo enkrat, neko majsko nedeljo, ko me je vzal s seboj gor na Rožnik. Menda je bil nekakšen praznik. Joj, sem trapas-

ta, seveda je bil, prvi maj je bil. Morda sem pa že začela pozabljati. Takrat jo je imel, pa še rdeč nagelj mu je neka ženska pripela. Tam gor se je pilo in pelo. Jaz sem se z ostalimi mulci lovila po grmovju tam okrog in sem si raztrgala novo majico, prineseno iz Avstrije. Oče se je temu smejal, mama pa, ja, saj veš, renčanje. Ljubica, bi mi ti zlikala tisto belo bluzo? Sama moram še v potovalko zmetati nekaj knjig, zdravila in še nekaj drobnarij. Taksi sem naročila za ob pol dvanajstih. No ja, še je čas. Kaj, da imaš tudi ti zgodbo o beli srajci. No bom sedla in spila še en vitaminski sok. Bodi tako ljubezniva in mi ga prinesi, če že greš do hladilnika. Hvala. Poslušam!

Ti, veš, pri nas na vasi se pa bele srajce nosijo ob nedeljah za k maši, pa za kakšne ta velike praznike. Moj dedi je imel eno samo za eno posebno mašo. Jaz ne štekam teh verskih principov, ne. Pa se je zgodilo, da smo mu jo zlikali in spravili v omaro. Ej, staremu se je odpele, zbluzil je, mislim, res, no. Julija je bilo, že konec vseh večjih del, košnja fertik, žito je pobral kombajn, le krompirjeva njiva je še čakala na avgust. Vsak dan je tja hodil naš dedi, vsak da, pa s palico drezal v grmiče. Jaz ne vem, kaj se mu je tisto poletje mešalo v glavi. Ja no, dol pod nami je prišla na vikend ena mlajša od njege, Ljubljancanka. Kar naprej je momljal o njej, da je fejest baba, da je ta prava. Babi smo leto dni prej pokopali. Ti, eno noč pa našega dedija ni bilo. Ponavadi je zvečer zakinkal spodaj ob televiziji, tisti večer pa ga ni bilo. Šla sem dol, televizija je bila vključena, vrata v sobo so bila odprta, palic za hojo ni bilo, belega slamnika tudi ne, in videla sem, da je odpiral omare. Pogledala sem in njegove bele srajce tudi ni bilo, pa finih zlika-

nih hlač tudi ne. Šla sem gor in povedala mami. Fotr je pa znorel. Poklical je svoje lovske kompanjone, pa še une od vojske, pa policijo. In evo, začeli so ga iskat, ker so mislili, da se je odpravil do brezen, ker je enkrat pijan govoril, da ko bo imel vsega zadosti, bo že sam šel v brezno. Ej, iskali so ga s psi, pa kaj vem še kako. Do jutra so bedaka iskali, do jutra. Mami je bila že vsa histerična, brat je tulil, da ne bo več videl dedija, jaz pa, kaj vem, zdelo se mi je, da bo še vse v redu, res no. Res je, spala sem malo, zadosti, da sem sanjala. Sanjalo se mi je, da dedi stoji zgoraj v rebri in potem čisto na vrhu hriba, ves oblit z mesečino. Ja kul slika je bila, res, on z belimi lasmi in v beli srajci pa režal se je, tako zelo se je režal, da sem se vsa potna zbudila. Zjutraj so potem iskalno akcijo prekinili. Malo pred šesto sem se odpravila na avtoBUS, ker sem takrat delala spodaj v mestu, tako čez počitnice, v trgovini sem pomagala. Ti, pa slišim v spodnji kuhinji neko pokašljevanje in voham kavo. Vsa zgrožena grem dol in ... Dedi je sedel za mizo v tisti beli srajci, le napol zatlačeni v hlače, pa metuljčka je imel. Srebal je kavo in poslušal radijska poročila. Odprem vrata in ... Ves rožnat je bil v obraz, nasmejan, nekako pomlajen. Res no, a štekaš, ves drugačen je bil. Vprašala sem ga, kje je bil. Pa je samo smeje rekel, da je bil na toplem. Čudno se mi je pa zdelo, da ga nihče ni slišal, ko je prišel domov. Naša dva sta vzela pomirjevala, da sta po končani akciji lahko zaspala, brat pa, on, on je spal ko klada. In videla sem, da je v samih črnih nogavicah, lakasti čevlji so bili ob majhni pručki. Vprašala sem ga, če je prišel bos. Pa se je samo nasmehnul in prikimal. Ponudil mi je skodelico vroče kave.

Dobro je kuhal, res. Sam jo je mlel v ročnem mlinčku, ni maral druge. In vseč mu je bila tista pesem od Mlakarja, tista o cikorji in kavi, saj jo poznaš. Tudi ti si jo večkrat vrtela, ko si imela tak dan. No, vidiš. Ej, potem pa nisem vedela, kaj in kako. Pila sem kavo, ga gledala in čakala, če bo kaj povedal. Srajca je bil zmečkana, en rokav odpet, zgornji gumbi vsi zapeti do metuljčka, ki je postrani visel. Golša mu je poskakovala, ko je srkal kavo, v očeh pa je imel vragce, ja, vragce je imel. Pa sem ga le začela drocati, kje da je bil. Ko je spil kavo, me je odkrito pogledal, si popravil metuljčka in iskreno rekel: »Pri vikendašici sem se grel, da veš. In še se bom, če bo Bog dal, še.« Obnemela sem, saj jih je takrat imel oseminsedemdeset, vikendašica pa komaj nekaj čez šestdeset, se mi zdi. Šla sem gor in mami napisala listek, da je ne bi budila. Pa ni več šel k vikendašici, ni. Čez pet let smo ga pokopali v tisti beli srajci, tako si je želel, tako.

Lepa zgodba. Ja, si kar predstavljam vašega dedija, si ga. Rekla si z metuljčkom. Takih moških pa ne prenesem. Metuljček, kaj vem, spominja me na bebaste kabaretske predstave in na tipe, ki niso pravi tipi, če me razumeš. Joj, moj sinjeoki jih ima celo zbirko. Zdajle sem se nerodno izrazila, ko sem rekla, moj sinjeoki, kajne, ljubica. Vidiš, pa so me le popivnale tiste modre oči, jaz jim raje rečem sinje. Ne vem, ta izraz mi je ljubši. Če misliš, da sem se usodno zaljubila, se motiš, draga moja, zelo se motiš. Omenila sem ti že, da se ne zaljubljam več. Čustva, ja, naj pomislim, čustva so za najstnice, za drobno pisarjenje, za hrepenenje, da boš dočkala ljubljenega na drugi strani mobitela ali skajpa, kaj vem, vsa ta elek-

tronska šara. Jaz sem se omejila tudi s tem. Vidiš, samo ta bel telefonček me spremlja. Čisto dovolj mi je. Prenosni računalnik sem ti odstopila, tisti star, tamle, mi občasno služi za brskanje po internetu. Veš, če zares ljubiš, potem si nora, res. O, se mi je zgodilo, se mi je. Tako zelo sem bila zaljubljena v plavolasca v naši soseski, da se mi je mešalo. Bil je samo dve leti starejši od mene, pa pri godbi je igral; ti bi temu rekla pleh muzika. In, oh, pa spet, tako lep je bil v beli srajci, kadar so imeli nastop. Všeč mi je bil, kadar se je šobil nad klarinetom, kadar si je z roko pogladil štrleče lase, napihnil lica in me pogledal. S kolesom sem se vozila do njihove hiše, da sem lahko poslušala, kadar je vadil. Enkrat sem ga ujela zunaj v vrtu. Vadil je novo skladbo. Pihalo je, veter mu je premetaval note. Smešno je bilo vse skupaj. Napravljalo se je k aprilski nevihti. Kar stala sem tam in kolo pustila ob bližnji živi meji. Potem je veter pograbil notni list in ga vzdignil čez ograjo. Ujela sem ga. Prišel je do ograje, pljunil v travo in nekaj nakladal, da ima zgoraj v sobi preveč soparno, pa da je zato vadil tu spodaj. Dala sem mu list in se čisto na rahlo dotaknila njegove dlani, ah ... Tudi on je imel modre oči in belo srajco. Povabil me je na sladoled. Šla sva kar peš. Spotoma mi je povedal, da hodi na glasbeno šolo. Ne vem, izmuzljiv je bil. Ampak sem vztrajala, ti povem, res sem. Poleti je pa kar izginil. Saj sem imela njegovo telefonsko številko, ampak je očitno zamenjal operaterja ali pa samo telefon. Nenadoma številka ni bila več v uporabi. Kaj sem pa hotela, vozila sem se mimo hiše in oprezala. Nič. Kar izpuhtel je. Na jesen pa se je spet pojavil, pa ne sam, ne ... Neko suhce-no bitje se je zvijalo ob njem. Kasneje sem ugotovila, da

je bila ena od plesalk, mažoret, ki so ob njihovi glasbi korakale po ulicah. No ja, postavna punca, to že, samo, kaj vem. Jaz sem preprosto omedlevala, kadar sem ga videla v beli srajci na koncertih. Minilo je, tako kot vse. Jesenski dež je počasi izpiral to zgodbo in me delal pohlevno, pa tudi čemerno, tudi. Za tolažbo sem si potem našla enega brkota, ki je delal v tovarni, kjer je bil moj očka takrat še nek majhen šef. Hodil je na balinanje. Ne vem, postaven je bil, močan, kosmate prsi je imel. In za novo leto sem mu dovolila čisto vse, če me razumeš. Panika, mojih sedemnajst let. Morda je bilo krivo to, da me je povabil v neko kočino in je imel belo bundo, čisto belo bundo. Napila sva se ga in potem me je živalsko jemal, ti, resno, pravo živalsko tuljenje sva imela. Brigalo me je, kaj si ostali mislijo. Pripeljal me je domov rahlo načeto, z manjšo krvavitvijo, nič resnega, le peklo me je. O, ne, nedolžnost sem izgubila že prej, če sem iskrena, pri trinajstih. Ne sprašuj me, če je tisti imel belo srajco. Jo je imel, ja ... S kratkimi rokavi. Nekakšna gasilska veselica je bila in tisti fant je prav tako igral pri godbi, trobento. Črne lase je imel in malo čez osemnajst let. Cel večer sva se zabavala, moja starša sta kar pozabila name. Bili smo dol na Barju v neki vasi, julij je bil. Pa me je črnolasec zvabil v noč. Šla sva po stezi do nekega senika, kjer je smrdelo po plesni. In dal mi je piti pivo. Kako se mi je vrtelo. Potem, potem se je pa kar zgodilo. Malo me je že bolelo, priznam. Tudi njemu ni šlo najbolje, ni bil ravno izkušen, pa še z gumico sva, noro, res. Domov sem prišla orošena s krvjo po stegnih in bele dokolenke sem slekla in jih skrila v nahrbtnik. Mama je sumila, da je nekaj bilo, oče pa, on, nič. Pijan je bil. Dovolj bo, dovolj.

Ne smej se, res sem obsedena z belimi srajcami. To je moja obsesija. Bela, tako gosposka. Kaj, tudi gosi so bele. A me zafrkavaš? A hočeš reči, da sem gos. Ne, no prav. Vem, da si rada prvinska, vem, podeželanka pač. Ljubica, nisem te hotela užaliti, res ne. No, zdaj pa mi le zlikaj belo bluzo, jaz moram pa še poskrbeti za neke malenkosti. Hrano imaš v hladilniku, za drugo se boš pa že znašla, sicer pa bom dosegljiva, ni problema. Kaj, mogoče bo pa šofer avtobusa imel belo srajco in sončna očala. Ljubica, zdaj pa že pretiravaš, vključi likalnik, prosim.

BARVE MRAKA

Utrujena od somraka sočutja na pol spim v dnevni sobi, kjer zabrneva klimatska naprava in me z nihanji dela nestabilno. Nekaj dni se že odločam, da bom poklicala serviserja, a se mi vedno primeri, da potem odlašam in odlašam. Rada imam harmonijo, zvok urejenega brnenja. Če se spomnim, da sem včasih igrala na violino, vadi-la sem jo. Kakšni polni zvoki so me prežemali, kako so me boleli prsti, ki so se zajedali v strune in mi lomili podobo majhne deklice, ki čaka na mestni avtobus, na postajališču, kjer so moški bogato pljuvali in mečkali cigarete med ustnicami. Primerilo se je, da se je tam znašla tudi kakšna ženska z vrečkami in z obupnim pogledom zatrtega življenja. Tam blizu je bila tovarna, od tam so se nagnetli ljudje v popoldanskih urah. Enkrat sem se tako zazrla v neko gospo, tako zelo, da me je ujela v svoje trudne oči in me najbrž odnesla za zavese svojega nevrotičnega doma. Slišala sem njihove pripovedi o moških, ki samo poležujejo in pijejo. Pijejo, pijejo, saj je tudi moj oče pil, o, pa še kako. Cele litre piva je spil, včasih pa vino. Sedel je za mizo, gledal televizijo in počasi pil. Vmes si je odprl konzervo rib, lomil kruh, prigriznil čebulo in spet pil. Brat je izginjal na igrišču, mama pa je slonela ob oknu in gledala nekam proti hribom, od koder je prišla. Kako čudno je včasih zavzdihnila in se zasukala. Ob takih trenutkih mi je vedno bilo težko. Še dobro, da sem imela violino in sem izcvilila bedno sočutje do nje, ki se je zaprla v svoj svet. Jože, raztrgano majico imaš, mu je neko sobotno popoldne rekla, in se kislo

držala ob novem štedilniku, v katerega se je nrvnost zaljubila. Gladila ga je in čistila, vsako kipnino sproti obrisala in nam kar naprej trosila nasvete, kako se dela z njim. Za tiste čase je bil dober, moderen, daljna sedemdeseta ... In takrat je oče trdo rekel: Od ležanja se ni strgala, ne. Pusti me na miru, zdaj bo tekma, jasno! Udaril je po mizi, da je pokrovček od pravkar odprtega piva kar poskočil in se je pena v kozarcu zatresla. Mama je mirno stopila nazaj in spet začela brisati belino na štedilniku. Obroči okrog grelnih plošč so se morali svetiti. Prihranjevala je koščke limone in z njimi drgnila obroče. Oh, če bi takrat bilo toliko čistil. Prepričana sem, da bi jih naša mama imela polno skladišče. Oče, delovodja na gradbiščih, je včasih mrmral nekaj o tem, da bomo začeli zidati hišo, da so ugodni krediti. Pa se je mama uprla in ni hotela slišati besedice posojilo, ni hotela. Slišala sem, kako sta se zvečer prepirala. Preklinjal jo je, da je neumna farška baba, da nič ne ve, kako zares deluje komunistična ekonomija. Vsi njegovi sodelavci so takrat gradili hiše, smo on ne. Potem je to opustil, sprijaznil se je z udobnim velikim stanovanjem in z novo službo. Na komunalnem podjetju je vodil skupino za manjša popravila. Postal je bolj umirjen in večkrat je bil prej doma. Mama pa ni menjala mesta strojepiske pri veliki časopisni hiši. Včasih si je prinašala domov cele šope dela in je tleskala po pisalnem stroju dolgo v noč. Brata je to strašno motilo, mene pa ne, mene je tisto tipkanje celo uspavalo. Očetovo nerganje se je utopilo v še več piva in ob novem televizorju, ne še barvnem, ne, ampak samo večjem. To je bilo tisto leto, ko sem hodila v sedmi razred osnovne šole, leto 1975, ah! Kaplje nečimrnosti mi

redčijo spomine. Tako sočutno sem jokala z Magdo, ker ji je zdravnik povedal, da bo njen mož moral še na eno operacijo, še drugi kolk. Bila je prepričana, da ne bo treba, pa je revček ves šepav in sključen v zaskrbljenost. Ona ima vsaj njega, jaz pa sem pokopala vse svoje snubce, že zdavnaj. Nisem stara devica, to ne, le ... A zdaj si bom pa to očitala, pa prav zdaj, ko me tako prekleto bolijo noge in zdi se mi, da se mi vrača migrena. Ne bom vzela dodatnega zdravila, ne. Preklete tablete, preklete, stokrat preklete. Če jih ne bi začela jemati, bi bilo kar v redu, zdaj pa ne morem nehati. Zdravnik pravi, da bi se jih lahko odvadila v treh tednih. Saj sem že poskusila, pa je bilo samo še slabše, treslo me je in glavo mi je trgalo z ramen, dobesedno. Hude bolečine sem imela, pa nikamor si nisem upala. In če ne bi bilo Bogdana, bi se najbrž zaprla v stanovanje in pozabila na svet tam zunaj. Kaj pa svet ve o meni, kaj? Mati samohranilka. Bogdan je tako dober poslušalec, tako razumevajoč. Na živce mi gre, kadar me primerja s svojo ženo. Saj sem jo videla in ... Dobro vem, da se rada kaže naokrog v dragih rečeh in Bogdan ji ustreže. Včeraj je bil zabaven, ko mi je razlagal tisto zgodbo o kratkem zaporu zaradi enega samega stavka v službi. Ja no, taki časi so bili, da si nisi smel privoščiti nobene kritike na račun oblasti. Bogdan pa je rad komentiral politiko, in tako je naneslo, da se je na glas čudil nad novim samoprispevkom za osnovno šolo. Izgubil je mesto direktorja in še nekaj dni je bil v zaporu. Rešil ga je brat, ki je takrat še imel nekaj zvez. Star revolucionar pač. Naš oče je takim rekel, da so koritarji. In mamino sorodstvo, dva brat sta bila v Argentini, eden je bil v Nemčiji, sestra pa, naša teta Marica, je bila pa zdra-

vnica, žal že pokojna. Ne morem pozabiti njene visoke frizure in smešnih ogrlic, ki jih je rada nosila. Tista z belimi kroglicami, tista mi je bila všeč. In kadila je, na prefinjen način je kadila. Kar ni mogla brez cigaret. Kadar je prišla k nam domov, je s seboj prinesla kavo, za očeta pa steklenico vina in ga nagovarjala, naj bi opustil pivo in raje spil kozarec dobrega rdečega vina. Ni je poslušal. In potem se je začel dolga pogovor med mamom in teto. Največkrat sta obujali spomine na vaško življenje. Drobne zgodbe so se zlepile z dimom preštevilnih cigaret. Ko je odhajala, je mama vedno rekla: Dohtarca, pa tako prekleto kadi. Ni se mogla odpovedati tobaku, ni. To jo je požrlo, to. Spomnim se, kako jo je bolezen jemala. Posušila se je, dobesedno posušila. Samo enkrat sem šla k njej v bolnico, pa bi bilo bolje, da ne bi šla. Skremžen izsušen obraz je izginjal v blazini in suhe roke so objemale dokončen mrak. Zavedala se je, kaj jo čaka, zato ni nič razlagala, samo gledala je in čakala. Pripravljena je bila. Ona je imela tobak, jaz pa te preklete tablete, ta pomirjevala, ki naj bi blažila tudi migreno. Se bom rešila tega, se bom!? Oh, kako brenči klimatska. Vstanem in jo ugasnem. Sežem po kozarcu vode in se odžejam. No, še vedno je težak junijski ponedeljek. In včeraj sem imela lepo nedeljo z Bogdanom. Bila sva zgoraj ob cerkvi. Govoril mi je o svoji hčerki; pravzaprav hvalil se je z njo, da je zdaj napredovala in da je urednica na lokalni televiziji. Pa ja, mlada novinarka, zagnana, samo, ne vem, meni se zdi, da punca vendarle pretirava z vsem, s prav vsem. Zdaj sem pa nepravilna. Kaj pa moj sin, ta, ta ... Prav treba mi ga je bilo. Oh tisti verzi, dete ljubo ... Ja, sama sem si ga želela, sama. On, njegov oče, ni nič

vedel takrat o ženskah. Kaj pa je Zijad vedel, kaj je ženska. Mlad delavec iz Bosne, ki je takrat prišel v našo tovarno. Dvajset let je imel, lep, zagorel, pa sva, na kartonih v skladišču, večkrat sva, včasih kar med malico, pa še zvečer včasih v kakšni temni veži. Bilo je vedno tako silovito, tako neučakano. Potem se je vse nenadno nehalo. Dobil si je resno dekle, tudi od tam dol. Zavohala sta se. Ona je delala v pakirnici, mlada Sinada. Jaz pa, hm, trebušček je začel rasti. Dobila sem stanovanje, porodniški dopust in potem ... Dolgo sem izbirala ime mojemu Jančku, dolgo. Potem, neke noči, pa sem si rekla. Jan bo, to! Ko je oče zvedel, da sem noseča, je najprej norel in me zmerjal, potem pa se je le unesel in se pripravljaj na to, da bo dedek. Hotel je, da mu le povem, kdo je oče. Pa sem ga zamolčala. Zijadu sem povedala, da bom rodila, ampak sva se sprla. Ni bil prepričan, da je otrok res njegov, ker me je nekajkrat videl v mestu s prijateljem, ki mi je res bil dober prijatelj, Ivan, šef transporta v tovarni. Večkrat me je zapeljal naokrog z avtom, rad je imel izlete, ker je njegova žena bila kar naprej na nekakšnih seminarjih. Uglajen je bil, samo mečkala sva se, samo to. No, potem je Ivan našel novo sopotnico, jaz pa ... Ah, ta moj Jan, včeraj bi moral priti mimo, da bi šla pogledat za novo preproge. Pa ja, spet ne. Zdaj bodo imeli nov ansambel, kaj vem, no. Vsaj to ima po meni. Moja violina. To je zgodba, to ... Nič, malo bom še legla in vzela še pol tabletke. Nabija mi v glavi. Naj gredo k vragu vse tiste bedaste reklame za tablete. Kam sem pa dala škatlice s tabletami!? Joj, no, a se je že začelo. Pozabljiva sem. Vstanem in grem v kopalnico. Brskam v omarici, vse premečem in nekaj tudi odvržem v smeti. Pa saj sem jo

zjutraj spila, ampak, čakaj. Najprej sem vstala, zalila rože na balkonu, skuhala kavo, potem sem spila tableto, pojedla košček suhega peciva, škatlica bi morala biti tudi še v kopalnici. Pri kraju sem z zalogami. Že v petek bi morala k zdravniku, pa me je premamil Bogdan s sladoledom. No, v torbici bi morala biti še zadnja strateška rezerva. Popoldan imam zdravnika, do takrat moram vzdržati. Sicer pa, lahko bi šla do lekarne in mlademu lekarnarju rekla, da jih bom popoldan vrnila, da bom prinesla recept. Tako sem že naredila. In če ne dela on, kaj potem? Joj, čakaj, čakaj. Živčno grem v kuhinjo in brskam po omarah. Nič! Ob kavni skodelici je samo prazna tablica, kar dokazuje, da sem jo zjutraj vzela. Imela sem preštete. Ah, torbica!? Stresem vsebino na mizo, tri tabletko, v žepku, za vsak primer. Kaj pa, če so tam že predolgo. Vedno odrežem tablico, tako da na njej ostane datum. To me je naučila še teta, ja. Pogledam, pretekle so. Bog vedi, od kdaj jih vlačim s seboj, Bog vedi. Jezno jih vržem v smeti. V kopalnici jih ni, nočna omarica ...!? Ne, nič! Sesedem se na posteljo in čutim, kako mi začnema nabijati z vso močjo. Zdi se mi, da imam v glavi krdelo slonov, ki imajo zabavo. Kako sem malomarna, da nisem šla v petek. Prvič se mi je zgodilo, da sem ostala brez obvezne rezervne škatlice. Ja, tole druženje z Bogdanom, to me je premamljalo, to. Kaj zdaj, proti dvanajsti gre, zdravnik pa pride šele ob dveh v ordinacijo. Naj grem do lekarne!? Ne, potem bom morala spet nazaj domov in spet pod tuš, kar mi je zoprno. Zadnje čase mi je itak vse zoprno. Včasih se mi zdi, da bi najraje kar legla in ... Ne, ne, ne! Joj, te migrene, joj! Živci, seveda, živci. Prešlo bi, zdaj bi prešlo, ko imam zadosti časa. Čakam, da grem v

pokoj. Bedno. Kaj pa, če imam v avtu še kakšno zalogico? Spomladi sem šla v Italijo in ... Preoblečem se in stečem dol. Nič, nič! Sonce mi zabija v glavo vroče sulice, da sem kar omotična. Vem, da ima zgoraj v šestem nadstropju Fanika isto terapijo, samo ... Ja, v februarju sem ji odstopila vrstico tablet. Bog vedi, če je doma. Trenutno nima službe. V vrtcu so zaprli en oddelek, pa je izvisela, zdaj pa ima depresije in še partner je šel z drugo. Se bo že pobrala, saj jih ima komaj štirideset. Naj grem kar gor? No, prav, prav, pol tabletke bi me potolažilo. Za kosilo si bom pa naročila malo pico, pa bo. Z roko preverim, če pretirano smrdim pod pazduho. Ni hudega. Zdaj ne grem pod tuš, zdaj ne. Gor grem. Upam, da je Fanika doma. Dolgo zvonim. Potem pa le slišim kašljanje in drsajoče korake. Odpre vrata. Vidim, da ima debele podočnjake, v levi roki pa daljinca. Ja, kaj pa drugega, po cele dneve sedi pred televizijo in sanja neke nove sanje.

»Oprosti, sem te zbudila?« sem previdno vljudna.

»Ne, ne, blendam v televizijo in čakam, da bo ena ura. Potem moram k doktorci. Menjuje mi terapijo, ne spim, skoraj nič ne spim. Daj, naprej pridi, no. Si za kavo?«

»Pa bi jo. Smem naprej?« sem še kar v rahli zadregi. Fanika ima navrženo lahko haljo, spodaj je pa gola. Za trenutek se zasvetijo njene sramne dlake. No, takole, na pol gola. Kaj misli, da sem ... Ne, ne ...

»Usedi se na kavč. Takoj bom, samo oblečem se, oprosti. Sem bila pod tušem. Takoj bo. A boš z mlekom kot po navadi?« Fanika zapoje in se odvrta v spalnico.

»Ne trudi se. Kar počasi. Zjutraj sem že eno. Kar brez mleka,« rečem in se sesedem na udoben kavč. Velik

televizor mrmra sam sebi. Neka osladna nadaljevanka. Zašobljena ženska se kremži ob lepotcu, ki je nonšalantno naslonjen na steber in kaže brezhibne bele zobe. Pa ja, umetno, vse je umetno, se mi utrne. Vidim, da je nekoliko spremenila stvari. Knjig je več, ribici sta dve v stekleni krogli, tepih je potisnjen do omare, šivalni stroj je v drugem kotu, rože ... Lepo si je uredila. Punca se pobira, se. Če se je lotila sprememb, se dogajajo tudi v njej. Ne bom silila vanjo, bo že sama povedala, kako in kaj.

Vroča kava me vedno utolaži. Zdi se mi, da celo glavobol malo popušča. Fanika zna kuhati zares močno kavo, to pa. Gledam jo. Obraz se ji mehča. V očeh ima resnično več življenja, četudi trdi, da ne spi. Ampak vem, nespečnost je vedno faza v novo stanje, vem.

»Bolje si videti, res,« ji polaskam in previdno odložim skodelico.

»Ja, ne rečem, več energije imam, smo zdaj me je zajelo pa to sranje s spanjem. Popoldan še nekako malo zadremam, ko pa pride noč, kar ne gre. Vse sem že poskusila, čaj, sprehodi, sladka voda, uspaval še ne, priznam. Zato grem danes k zdravnici. Mora mi zmanjšati zdravila. Preveč sem navita. Kar naenkrat bi vse počela. Prebelila bom kopalnico. Naročila sem nove elemente za kuhinjo. Razganja me od dejavnosti. Drugi teden začnem spodaj v bifeju. Delala bom samo zvečer po štiri ure. Nekaj bo, pa še v družbi bom. Lastnik je kar v redu. Punce so mi povedale, da redno plačuje in da pride vsak večer pomagat, da sam obnovi zaloge v hladilnikih in to. Bom videla. Ne morem kar lebdeti in zijati v trapasto

televizijo. Če sem iskrena, mi gre že na kozlanje. Beda, ti rečem, res,« se Fanika napreza in se razteza.

»No, saj se bo uredilo,« sem tolažeča. »Ti, a te lahko nekaj prosim?« kar rečem in se vzravnam.

»Ja, kar reci,« je na preži Fanika in me pozorno gleda.

»Tabletko bi rabila, do popoldan. Ti ne veš, kako sem se tokrat zakalkulirala. Od kar hodim naokrog z Bogdanom, no, pa saj sem ti pravila o njem. Ja, ne vem, čisto sem zmešana. Še nikoli se mi ni zgodilo, da bi ostala čisto brez, še rezerva je odpovedala. Pretekel rok uporabe ... ti rečem, povsem sem odpovedala,« sem prizadevna in me že poti. Kar čutim, kako se mi vlaga izpod pazduh širi na hrbet.

»Ni problema, celo škatlico ti lahko dam. Meni jih bo najbrž postopoma ukinila, zadnjič mi je tako omenjala. One druge, tiste so hudič, tiste so me preveč navile. Pa še s prebavo imam probleme, želodec me boli in vrti se mi. Zdravnica je rekla, da so to samo prehodne težave, da pa bom na tej terapiji samo kakšne tri mesece. Ne vem, no. Čakaj, ti skočim ponje,« je Fanika prizadevna.

»Počasi, počasi, saj ne gori, razen, če te zadržujem.«

»Ne, ne, ob pol enih grem ven na kosilo. Danes me je povabila bivša sodelavka, dopust ima in se ločuje. Reva, ti rečem. Dva mulca ima, mož si je dobil mlajšo, vzgojiteljico iz vrtca, kamor sta vozila otroka. Ne vem, ljudem se fuzla, res,« Fanika govori in že prinaša škatlico zdravil. Poda mi jih z ostro kretnjo. Vzamem jo in ji rečem, da ji bom jutri vrnila. Samo prikima in me sočutno gleda.

»Ja, ja, ljudje so zmešani od vsega. Res. No, hvala. Dol moram, še en telefon moram odrihtat pa sina

moram dobit. Ta mulc, no ja, mulc ni več no, pred dvanajsto nikoli ne vstane,« sem iskrena.

»Slišala sem, da delajo novo glasbo, da ima nov ansambel. Ja fino, ne. Saj je dober glasbenik, saj si lahko ponosna nanj,« me Fanika tolaži.

»Ponosna, na tisto razbijanje naj bom ponosna. Temu on reče neki trši rok ali kaj že. Meni ni vseč. Ti si dosti mlajša od mene, pa najbrž to razumeš. No ja, zna pa tudi kakšno balado zaigrati, to ja. Saj zna biti nežen in občutljiv, samo, kaj vem. Veš, ne vem, taka glasba pa noči, alkohol in droge. Vem, da kadi hašiš, povedal mi je. On temu reče, da je to le v rekreativne namene. Si moraš misliti, droga pa rekreacija, ja no,« sem gostobesedna.

»Dokler je stvar pod nadzorom, je v redu, se mi zdi. Kaj pa mi, a te tablete pa niso droga. Isto sranje, ti rečem, isto. Sama veš, kako je, če jih ni. Ne misli, da nisem že sama trpela zaradi tega. Preklete, da sem. Enkrat je bilo tako hudo, da sem končala na urgenci,« prikima in si spne lase.

»V bistvu imaš prav, tudi te tablete so droga, so. No, hvala ti, grem. Pridi pa ti juti dopoldan na kavo, pa pecivo imam. Bogdan ga ni maral, ker da je na dieti. No, kar pozvoni, prav,« se priponujam.

»Bom,« prikima Fanika.

Poiščem kozarec in počakam, da nekaj vode odteče. Nalijem vodo, primem tableto in ... bi celo, bi samo pol. Celo, potem bo mir, malo bolj lena bom, ampak v glavi bo mir. Celo bom, naj bo, še danes, še zdaj. Vržem si jo v usta in jo splaknem z dolgimi požirki. Tako, zdaj je dobro, zdaj vem, da bo minilo, bo. Usedem se nazaj na kavč

in strmim v slepečo svetlobo, ki se odbija od ekrana televizorja. Da bi zdajle sedla za računalnik in prelagala karte, ne, ne. Saj kaj več pa ne znam s to škatlo. Pošto že odprem in odpišem, pa na internetu najdem kakšen kuharski recept, to je pa tudi vse. Smešno je bilo, kako me je moj Jan učil vsega tega, smešno. Pa ne mami, tako, no, pa ne, je vreščal in mi trgal miško iz rok. Njemu je bilo vse jasno, jaz pa, trapa stara, zarjavela. V službi mi je bilo treba samo pošto odpreti in odgovoriti na napisano, pa še kakšno stvar poiskati, to je bilo vse. Moja ljuba službica. Kako se mi stoži po pisarni, po sodelavkah, po tistih klepetavih dneh, ko ni bilo strank in smo lahko v miru pile kavo in vlekli dolge debate. Ja, skrbela sem za arhiviranje dokumentacije na inštitutu. Če je bilo treba poiskati kakšen načrt, sem bila vedno jaz tista, ki sem se hitro znašala. Imela sem red, o ja. Ampak migrene so prišle potem, proti koncu, ko se je že vedelo, da bodo inštitut priključili fakulteti in nas bo nekaj odletelo. Med prvimi sem bila presežek. Zdaj sem presežek z glavobolom. Oh, se mi zdi, da danes počasi nehujejo bolečino. Kaj vem, morda ne bi smela piti kave. Ura, joj, poldan bo že. Še enkrat pokličem Jana. Ah, končno.

»Ti, Jan, popoldan imam dohtarja. A bi ti šel z mano ven na pico. Danes nič ne kuham. Tak dan je. Močno migreno imam ... spet. A bi šel, če nimaš drugih načrtov?« ga vprašam. Slišim njegov zaspano dihanje.

»Mami, koliko pa je ura? Do dveh zjutraj smo bili v studiu. Snemamo material za nov CD,« raskavo reče.

»Poldan bo, ljubček, poldan. No, bi šel. Recimo, da se dobiva čez eno uro v piceriji Štalca. Si za?«

»Poldan, hm, no ... Ja, lahko ja. Beti je šla v Maribor k svojim. Prav, no, pridem,« zaspano in razvlečeno reče in še močno zazeha.

Se mi je kar zdelo, da bo še v postelji. Takole življenje. No ja, preživeti zna, in to je glavno. S prejšnjo skupino je zaslužil nekaj, s to novo, bomo videli. Zdaj piše besedila. Kar nekakšen pesnik je postal. Saj bral je rad, to pa. In pravljice sem mu prebiral, oh, sem, ja. Če je le bil čas, sem mu jih. Še na sprehodu jih je hotel poslušati. Včasih sem si pa katero tudi izmislila. In nekaj sem mu jih posnela kar na kasete, ki jih je potem presnel na CD. Ponosen je bil na moje branje, na mojo pripovedno vnemo. Kadar smo imeli veliko dela, sem morala ostajati pozno v noč na inštitutu in smo garali, še posebej v devetdesetih, takoj ko smo dobili novo državo. Pa še prej, tudi prej. Imel je kasete in me je poslušal in zaspal. Joj, koliko tega je na CD-jih. Prav rada bi slišala vse tiste, ki sem si jih izmišljala. Ah, čakaj, kje je CD. Črn je, to vem. Tam so zbrane vse moje izmišljene. Ja, tam polega računalnika, tam mora biti. Vstanem in ga grem iskat. Prinesem si CD predvajalnik in slušalke. Tako, tole me bo pomirilo. Potem se bom oprhala in se dobila s sinom. Lepo, lep je dan. Raztegnem se po kavču in se potopim v lasten glas.

Nekoč sta živela dva palčka, enemu je bilo ime Smrekovc, drugi je bil Bukovc. V gozdu sta bila doma. Imela sta majhno leseno hišico pod skalo in vso prekrito z mahom. Nabirala sta razna zelišča in si iz njih kuhala zelenjavne juhe, včasih sta dodala tudi kakšno mravljico, če sta jo ravno ujela. Bukovc je raje jedel kaj takega, kar je dišalo po mesu. Zato je raje zalezoval mravlje, pa tudi kakšnega črvička je stisnil in ga vrgel v kotliček. Neko

jutro pa, ko se je obetal meglen in deževen dan, je spet sitnaril, da so vsak dan tiste ogabne zelene juhe in da se mu že kolena tresejo. Zaobljubil se je, da si bo vzredil svojo gozdno miš in jo posušil, da bo imel vsaj nekaj mesa za hudo zimo, ki se je že obetala, kajti listje je kar močno odpadalo. Čepel je ob ognjišču in na glas razmišljaj:

Joj, joj, prejoj, kako je pusto ob teh juhah. Lahko je zverem, ki si privoščijo sveže meso. Oh, sem videl risa, ki je uplenil srnico. Kako je zadovoljno mlaskal in potem zehal na soncu. Pa tudi medved rad poje kaj mesnega, pa ne bi jaz. Oh, jaz ne maram več teh juh, ne. Malo večji sem od miši. Pravzaprav sem kar velik, miš lahko jaham. In sem jo tudi že. Pa tako vzgojeno sem imel, lepo vzgojeno. Ubogala me je in sem z njo prepotoval lep kos gozda. Potem pa je prišel velik ptič in mi jo odnesel iz ograde. Slišal sem, da človek, ta velika žival, redi veliko živali in celo večje od sebe. Konja, govedo pa prašiče, no, celo kokoši in pse, oh pa mačke, ki preganjajo miške. Bati pa se je njihovih psov, ti vtaknejo smrček prav povsod, da povsod. Pa ga zmoti Smrekovec, rekoč:

»Bi nehal že stokati. In ne omenjaj mi ljudi in njihovih psov. Si pozabil, kako naju je zbudilo glasno dihanje in prhanje? Si pozabil, kako je bilo, ko je v najino luknjo vtaknil smrček lovski pes. Kar naenkrat je bila tema in smrdeča sapa je napolnila najino hiško. To si pa pozabil, kaj? Jaz nisem! Ne maram ljudi, ne. Veš, moj dedek je veliko hodil po svetu, prav dol do mesta je hodil, bolje rečeno, vozil se je. Saj je bil imeniten, v voz si je dal zapreči veveričko, pa sta šla. Govoril mi je o parku, kjer so ljudje hranili njegovo veveričko. Povedal pa mi je tudi,

da imajo nekateri v vrtovih silno velike kipe nas, palčkov, da nas cenijo. Jaz ne razumem tega. Pa menda sem ti to že povedal enkrat, ne!« razburjeno reče Smrekovc.

»Ja, ja, to zgodbo si mi že dostikrat povedal. Zakaj pa ne bi midva bolj organizirano redila miši?« vpraša Bukovc.

»Si nor, si res nor. Bi rad videl, da se začno tod okoli smukati mačke iz vasi. A bi to rad? Saj sem jih na drugi strani potoka že videl. Te živali imajo še zmeraj rade igro z mišmi, čeprav jim ljudje dajejo hrano iz nekakšnih konzerv. Meni se to gabi. No, pomešati moram zelenjavno juho. Danes bo izvrstna. Nabral sem celo nekaj gob, ah, to bo poslastica. In za poobedek bo sladki koren, ki se je divje zasejal na njivah pod gozdom. Za zimo morava navleči pozabljeno repo, krompir, koruzna zrna pa še kaj. Zeljne liste bova tudi letos natrgala in jih dala kisati. Eno kadico sem jih že dal. Kaj pa misliš, pozimi ne bo črvičkov in mravljič, ne, ne bo. Razen, če se boš sporazumel s krtom in ti bo dovolil uporabiti njegove rove, da boš lahko stikal za črvički. Ne vem, mene je strah teme. Saj si svetiš z majhno svetilko, ampak kaj pa, če človeška noga stopi na rov in se podre, kaj pa potem. Pa tisti ogromni stroji. Uh, uh, tistega hrupa pa ne prenesem. No, boš kar v hiši, ne boš šel po opravkih,« se je Smrekovc ujezil in skočil do kotla.

»Bom šel. Kljub temu bom ulovil mlado miško in ji naredil ogrado v votlinici ob najini hiški. Vzredil si jo bom. Sredi zime jo bova pa pokončala. Dve leti nazaj si se pa oblizoval, ko sem spekel mišje meso, pa z mastjo si belil svoje juhe. Si pozabil, kaj?« se je Bukovc bahal.

»Ja no, no, pametno je že, da se palček poloti tudi malo mesa, pametno je, a meni se živalce smilijo. Samo nuja pa je, in nuja je velik mojster, ja. Prav, priženi miško. Na pomlad ti bom pomagal, pa si bova umislila ježo na miših. Star ratujem in nožice me čedalje bolj bolijo. Lahko si bova umislila tudi majhen voziček in napeljala vse potrebno k hiški. Ta ni neumna, ne. Kdo bo vedno tratil noge, če je pa te zalege poln gozd in dol ob njivah. Ti znaš narediti zanke, jaz bom pa poskrbel, da bodo imele dovolj hrane. Tako naj bo, zdaj se pa le zmigaj. Če je dež, pojdi pod lapuhi, da ne boš moker, pa velik javorjev list vzemi in si ga daj nad glavo, pa bo. No, opoldan pa da si doma, da me ne bo skrbelo,« reče Smrekovc.

Bukovec je samo prikimal. Nataknil si je rdeče škornje, si zatlačil zeleno debelo srajco za pas v smešnih rjavih hlačah, si popraskal debel nos in kihnil. Odprl je vrata in nekaj časa poslušal, kako drobne kapljice tolčejo na mahovino na strehi in na odpadlo listje.

Še pred nočjo sta oba palčka zadovoljno gledala v ogradi majhno miško, čisto majhno, staro komaj mesec dni. Drobno je cvilila, a je rada grizljala koščke repe in korenja, pa tudi kos sira je bil vmes. Tistega sta našla na smetišču, čeprav je bila dolga hoja do tam. Zavedala sta se, da bo nekaj časa nemirna in bo rogovilila, da jima bo kratila spanec. Potem bo pa bolje.

Ko je padel prvi sneg, sta palčka imela vse, kar je za zimo treba. Navlekla sta drv, nanesla hrane zase in za miško, ki se je pridno redila. Morala sta votlinico zapreti z žebli, da ne bi miška pregrizla lesene ograje in ušla. Neko jutro pa sta se ustrašila, ker so bile v snegu mačje sledi. Smrekovc je jezno skakal po odtisu mačje tace in

prhal v mrzel zrak. Bukovc pa se ni vznemirjal, ker je vedel, da maček ne more s taco v votlinico do miške. Domislil se je in na ognjišče vrgel posebno zelišče, ki s svojim vonjem odganja zveri. In od takrat se jima ni približala nobena več. Čas je tekel. Redila sta miši, nekaj sta jih vpregla v voziček in se vozila vse dol do njiv, kjer ju je videl fantek iz vasi in tekel za njima, dokler nista izginila v grmovju. Tisti fantek je še dolgo govoril to zgodbo, pa so se mu samo smejali. Naneslo je tako, da je Bukovca enkrat zasačil ob potoku in ta mu obljubil, da mu bo pokazal, kje rastejo najlepše gozdne jagode, če nikomur ne bo povedal, da z miško vozi repo in krompir z njiv, seveda ne celih plodov, kolikor jih pač lahko nastrga z rezilcem, se razume. In tako je deček imel vedno največje in najlepše jagode. Ko so ga spraševali, kje jih je nabral, pa jim je rekel, da to vedo samo palčki. Še dolga leta sta palčka hodila na njive, dokler ni deček postal velik in močan mož.

Ja, ja, take sem si izmišljala, pa me je potem minilo. Nič, čas je, da se odpravim ven. Lena bom zaradi dodatne tablete, počasna, kar malo pijana. Danes drugače prijemlje, kako pa to?! se čudim. Komaj se od vlečem do kopalnice in se spravljam v red. Morala bom nekaj narediti iz sebe, morala. Nič, zdaj grem, moram!

Dolgo čakam, da se sin le pripelje. Ves je bled in obupno neobrit. In tole je moj sin, tole!? Sončna očala ima zataknjena visoko gor v črne lase, ki se mu nad ušesi svedrajo. Pa je nekoliko porejen, je. Trebušček se mu dela. Usede se in težko zavzdihne. Kaj mu pa je tako težkega. Denarja ima zadosti, njegovo dekle ima službo, kaj pa stoka. Medlost ima v očeh. Živčen je. Avtomobilski

ključ mečka v roki in me gleda zelo izgubljeno. Najbrž mu ne bom več v oporo. Vem, zamero ima, vem. Rad bi vedel, kdo je njegov oče, to ga žuli, to ... No, zadnja leta ne omenjava več tega, še dobro, še dobro. Zijad ima zdaj svoje gradbeno podjetje in mu kar dobro gre. Zadnjič sem ga videla v nakupovalnem centru, siv je že in močno porejen, ampak ... Kaj bi to. Sin, moj sin, me ščemi in postajam še počasnejša. Sama sebi se zdim odvečna v tem trenutku. Če bi se zdaj lahko videla na filmu. Počasno, vse je tako počasno, vse megleno. Kaj mi je danes? Ja, nič nisem jedla, samo dve kavi in dve tableti. Ne, tako ne bo šlo več. Besede meljem, kakor da bi se mi v usta zatlačila debela gumijasta kepa. Sin me sprašuje, če je z menoj vse v redu. Potožim mu, da sem imela zjutraj hud napad migrene, da grem popoldan k zdravniku in take reči. Govorim mu tudi o nameri, da bom šla na krajše potovanje z vlakom, da bom nekaj dni v Avstriji in Švici. Že nekaj let se pripravljam, da bom to zmogla. V tem trenutku ne verjamem sama sebi. Bogdan je bil kar vnet za to pot, vendar ... Toliko pomislekov lebdi okrog mene. Sin se nasmiha, se šobi in nekoliko hitro spije pol vrčka piva, menda na tešče ... Kadi pa ne več, kaj!? Naj ga zato pohvalim? Morda pa ima kakšne problemčke. Pri njegovih letih!? Ne upam si tega vprašati, ne. Počasi zdr-sneva v pomenek o njegovem zdajšnjem snemanju. Med grižljaji pice se razvname in mi govori o užitkih ob snovanju. Pripravlja svojo prvo zbirko, pravzaprav nekakšno prozo v pesmi ali obratno. Ne vem, ta zvrst mi ni všeč. Rada imam čisto zgodbo, poezija pa ... reče mi, da mi je že poslal, da me vse čaka na domačem računalniku ... No, no ... Potem začne nekaj napletati o Betki, da je

muhasta, še posebej takrat, ko se bliža menstruacija da ima izpade. O, sine, ženska je uganka, je ... Težko ti bom to razložila. Poskušam ga potolažiti in moraliziram. V trenutku se tega zavedam, da preveč govorim in govorim, in to jaz, ki nisem zmogla niti enega daljšega odnosa. Vsi so me zapuščali ali pa jaz njih. Zakaj!? Težko si sama sebi odgovorim. Vse je bilo tako vrtinčasto, da ... Njegove oči me strogo presoajajo. Vidim, da ne pričakujejo resnega odgovora, morda pa čaka, da bi mu začela prigovarjati, naj dekle zavrne, če ima preveč težav. Če se imata zares rada, bosta že našla način, da se ujameta, če ne, bo pa čas razrešil dilemo. Kar sam naj reši te stvari, sam. Tako bo dobil zadosti izkušenj, da bo vedel, kaj je zares ženska. On najbrž misli, da je ženska samo dekoracija njegovemu življenju. Seveda, nastopi, dekleta, noči, pijača, še kaj drugega, popularnost ... Ah, moj Jani, kaj ti veš, kako hrepeni zrelo žensko srce. Ti tega ne moreš občutiti in vedeti. Mlada dekleta so veverice, ki ti hočejo jesti z dlani. Če bo zares hudo, me boš že našel. In spet se zažene v pomenek o glasbi, o novem kitaristu, mlademu fantu, ki pregoreva. Pretirano vadi in se zapira v svoj svet. Velik talent da je, da pa mu je mama pobegnila in ga pustila pri očetu. Sedemnajst let, ja no ... Mama da je šla z nekom v Italijo!? Zgodba pa taka. Mulc bo padel v drogo, Bog pomagaj. Sinu na dolgo razlagam, kam to pripelje in ga prosim, naj poskuša na fanta pozitivno vplivati, naj mu pomaga, da ne bo zdrsel v temo. Strinja se, da bo treba s fantom delati, da mu bo treba počasi odpreti oči za realnosti v življenju. Za trenutek nama molk odlebdni med zadnjimi koščki pice. Priskujem sok, pomešan z radensko, on pa si je naročil še majhen vrček

piva. Opomnim ga, da bo hitro trebušast, če bo kar naprej pil pivo. Pa se zasmije in mi reče, da ima dober gospodar orodje pod streho. Take mejne prostaškosti pa nisem vajena. Vedno je bil lepo vzgojen, vljuden, izbiral je besede. Ja, ja saj razumem, glasba in razpuščenost. Njemu glasba služi in on njej. Moja violina, ja ... Še je v omari v črnem kovčku. Lepa je. S kakšnim ponosom mi jo je izročil oče. Oh, pomlad je bila. Sedela sem na balkonu in se pripravljala na maturo. Obljubil mi je novo violino za maturo. Pa sem ga gledala, kako gre čez parkirišče, ves medvedast, s tistim kovčkom v roki. Nerodno je opletal in gledal nekam proti bifeju. Tisti dan se je takoj odpravil gor. Violino je odnesel v spalnico. Ni vedel, da sem ga videla, ali pa se je delal, da nič ne vem. No, ko sem prišla po končani maturi domov, mi je čestital in mi rekel, naj počakam. Prišel je iz sobe, me povabil v dnevno sobo, dal kovček na stekleno mizo in ga odprl. Vame je zasijala rjava svetleča se violina. Njegov nasmeh je rastel, brki so se mu zavihali navzgor. Prijela sem jo in jo pazljivo vzdignila iz rdečega ležišča. Obrnila sem jo in sem videla najina odseva na lakiranem trebuščku. Kako lepo sva bila takrat združena, jaz z novo frizuro in oče, ves razvlečen v nasmeh. Prijela sem lok, jo prislonila in tisti zvok ... Moj Bog, kje je vse to. Sin me začudeno sprašuje, kam sem padla. Odkrito mu povem, da sem se zdaj spomnila svoje violine, ki ni nikoli izpela moje resnične duše, nikoli. Med študijem je bilo premalo časa za resno vadbo, pravzaprav sem jo popolnoma opustila, ker sem hotela čim prej diplomirati, da ne bi bila odvisna od očetovih godrnjanj; vsi bi morali malo na gradbišče, da bi čutili, kako se zares služi denar. Takrat je gradbeniš-

tvo še cvetelo in so spodobno zaslužili, danes pa ... Sina zmoti mobilnik. Z nekom se pogovarja o novem snemanju. Komaj neha pogovor in pogrize ostanek pice, spet telefon. Tokrat se z nekom pogovarja o koncertu. No, no, spet bodo koncerti, spet bo ves žarel, ker vem, da mu to največ pomeni, oder, publika, ti valovi energije. Po svoje ga razumem, ga. Čutim, da se nama bliža slovo. In v trenutku me prešine: Zaradi njega moram nehati s tabletami, zaradi njega. Še me bo potreboval, še ... Temeljito se bom pogovorila z zdravnikom, se bom! Saj nimam anevrizme v glavi, hvala Bogu. Tega sem se bala. Samo živci, samo to. Morala se bom več gibati in Bogdan ... Poročen je in verjetno me peče vest, ker ga drugi jemljem. To bo moja migrena, to. Nič, nehati, nehati, Bogdanu pa naliti čistega vina. Ne moreva kar tako, zaradi rekreacije, kot bi rekel Jan. Slovo je hitro. Obljubim mu, da pridem v nedeljo k njima na kosilo. Več morava biti skupaj, več, me zapeče. Pogledam, če imam v torbici vse, kar moram imeti. Izbežam slušalke in si jih nataknem, da bom poslušala radio na mobitelu, ko bom sedela v čakalnici. Odpravim se v zdravstveni dom.

Prav nič nisem potolažena, prav nič. Zdravnik pravi, da bo trajalo morda še dlje, da se bom odvadila teh zdravil. Čemerno se je držal in križal roki, kakor da ne ve, kaj bi naredil. Odkrito mi je rekel, da sem zapadla v odvisnost, da to tako pač gre. Kaj naj zdaj, joj!? Jutri zjutraj bom vzela samo pol in pol zvečer. Ne, ne, jutri še ne. Če sem danes vzela dve, potem, ne vem. Kaj pa danes zvečer. Zdi se mi, da me že spet malo prijemlje, nabija, tu v čelu in zadaj, dol proti tilniku. Tam je nova bolečina, se mi zdi. Joj, sem zmešana. Samo še to premišlujem, kje

me kaj boli. Pa ni prav tako, ni. In Bogdan, zvečer nima časa. Izgovarja se, da mora k hčerki, da bo popravil nekaj vrat pri kuhinjskem pohištvu. Kaj vem, morda se mi začenja izmikati. Lahko bi to tako razumela, lahko. Ne vem, potem ga bom še enkrat poklicala. Lahko bi ga povabila v nov lokal, kjer točijo pivo, varjeno v majhni pivovarni. Anica pravi, da je odlično. No, bo že nekaj na tem, saj je njen mož delal v pivovarni, včasih, tehnolog je bil. Zdaj sta v pokoju, lepo jima je, lepo. Otroci so poročeni, vnučka že imata. Joj, spet me bode zadaj za čelom. Prekleti žebli nesmisla. Nič, kamilični čaj si bom skuhal in dala obkladke, pa brala bom, kar sem si prej spravila skozi tiskalnik. Saj ni veliko, nekaj listov. Me prav zanima, kaj piše ta moj Jan. Njegove pesmi poznam, malo uporniške, ampak ta poskus proze v poeziji, to.

S skodelico vročega čaja se usedem na balkon in gledam na oddaljen park. Mračina se komaj tke nad hišami. Promet se spet zaganja nazaj proti mestu. Poletni večer se odpira. Piham v čaj, da bi se prej ohladil. Popravim si lahko poletno krilo in si mimogrede ogledujem žile na nogah. Ni hudega, ni, si prikimujem. Vzamem list in se naslonim nazaj. Poskusim čaj, ohlaja se. Berem:

Veter prebira strune in nosi opilke senc v vrbe na večnem sprehajališču, kjer prodajalci lune barantajo s popotniki skozi tunel časa. Na koncu je doma Bog, ki se je elegantno oblekel za ta večer. Pripravlja se, da bo imel govor v naključno izbranem parku, kjer bodo ljudje s steklenimi očmi molili in jedli prepovedano meso krokodilov in pekli olupke kač. Bog bo stopil mednje in jim rekel: Zrastli ste iz krvavega nič, da bi postali migetalkarji v moji epruveti. Že tisočletja vas premetavam v

sanjah in v laboratoriju, pa nočete slišati mojega glasu, ki se izliva iz strun, zarezanih v meso brezčasja. Naj se vam razgrne resnica o meni, o meni, ki sem snov vseh snovi, ki sem veter v jutranji skodelici nesmisla, ki si ga natočite in greste pogledat v zrcalo, če ste slučajno še tam, ali sem vas že razsnovil. Nikamor ne boste prišli z vašo bedno znanostjo, niti do prve stopnice resnične resničnosti, ki ni dokončna, ker je od vekomaj za vedno, v vseh stvareh, ki jo vaš razum zmore prepoznati. Programirani ste samo za toliko vedenja, kolikor se mi ga je zdelo vredno vam dati. In zdaj bi radi tekmovali z menoj, ki sem dež v vaših solzah, ki sem veter v zavesah, za katerimi vzdihujete v nasladah. Ne glej me tako, deklica z zelenimi očmi, v katerih sanjajo male zverinice, namnožene z nasmeškom. Ne glej me s pogledom kače, ki hoče živeti v tvojem srcu in delati nemir. Vsa srca imajo svojo serijsko številko in vsem sem dal določeno število udarcev, zato je zaman prizadevanje, da bi presegli svojo danost. In nocoj, dragi moji, sem sestopil iz mrtvih luči in pobožal breze. Tudi meni je včasih dolgčas in se napotim med vas, ki ste pravzaprav jaz. Mrmrate in ste začudeni. Celo strah vas je. Nima smisla, da se bojite sami sebe, nima smisla. Veter obljub je prešel čez žita vaših mladih dni in se skrtil v ornamentu reklam. Dal sem vam veliko izbir, in od tega ste zmešani, vem. To je samo še ena preizkušnja za vas, odbrani bodo preizkušeni in izkušeni, vsi povprečni bodo vrnjeni v snov. Arhitektura vaših duš je zelo zapletena, in nikoli vam ne bo jasno, kako ste zares pripeti s telesom nanjo. Lahko izmerite vsa stanja materije, le stanja duše ne morete izmeriti. Dano vam jo je čutiti, samo to. In ne postavljajte mi

vprašanj, ker nimam odgovorov, ki bi jih vi hoteli. Sami sebe izprašajte, vsi odgovori so v vas samih. Pripeljal vas bom na cesto, ki pelje onkraj vseh luči. Nocoj sem sam in naveličan premišljanja, kajti moja edina zaresna dejavnost je misliti. Sem misleča super energija, ki kar naprej preureja stvari in stvarstvo. Vidite, nocoj sem prah v prahu, sem meso med mesom, sem cvet v očeh zaljubljene deklice, ki joče v večer, ker ni bila uslišana. To je samo igra, draga deklica, zastonj je obup, kajti tvoja prihodnost je bila dorečena v preteklosti, tako kot vse. Ko bo konec vseh preteklosti, bo konec prihodnosti. In ne govorite mi o ljubezni, lepo vas prosim, ker res ne veste, kaj je to, veste v vedenju, ki ste ga pokopali. Zakopali ste ga v igrače, ki si jih izmišljate. Raje sedite doma in se preko ekranov izživljate in se ponujate. Namenoma sem vas zapeljal v to igro, da bi preizkusil, koliko je v vas še resnične vsebine. In zdaj se boste morali naučiti nove navideznosti. Ta vam je zdaj najljubša, kaj? Vse samo navidezno, ekranizirano, ekranizirane duše imate. Svojo pravo ste uspavali z vsem mogočim bliščem. Ne terjam od vas pokorščine, ne! Moja volja se bo uresničila brez vašega prizadevanja. Pustil vas bom, da se prečistite in se spet najdete. Moti me pa, da mi obračate hrbet. Nezvesti ste mi. Še hrošči so mi bolj zvesti, še oni. In spet ne bo nobene prisile, samo ljubezen vas lahko umije, moja ljubezen. Če vas bom ljubil take kot ste, bom dosegel to, kar sami nočete, da bi se zgodilo, vzljubili me boste, preden boste zares izgubljeni in pomešani s snovmi, iz katerih ste sestavljeni. In fant s kitaro, mar misliš, da je glasba samo čista mehanika. Kje pa, strune se vedno uglasijo z nekim praritmom, ki sem ga ustvaril,

samo prevajate ga s pomočjo glasbil, samo to. Dal sem vam posebne dušice z namenom, da osrečujete druge. In prav je tako. Čeprav si nekateri umišljate, da ima tudi satan svojo glasbo. Naj jo ima, a svetloba vedno premaga temo, ker je svetloba izvor antidelcev. Zeha se mi, ko vas gledam, zato bom šel med tišino brez in naredil nove barve mraka.

Odložim list in skoraj na dušek spijem kamilični čaj. Ampak tole, ta na pol filozofska driska. Kaj mu je!? Je še zdrav!? Mislim, to, barve mraka, joj, no. In res, nad mestom so nove barve mraka, barve novih upanj.

PRAZNO NAROČJE

Ti si tam, kjer je oblak obrisal sled sonca in so se sence zgostile v zid molka. Slano morje je odgreblo nek spomin, že zdavnaj raznihan s trstičjem v pozabljenem zalivu, kjer so se ptice naselile za eno samo poletje. Usmiljenje je upogibalo hrbte in vozlalo roke v prošnje, da bi vroči snopi sonca padli na njivo vzdihov. Primrzle besede so bile tiho v tistih dneh, ko sem šla čez senožet z vrečko majhnih obljub, do kapelice. Tam sem dolgo molila, da bi izmolila čisto ljubezen. Molitev se mi je zasušila na obrazu. Postala sem odvržena obljuba. Skozi jutranji mrak sem slišala ščebetnjava nekih novih ptic, ki so z juga prinesle vesele pesmi. Potem sem malo legla, da bi se utelesila v svoje mlado telo, ki je sprejemalo žerjavico skrhane ljubezni. Dolgo sem sanjala, da sem nevesta, vsa v belem na okrašenem vozu, ki drobi podeželsko cesto in pušča za seboj bel prah. Konja sta bela, z rdečima čopkoma, voznik pa v narodni noši. Kako natančno sem videla harmonikarja, moj Bog. Smejal se je na vsa usta; tako zelo se je smejal, da sem mu videla škrbaste zobe in hrapav jezik, ki ga je povešal čez spodnjo ustnico, ko je zategnil košček melodije. In ženin, moj dragi, moj ... Imel je temno modro obleko, lepo ukrojeno, in kravato, mislim, da temno rdečo, seveda, srajca je bila bela. Peljali smo se po cesti, ki pelje v našo vas, bil je menda maj; žita so že odgnala, trava se je dobrikavo priklanjala in se barvala s prahom. Nad menoj so letele ptice, nebo je bilo globoko in na zahodu so se igrali oblački. Ta moj pa je kar iz steklenice pil vino, klokotaje ga je pil. Slišala sem,

kako teče vanj, gledala sem njegovo močno grlo, kako hlastno požira vino. Spremenilo ga je v mehko, ki se razleze v jutro brez sanj. In od daleč so brneli zvonovi. Cerkev je sijala; zdelo se je, da je njena belina tokrat oprana z vsemi solzami vseh rodov, ki so bili nastlani za obzidjem. Nenadoma pa so se sanje spremenile v mestne ulice, kjer sem hitela, da bi ujela avtobus, ki me pelje v internat. Tam sem obsedela na postelji s knjigo v roki, tam so bile napisane zgodbe o tujih srečah. Na koncu hodnika je bilo slišati cmihanje. Zdelo se mi je, da spet joče Monika, ki je izgubila del sebe v noči, ko je pod brezami zagorela v objemu, ki ji je odpahnil vrata mladostne zvedavosti. V sobi se je tišina spremešala z drobnimi curki glasbe, ki je mezela iz majhnega tranzistorja – ne vem več, katera ga je imela. Neki pevec je pel o zdrobljenem srcu, o bolečini in solzah. Monika je lebdela v mraku na hodniku in se zgoščevala v trepetajočo dušico, ki bo počasi naselila zrelo telo bodoče matere, polne ljubezni in mleka, s katerim bo škropila majhna kričeča usta. Nobena ni vstala in šla do nje. Potem sem bosa zatipala čez star parket, ki je zaječal, kakor da pozna vse bolečine te stavbe, v kateri se je lepila molitev na visok strop in se je jok spremenil v belež, sijoč v noči strtih upanj. S šepetom sem jo povabila v sobo, da bi prekrila dan z odejo novega upanja. Skušala sem ji našepetati, naj bo vendar ponosna, ker je v sebi zažgala slamo naivnosti. Njeno drhtenje se je polagoma izvalovilo; umirjeno mi je sledila v spalnico. Naslednje dni si je nosila veliko sladkarij. Skrila se je v hrano. Iskala je drugačno podobo sebe v zrcalu mladih dni; komaj sedemnajst jih je imela, tako kot me vse v tisti sobi, kjer se je še nekajkrat slišal jok

zaradi ljubezenskih opeklin. Zvonec jutra je odpahnil težke zavese nočnih hrepenenj. Vstajanja so bila težavna, česanja hitra, umivanja, oblačenja ... Tek po stopnicah, zajtrk zamujen, šola ... in sanje so postale priročna torbica, v katero lahko odlagam stvari, ki ne bodo pozabljene. Prišel je on, ki je dišal po smoli. Njegove dlani so ploskale v vetru, ko sva šla na sprehod. Razlagala mi je, kakšen užitek je, ko na tla spraviš visoko staro smreko, s kakšnim veseljem gledaš njeno počasno in dostojanstveno padanje, njeno umiranje. Vsako drevo pade na drugačen način, je govoril in govoril. Imela sem zalogo poslušnosti in rada sem čutila njegovo močno ramo. Bil je sramežljiv. Če sva šla po ulici, se ni hotel držati za roko, še poljuba ni hotel sprejeti zunaj na cesti. S staro stoenko je prihajal v mesto in mi prinašal vonj mahu in listja. Zdelo se mi je, da še njegovo seme diši po gozdu ... Enkrat sva stala pred izložbo s čevlji. Smejal se je, ko je videl lepe ženske čevlje med pravim listjem; jesenska kolekcija ... Zaničljivo je omenjal mestno afnarijo ... Takrat sem v njem zagledala senco, ki bo prekrila najino sonce. Lomil me je s pozornostjo, ki je nisem bila vajena. Nosil mi je jagode, maline, borovnice; gob pa nisem nikoli marala. Vztrajal je do pomladi, ko sem si dala v lase nov trak in sem šla nabirat marjetice. Čepela sem sredi zelenja in gledala oblake, ki so risali neko novo ljubezen, neka nova usta, ki bodo molčala v najetem stanovanju v predmestju. Od nekod se je oglašala kukavica in mi pela o sivini v duši. Začarana sem bila od nevidne sile, ki me je vlekla v nočne klube, kjer sem utopila gozdarja – bil je slab plavalec.

Začelo se je s pomarančami v veliki trgovini. Raztrgala se mi je vrečka in zakotalile so se vse do trdnih nog, obutih v težke čevlje. Ko sem pogledala navzgor, sem se drznila; tip je imel rutko in nevarno modre oči, v katerih bi lahko vadila letanje v nedosanjane pokrajine. Počepnil je in mi pomagal nabirati razkotaljene pomaranče. Dišal je; očitno je bil sveže obrit. In potem sva šla na kavo v bife. Strmel je vame in me gohtal. Očitno je bil sestradan mestni volk, ki je zapustil svoj trop. Po drobcih mi je dal vedeti, da je sam, da ... Vrtelo se mi je v glavi, ko sem gledala njegovi ustnici, njegove dolge roke ... opazila sem, da ima zelo negovane, lepe. V nekem navalu zamišljanje sem bila že opletana z novim Bogom svojih noči. Ko sem tisti dan hitela na sestanek, ker sem bila še zmeraj v službi, me je nosilo čez parkirišče do upravne stavbe. Spregledala sem enega od šefov, ki je s krikom, ja, skoraj s krikom razbil mojo lepo sliko z rutkarjem. Sprejela sem nove zadolžitve in se uklonila prav tistemu šefu, ki je razbil sliko nove iluzije. Dnevi so se nabirali v trpečo skorjo, ki me je obdala. Noči so me pozabile, najeto stanovanje me je zaklenilo v pričakovalko klica. In na deževno sobotno popoldne, ko je star sesalec rohnel, je v žepu zavibriral telefon. Poklical me je in sva se dogovorila za pico v mestu. Noč naju je zvelkla na svoj divji hrbet, da sva odjezdila na alejo strasti. Dnevi so se hitro nabrali v novo kito ljubezni, zelo hitro. Luščila sem ga in ga na zvit način prepoznavala. Obležal je ob meni; ves ukročen je predel svojo nemoč. Izkazalo se je, da je dve leti mlajši; še to! Počutila sem se osveženo in umito. Moj gozdar je ostajal na podeželju in robato popival. Nekako sem izvedela, da si je našel preprosto dekle, pobožno, in da se

je preselila v njegovo hišo. Privoščila sem mu. Za trenutek sem pomislila, da bom pogrešala njegovo odločnost, njegovo moč, njegove močne roke in robotost, s katero me je oplajal. Ta moj novi mestni levček, ta je ves razcrtan, vendar poslušen. Razmišljala sem, da je namesto mačka, da ... Ko sva neki popoldan sedela ob reki, mi je razlagal, kako je skrival mačka v svoji sobi, ker je oče bil proti temu, da bi v hiši imeli živali. Skrival ga je toliko časa, dokler ga ni odkrila mama. Običajno da se je zaklepal in so ga s trkanjem prebujali. Tisto jutro pa je mama kar vstopila in med nogama se ji je zmuznil maček, pa naravnost skozi dnevno sobo do kuhinje. Tam je že sedel oče in ... Tega nočem vedeti, nič več, ne ... Je pa moralo smrdeti v njegovi sobi. Sicer je menjal pesek, to že, vedno samo ponoči ... In naslednjo pomlad sva že skupaj nabirala marjetice. Tišinila sva pod brezami na robu travnikov in se spletala. S kolesi sva brodila med polji in se ustavljala ob drevesih. Spoznala sva vso okolico mesta. Kradla sva koruzne storže v slinastem poznem avgustu. Razlagal mi je, kaj je koruza pomenila za nekatere civilizacije. Vleklo ga je v južno Ameriko, rad bi videl ostanke tistih civilizaciji. Bil je preveč razvajen, da bi zares šel na kakšno potovanje. In neko nedeljo je k nama prišla na obisk sestrična, ki je bila v tisti vasi, kjer je živel moj bivši gozdar. Povedala mi je, da se je poročil, pred tednom dni ... Da je organiziral poroko še povsem po starem; voz s konjsko vprego, dva harmonikarja, svatje v narodnih nošah ... Spreletelo me je nekaj pekočega: Naredil je moje sanje, naredil je moje sanje ... In tista nova je noseča, zato se je poročil. Noseča, noseča, imela bo polno naročje, me je spreletelo in zvililo v srhlji-

vo zatemnitev, v kateri je gnezdila kričava ptica mojega nezadovoljstva. Bile so tihe izjokane noči, ko sem sanjala drobne prstke, ki mahajo v moje dihce, sanjala sem podrte kupčke, celo smrdeče plenice sem sanjala, a seme mojega mestnega levčka je bilo očitno nerabno. Če sem iskrena, sem ga hotela uloviti na majhna usteca, na najino skupno bitjece. In v naslednjem poletju je začel sanjati o tem, da bi vozil voziček skozi park blizu njihove hiše. V septembru sva se poročila. Nič posebnega. Moj oče se je držal trezno, mama je vihala nos nad ženinom – nekako je slutila njegovo jalovost. Ko sem šla k njima na obisk, sem mamu našla med rožami na vrtu. Oče je pral svoj novi avto in si možato prepeval. Mama mi je skuhalo kavo in mi na dolgo govorila, da so taki mestni razvajenci ponavadi lenobni in z leti zapadajo v bolezen, ki se ji reče kavčitis permanenca. Razložila mi je, da je to pač oblika razvajenosti, ki se je ne da zdraviti. Imel je sicer obetavno službo v neki reklamni agenciji. Delal je majhne reklame, skrbel za grafično podobo, je pač grafik po poklicu. Za estetiko ima izbrušen čut, to ja. Vlačil me je v Firence, v Pariz, na Dunaj ... samo. In mama mi je ob slovesu rekla: Boš pač imela prazno naročje ... Vame se srepo zažirajo jutra, ko je lajal izpod rjuh, da zaman razmetuje energijo, da sem jalova razvajenka, ki sanja, da bo nekoč imela svojo jahto in bogatega možkega v belih poletnih hlačah, z vonjem po točno določenem parfumu. Kar je res, je res. Rada sem mu kupovala drage parfume, ga presenečala ... Njegovo presenečenje je polagoma usihalo v meglenih očeh, ki jih je pojil s filmi dolgo v noč. Najraje je prišel pozno ponoči domov in še potem gledal tiste svoje trapaste filme. Nekaj časa sem

vztrajala in sem mu delala družbo na kavču, ki naju je občasno zazibnil v strast, največkrat pa je imel noge na stekleni površini mizice in v naročju pepelnik, na dosegu roke pa pivo. Začel se je rediti. Zdelo se mi je, da se mu tudi glas spreminja v piskavo prepirljivost in da ima rad moške. To se sliši noro, ampak kar naprej se je sestajal s sebi enakimi, nežnimi fanti, nadišavljenimi in ... Ne vem, jokala nisem več, vleklo me je do tihega lokala, kjer sem se dobivala s Sonjo in ji tarnala, da še vedno nisem mama. Ta velika beseda mama, mama, mama! V nočeh, ko je moj mestni tiger oblizoval mlada usta kakšnega fanta, sem velikokrat slišala otroški jok v sebi in skozi redko temo so plavali dojenčki. Sedeli so na vrhu omare in se mi spakovali. Tančice drobnih jokov so visele v kotih juter, ko sem si na obraz nanašala kremo vseenosti in šla v dan, da bi našla koščke razbitega zrcala, v katerem bi se prepoznala. Sonja mi je govorila: »Ok, tip je gej, pa kaj, zaradi tega še ni nujno neploden. Mislim, neumno je, da razvijaš teorijo, da so geji potencialno neplodni, mislim res, no!« Tisto nedeljo, ko sem bila povabljena na piknik k sodelavki, sem se napila. Mavrice so me nosile onkraj mesta in v srcu je brbotalo od ljubezni. Še vedno sem ga imela tako prekleto rada, on pa je začel ostajati pri prijatelju na drugem koncu mesta. Šla sem tja in mu direktno rekla, da naj se gre že enkrat testirati za AIDS in za neplodnost, ali pa naj se spravi iz mojega najetega stanovanja. Steklovina njegovega pogleda me je globoko zarezala v dušo in mi raztrgala lepo sliko mladeniča z rutko, ki mi pobira pomaranče. Ni vzdigoval glasu, ne. Njegov partner mu je slonel na rami – višji je bil od njega, in mi odkimaval. Najbrž je hotel

reči: stara, odjebi! Vonj njegovega telesa je počasi izhlapel v d-molu neke melodije, ki me je ovila v jeseni, ko sem v gozdu šumela v listju in se zarila med mahove, da bi postala to, kar sem od nekdanj bila – zemlja, črna in mastna in primerna za novo življenje. V neki blodni fantaziji sem pomislila celo na to, da bi si omislila hitrega ljubimca. Priložnosti res ni primanjkovalo. Posedala sem po lokalih, se drzno oblačila in dala samcem vedeti, da sem godna za objeme, a so me ustavile vile šepetalke: Ne, draga, ne, ne delaj tega. Ne razmetuj telesa, ne razmetuj ga v naključnih objemih. Ko se bo on izluščil iz tebe, se bo našel nekdo, ki ti bo ponovno odprl vrata v dvorano gala plesa, kjer boš blestela pod kristalnimi lestenci in boš spet vredna možatega objema. Sonja me je tolažila, da sem še vedno lahko mama, da naj se pa jaz testiram ... in take!

In zdaj sem tu, kjer je rumenkasta stena čakalnice podobna trobenticam, ki sem jih nabirala tisto pomlad, ko sva začela kolesariti. Smešen je bil, ko si je umazal trenirko, ker mu jo je zagrabila veriga na kolesu. Takrat še nisem vedela, da je to trenirka, ki mu jo je podaril prijatelj ... Nazaj grede sem ga prepričala, da sva se ustavila v majhni gostilni, kjer me je ogovoril znanec iz službe – malo pa je bil ljubosumen, to že. In s trobenticami v košari na kolesu sva se peljala po celem mestu, vse do novega lokala, kjer sva spila še eno pivo. Sram ga je bilo zaradi umazane trenirke. In tisti večer me je prvič odklonil – tarnal je, da ga vse boli, da ne more, preprosto, da ne more. In to on, ki je bil za stvar, kadar sem namignila, včasih pa me je vzel kar tako, še zjutraj v predsobi, dokler ... Ja, dokler ni začel odhajati na drugi

konec mesta, kjer se je dobival z ljubčki. Če prav pomislim, mi je to priznal šele pred dnevi – takrat, ko sem šla tja; trdil je, da se pač dobivajo tam, moška družba in takšne. Ločila se bom, to je zdaj nepreklicno v meni; ta gong v meni močno zveni in bom oglušela, če tega ne naredim. Že vidim kremžo moje mame, že vidim. Spačila se bo in mi vrgla tisti njen: Saj sem vedela. Oče, ne, on je preveč dostojanstven, da bi mi karkoli očital. Zmajal bo z glavo in se spet polotil križanke. Omenila sem mu ločitev, mojemu dragemu, omenila, pa se je samo smejal in mi rekel, da sem take vrste ženska, ki hoče teater. Kako si on to sploh zamišlja, nekaj dni je pri ljubčku, potem je spet pri meni. Če sem grobo odkrita, več poljubov nameni njemu. Ne, iskrena bom! Gabi se mi, če samo pomislim, kaj vse počneta. Zoprne so mi njegove roke, ki mi skušajo še tu in tam naplesti neko hotenje, ki je nekoč divje netilo mojo radoživost. Ostajala nama bosta samo smehljava slončka, ki sva ju kupila na stojnici, ko je bil festival neke indijske plesne skupine. Stojita tam na nočni omarici in stražita samotne noči, ko nebo brez zvezd seda v moje prazno naročje. Še nekaj dni po tistem je sanjal, da bi šla za cel mesec v Indijo. On je imel dopust, kadar je hotel, jaz pa ga ne dobim, ne. Še za ta pregled, tretjič sem že tukaj, sem se morala kar skregati s šefico, ki je zadnje leto naduta, ker je zvedela, da jo mož vara. Draga moja, tebe vsaj z žensko, moj pa ... se mi zakisa v glavi. Gledam v drugi kot čakalnice, kjer tiho posmrkuje ženska srednjih let in ves čas nekaj preverja na telefonu. Njen obraz je lunasto bel in odsoten. Samo enkrat je vzdignila oči in mi namenila tožeč pogled. Nočem razmišljati, zakaj je tu, nočem. Nisem še njenih

let, ko rodnost počasi odhaja in maha s trakovi jeze in neuslišanosti. Ženska in mati ... ali samo ženska? to se sprašujem. Zase vem, ženska ... ali tudi mati!? Roj skrbi me spet napade. Pogrizljam spodnjo ustnico in ošinem uro na telefonu. Dekle je že celo uro v ordinaciji. Le kaj počneta!? No, saj je bilo z menoj tudi tako, ko sem bila prvič tu. Končno, vrata se odprejo. Dekle rdečih lic in v kratkem črnem krilu nese svojo svežino v lep dan. Zdaj sem jaz na vrsti. Srce mi nori, v trebuhu se mi razliva vroča snov in me tlači. Zaplešem do vrat in čutim v nogah strašno nemoč. Izkušen starejši ginekolog sedi za mizo in me motri s poznavalskimi očmi. Nekaj gleda na zaslon, si kima in mi reče, naj sedem. Zdaj pa bo, zdaj pa bo ... Padam v svetlobo, v prepad, v tolmun, v trobentas-to ustje vesolja ... Bog, če si, ne laži mi!

Vse je lepo in prav. Sedem na mestni avtobus in še enkrat mirno prebiram izvid, ki je hkrati potrdilo, da sem plodna, da ne bom imela praznega naročja, če bom tako hotela. In tako bom hotela, bom! Poletje me bo odneslo v naročje drugega, to zdaj vem. V meni raste mavrica, ki bo narisala grafit na zida najine sprhlenele ljubezni. Ostale bodo samo koprene skupnih dni, ki jih bova pozabljala vsak na svoj način. Ti boš nekomu polno naročje, jaz bom imela sonce v sebi, majhno sonce, ki bo imelo ime, in uspavanke me bodo prikovale na nov zid.

REZINA LIMONE

Ognjeni jezik večera se počasi zajeda v čistost vodnih kapelj, ki padajo skozi kibernetična mreženja naključnih snubljenj. Gledam vodo v vodometu in si domišljam, da bo večer usahnil med tujimi rjuhami. Prgišče nasmehov odtava za pticami, ki so se namenile prečivkati v starem parku, kjer se osamelosti seštevajo v neprepoznavno aritmetiko časa. Dolgo si ogledujem vzvišeno raščo starega drevesa; prepričan sem, da je duhovni vodja tega parka. Slišim, kako se mu mlajša dobrikajo in iščejo uteho v njegovi zavetnosti. Nekaj časa pustim oči na prečudni pokrajini v lubju. Domišljijiski mehanizem me zapelje na robove teh pokrajin, kjer neko drugo telo išče ritem v brezciljni hoji skozi nevidne ornamente duhovnih pokrajin. Drugo izposojeno telo ... Nasmehnem se ob misli, da sem pred časom naletel na nenavadno trgovino v starem delu mesta. Na vratih je pisalo: Duševna kramarija. Ko sem vstopil, je mrakoba delovala strašljivo. Šele ko so se mi oči nekoliko privadile, sem lahko zaobjel nekaj predmetov, ki so bili razstavljeni v veliki rjavi vitrini na levi strani. Opazil sem tudi nekaj knjig, starih glasbil, nekaj zgoščenk, po tleh so bile nastlane preproge, na drugi strani, v popolni mračnosti, so stale stvari, ki jim nisem vedel pomena. Od nekod je lila mehka glasba, Vonji so se mešali; ne bi znal reči, ali so bili prijetni ali ne, preveč jih je bilo, to lahko rečem. Po kakšni minuti sem za pul-tom opazil mlado damo, s sproščenimi lasmi in v oranžni obleki, no, obleki ... Tisto ni bila obleka v klasičnem smislu, ne. Delovalo mi je kot nekakšno ogrinjalo, nekaj

podobnega sem pred leti videl v Indiji. Njen porcelanas-to bel obraz je bil prejkone grotesken med vsemi tistimi barvami, ki so polebdevale. Zamomljal sem dober dan in se nekoliko primaknil k vitrini; ta me je najbolj privlačila, bržkone zaradi knjig. Dama se je vendarle nekoliko premaknila, si popravila naborek na levi rami, desna je bila vabljivo razgaljena, lepo zaobljena, bela. Tkanina je zdrsevala vse dol do dojke, ne ravno velike, a dovolj slutljive, da se je dalo pomisliti, kako bi prsti razgubali tkanino in nesramno pognetli kipljivo gnetljivost. Prostor je bil tako majhen, da sem si damo lahko ogledal, ne direktno, ne. Gledal sem jo v šipi vitrine in se delal, da me stvari strastno zanimajo. Potem je njen zvonki glas le zavibriral skozi vse tiste natlačene predmete. Vprašala me je, če sem si že kaj izbral. Pričakoval sem nekoliko večjo komunikativnost, če je že take sorte kramarija, ampak njen obraz je nemel v svoji nezemeljski belini. Potem sem si snel očala – zunaj je bilo prekleto vroče, zato se mi je potnost zajedala v nos in me jezila –, obrnil sem se k njej in obstal. Prišla je na drugo stran pulta, da sem jo lahko občudoval v njeni celosti, njena boka, njeno zapleteno držo. Tam je stala in se luščila v nek prijeten privid, v neko idejo o onkrajnosti, o neizrečeni želji. Kmalu za tistem me je obšlo, da bi se tudi ona spremenila v milni mehurček na marjetici. Zdaj se najbrž poraja vprašanje, kaj to pomeni. Morda je to samo teza o neki neizrekljivi vsebini dokončne spoznave, da smo občasno lahko nekemu v naveličanost, morda prav to. Po nekaj trenutkih sem jo le vprašal, kaj pravzaprav ponujajo. In njen obrazni porcelan se je spremenil v posebno svetlobo, izžarjal je prefinjeno nežnost, ki nikoli ne bo služila

zgolj cenenemu erotizmu. Izbrano mi je začela govoriti, da je trgovina last psihologa, da ima nad trgovino ordinacijo, da prav tako se je izrazila – ordinacijo. Pojasnila mi je, da je gospod klinični psiholog in da sprejema stranke, ki se lahko naročajo tudi v trgovini z duševno kramarijo. Preprosto je rekla, da tu ponujajo terapevtske predmete, predmete za dušo. Malce netaktno sem pripomnil, da si duša predvsem želi duše. Zavrnila me je, da so predmeti simbolne poti do duše. In o tem stavku sem potem kar nekaj časa premišljal. Ni več delovala tako togo in tudi luči so se kar same začele prižigati, da so predmeti zasijali: kitara, flavta, majhne kroglice, pletilke, zabodene v klobčič rdeče volne in malo naprej, kar tako, nekaj primerkov umetnih lulčkov. Gledal sem jih in gledal mimo razgaljene rame. Dama je najbrž opazila moje nesramno zgledovanje v tisto smer. Njen porcelan se je razbil in se obarval z nežno rdečo roso, v kateri se nakoti želja po ... Oklevaje sem vprašal, če ponujajo tudi erotične pripomočke. Zamaknila se je na levo in mi prikimala. Droban šepet je samo še pritrdil, da tudi to spada k duševni kramariji. Nisem imel dovolj potrpežljive moči, da bi ji ugovarjal. Pogladi sem si slabo obritost na podbradju in se ji pokroviteljsko nasmehnil, pomislil pa sem: Damica, ki lega zvečer k ljubčku, ne premišlja o možnosti duševne utelešenosti v nebrzdani moči spolnih energij. Ovije ga s toploto svoje hotnosti in mu pričara spanec ... Malo sem še prebrskal med knjigami, same oslarije. Tvezenje o potrebnosti notranje uglašenosti, o brzdanju želja, o smiselnosti v orientalskih praksah samonadzora in natolcevanja o kozmičnih energijah, ki nam jih podarjajo domače mačke. Ob tem sem se spom-

nil, da sem nekje videl sliko mačje glave za koščkom limone. Ne vem, zakaj se mi je ravno v tistem trenutku prikradla ta podoba: Maček je bil debeloglav in siv, limona pa že nekoliko prisušena, ampak svetloba je bila terpentinsko rdeča, močno pridušena. Vse skupaj je delovalo nadčasno. Nekaj časa sem strmel v mačje oči in se ob tistem spomnil mačka na našem dvorišču, ki je mučil mlado ulovljeno ptico. Nemočno sem gledal tisti boj – ubijanje zaradi genske tradicije. Gospodinja je razvajala tistega mačka, ga je. Po težavnem zatišju sem vzel v roko knjigo, ki je govorila o izkušnji v beli puščavi, o mrazu. Kam vse ljudje rinejo, da bi ugotovili, ali bodo preživeli? Porcelanasta dama se je za trenutek umaknila v temnejši kot in diskretno nekomu odgovarjala na telefon, ki sploh ni zvonil, zanimivo. Najbrž nisem opazil svetlobnih namigov. Tudi sicer se je v prostoru svetloba ravnala po najinem gibanju. Če sem se predmetom približal, so se osvetlili, sicer so pa bili v blagi poltemi. Slišal sem jo reči, da bo gospod Salbo odsoten cel julij in še lep kos avgusta. Šele po petnajstem avgustu da se bo začel spet ukvarjati s strankami. Zmeden sem zapustil smešno trgovino, vendar se mi je na trenutek zazdelo, da za menoj hodi damin blede odsev neke želje, da bi še klepetala, morda celo šla na kavo s koščkom limone zame, zanj pa kepico sladoleda. Če bi se to zares zgodilo, bi jo povabil na pomol, da, v tisti lokal, kjer morje meša vonje z dragimi parfumi in zagorela telesa kričijo v spremešek vseh mogočih luči. Nocoj se zagotovo ne bom odpravil tja, ne, nocoj ne.

Hrepenenje kriči z vetrom, ki pometa skrivnosti za starimi vrati, kjer se veselje razobeša na vrveh. Misli se

mi polagoma krčijo v majhno žogico, ki bo skakljala čez stopnice do sohe usmiljenih senc. Tam bom postal bela sol solze, zasušene na oleandru, nevarnem sobesedniku z lepoto minulosti. Še nekaj časa kar sedim in občudujem uročenost starca, ki zre v postopajočega goloba, ki je že zdavnaj potacal svojo senco in jo raztopil v višinah, kjer sonce izpari vsakršen dvom. Predstavljam si, da bi za en dan lahko bil golob, samo za en dan. Sedal bi na okna in gledal tuje usode, ki so onkraj zvedavih pogledov. Slišal bi glasbo prepira, slišal bi vzdih zrele ženske, ki stopa v kopalno kad in si v kožo vtira olje mladosti. Morda bi videl mladenko, jokajočo nad mobitelom, kako sproti briše solze togote; morda bi videl dekle, ki sanja moške roke med stegni, morda bi pa videl samega sebe, kako betežno zaždevam za zaveso lastnega življenja. In ko bi luči odklapljale v temno svilo večera, bi stopil pred zrcalo in si nadel nočno masko sprehajalca na obali. Zvok vetra bi me nosil na osamljene skale onkraj zaliva, kjer včasih galebi počivajo in si pripovedujejo, kaj vse so videli, ko so risali bele elipse nad poležanci na mivki. Šepetali bi si o lepoticah, ki so si utirale kreme in se ponujale, o lepotcih, ki so samozavestno dali vedeti damam, da so željni njihove votle naslade in bodo spokojeni v njihovi nenasitnosti. Poletja udarja na boben strasti, že tisočletje udarja in plesalci vedno znova padajo v negovan nagon. Nič, naprej bo treba. Če že ne dol na pomol, pa vsaj do mirnega zatišja starega lokala, kjer se nabirajo zrelostniki in tešijo svojo užaloščeno dušnino. Meni je lažje, jaz vem, da sem umrljiv in sem tukaj samo gost, samo prehodni veter, ki je prišel sem, da zaniha strune stare pozabe. Ja, zelo stare. Sedel sem prav pred

tistim lokalom in gledal v kamniti okvir oken, gor, kjer si je lase česala mladenka in se gledala v šipo. Ne vem, če se je takrat zavedala, da je videna, ne samo od mene, ne. Vsi, ki smo takrat srkali pijačo v tistem vrtu, smo lahko gledali gor in videli, kako z velikim rumenim glavnikom lagodno drsi skozi dolge rjave lase, najbrž ravno oprane. Lahen veter je zibnil belo zaveso, njena zagorela ramena so se luščila iz temne notranjosti. Mlada je bila, rekel bi, da ne še dvajsetletna. Kar nekaj minut smo lahko opazovali njeno česanje, dokler ni prišla starejša ženska z belimi lasmi, spetimi v zatilju, in ji je nekaj prigovarjala v sočni italijanščini. Sklonila se je skozi okno in nam namenila spačen obraz, poln trpkega nevoščljivega godrnjanja. Trenutek je utonil v temni sobi. Mladenka se je spet pojavila. Zdaj smo lahko videli njeno kratko majico, ki je več odkrivala kot prikrivala. Čistila je glavnik in lase metala kar na ulico. Pri tem se je šobila in se zvijala. Iz notranjščine se je slišal nergavi glas starke. Mladenka se je odmaknila, ne na hitro. Privoščila nam je počasno odmikanje v temino, res počasno. Očitno nas je vse umila s svojim pogledom in nas želela zaobjeti v izpoved. Hotela nam je dopovedati, da je njena svetloba lepote ujeta v nek drug čas, v nek drug okvir. Tisto njeno potapljanje, tista rumenina, ki je izginjala v temni – takrat se mi je zdelo, kakor da se potaplja rezina limone v kavo. Minute so se zgostile v tišino, ki jo je razlomila hoja natararja; prišel je pobirat steklenice in kozarce, ki so ostali za majhno skupino švedskih turistov. Pred menoj je na mizi čakala razglednica. Takrat ... zagledan sem bil v visoke škornje in prav take rjave lase. Hotel sem ji poslati razglednico, kako staromodno. Imel sem že stavke

na konici svinčnika, pa so se nekam razleteli. In vendar sem zapisal: Vse je dobro, vse je prav, samo še rezino limone h kavi in dan se bo dopolnil; brez tvojega poljuba bo ostal prazen. Pozdrav iz ... Spil sem preostanek rdečega vina, vzel razglednico in šel. Še preden sem prišel do nabiralnika, je pred menoj zasijala tista razčesana mladenka, vsa zagorela in v kratkih hlačah. Dišala je po mrmravem večeru, po zmenku na plaži. Za trenutek se je obrnila, da so ji lasje zaplesali v ritem vablјivosti. Zdela se mi je krotko nagajiva in vsa v vibracijah hotnega pletja: tako je prav, tako je ukazano od nekđaj do nekđaj. Njeni koraki so se izgubili na starem tlaku. Na vogalu je zavila v ozko ulico, po kateri sem se tudi sam rad sprehajal, in občudoval živiljenje izven bleščęčih izložb. Tam je bilo mračno in smrdelo je po obstanem času, ki je nasedel v sivkastih polknih, v luskah fasad in v pozabljenih ljudeh, ki so dremali za okni; dva starca sta pa vedno sedela pred hišo, eden je imel brisačo čez kolena, drugi je mencial pipo, z njo tolkel po preperem stolu poleg sebe, kjer sta bila še časopis in kavna skodelica. Starca sta sedela natanko drug nasproti drugega; zdela sta se mi kot nekakšna carinika ulice, ki te je pripeljala na majhen trg, od tam pa si prišel na zanemarjen privez za ribiške čolne. In ko sem kartico spustil skozi usta nabiralnika, sem začutil v sebi neko ponižanost, neko prhlo uklonjenost – prepozno je bilo, da bi razglednico raztrgal in šel med valove, kjer bi na silo zadavil v sebi krik po njej. Tisti večer sem dolgo sedel med skalami in molil z galebi in vetrom. Nenavadno krepko je pihalo in metalo bele jezike valov čez skale: na trenutke se mi je zdelo, da velika morska zver steguje pogoltno belino po meni in

me hoče prebaviti in izvreči kot nepomembno organiziranost življenja. Morje, prasnov nas vseh ... In proti jutru sem odtaval nazaj do hotela, misleč, da bom lahko vsaj do kosila prespal. Nič ni bilo s spanjem, nič. Malo po enajsti sem vstal in šel na teraso hotela. Naročil sem si kavo z rezino limone ... Vzdignem se in grem na dolg sprehod dol do malega пристаниšča, kjer so privezani novejši čolni. Morje se že od daleč oglašča. Slišim mrmranje; cvet ritma se bo zagotovo narisal z belimi penami na strmih stopnicah. In res, ko pridem do pristanišča, je tišina razbita z ritmom, ki si je našel pot v privez in ziba debele boke čolnov. Eden od domačinov se trudi, da bi čoln ukrotil in ga dodatno veže za betonski steber. Njegova suha žilavost se staplja z večernim mrakom, ki počasi razliva črnilo nad oddaljene luči hrupnega dela letovišča, kjer so hoteli polni strastnic in strastnikov in se zmesek luči razmaže na malem zalivu, ki je ta večer prav tako nakodran in jezljiv. Žejen sem, ugotavljam. Morda pa bi mineralno vodo z rezino limone. Da, z rezino limone, onkraj nje pa naj bo tvoj obraz, poln nasmeha tistega jutra, ko sva s poljubi utišala ptice v sebi ... Naslednjič prideva oba sem dol in poiščeva zavetje med skalami. S seboj bova vzela svežo limonado, narejeno iz limon, ki sva jih dobivala v življenju. Morda bo meni ostala samo rezina limone, samo rezina ...

ROKE V MRAKU

Poletje prši vroče kaplje na kožo dneva. Odeta sem v jutranjo tuniko sanj in si zamišljam, da bom šla danes do vodnjaka, kjer sem pozabila frnikolo, v kateri je spalo oko neke davne zagledanosti. Prepojena sem s hrepenjem in vsa lahka v svetlobi, ki se ziblje nad osamljeno vrtnico na mizi. S prsti si razgrebam pajčevino v duši. Morda sem se tega naučila od njega, kaj vem. Njegovi copati še dišijo po stopinjah, ki sva jih pustila pod borovci, njegov vonj kože ... izpuhtel je v avgustovskem naliivu, ko sem šla sama na skale in poslušal orkester morskkih valov; neka silna pesem me je zajemala in me ovijala v spiralo. Takrat sem čutila, da sem prišla od daleč, da bi naselila pokrajino svoje lastne lune, zazrcaljene na ledu tistih težkih dni. Orumeneli šepeti so ostajali v dnevnkih, objemi so se naveličali, škržati so utihnili ... Ostala sem sama s cigareto med prsti, na balkonu, obrnjenem na ulico svojih hitenj. Janja, saj si še vedno mlada, se je takrat slišalo nekje izza težkih, dolgo neopranih zaves. Nihala sem v spanec, a ga ni hotelo biti. Zapirala sem oči in te spet videla. Stal si na peronu in mečkal neki papir. Potem si vzel iz žepa cigaretno škatlico, jo prav počasi odpiral in si prižgal cigareto. Sedela sem na klopi in gledala tvoj profil, oblit z zdrizasto lučjo. Potem si hodil tam mimo in zamišljeno mencial. Veliko si si dal opraviti s telefonom. Nekje na severu so se zbirale temne sile. Blisknilo je in za trenutek razsvetlilo tire in čakajoče vlake. Pozna nočna ura je bila. Vračala sem se iz tujine, kjer sem iskala dodatno znanje, našla pa sem strah, da ...

Nikoli ti nisem povedala, kako sem bežala po ulici, ker so trije moški tekli za menoj in ... Na srečo me je opazil taksist. Skočila sem v avto in se odpeljala v noč. Že čez teden dni sem prekinila magistrski študij in se vrnila domov. In prav v tisti noči si hodil po peronu, ko sem čakala na vlak za Ljubljano. Ne vem, bila sem še vsa trda od strahu. Grozne sence so plezale po zidovih moje fantazije. Še danes ne vem, ali so moški imeli resen namen, da bi mi karkoli naredili, ampak vse novice iz tiste silvestrske noči zgoraj v Nemčiji, tiste so me zaklenile v divjo zamišljijo, da bom tudi sama žrtev. Ti pa si nosil svojo moč tam mimo in me oplajal z drugačno sliko v glavi. Nenadoma sem te videla v svoji najeti garsonjeri, na starem kavču, ki mi ga je podarila teta. Sediš tam, prelagaš nogi in ziblješ copato na robu prstov. Potem mi razlagaš, da si ločen, da si bil v Rimu, da ... In videla sem te ovitega v belo rjuho, kako se sklanjaš k hladilniku in si jemlješ pivo. Svetloba te izriše, ves božanski si, odet v moje poljube. Malo naprej je bil en par, še naprej neka družina, pravzaprav je bil peron nastlan z nočnimi potniki, pa tudi policija se je večkrat sprehodila mimo. Strah me je polagoma mineval; še več, postala sem razlezena in žejena. Upala sem si do bifeja in si kupila zavojček cigaret in kavo sem spila; ni bila dobra, preveč vodena in kiselkasta. Noč se je počasi topila v neko sladko začudenje, ki me je spravilo v gibanje. Še sama sem začela hoditi gor in dol in kaditi. Šla sem po drugi strani kot ti. Za trenutek sem videla tvojo senco, ki se je razlomila na prazni klopi; glava se ti je podaljšala vse do stebra. Tam je bila samo ena luč, naprej pa mrak, v katerega si zagazil. In potem sem se zastrmela v napise onkraj perona. Barvne rekla-

me so utripale in mi vrtale v oči. To me je spominjalo na mojo sobico v Londonu. Tam sem bila lani, ko sem delala v neki prodajalni parfumov in si nabirala jezikovne izkušnje. Lastnik je bil Indijec, starejši gospod, ki mi je včasih razumevajoče naklonil tudi kakšno prosto urico več, da sem si lahko temeljito ogledala mestne zanimivosti. V sobici nad prodajalno je bilo vedno polno teh uličnih reklamnih svetlob. Na zidu sem imela mavrice, v duši pa kuščarja, ki se je plazil skozi močvirje časa. Cigareta mi je dotlela in sem se obrnila proti tvoji senci, ki je že počasi drsela nazaj v luči; raztapljal si se med ostalimi čakalci na vlak, ki nas bo peljal na jug. Starejši plešasti gospod se je vlekel iz taksija in težko sopihal. Skušal si je zapeti lahek pomladni površnik in je pridišal mimo mene. Moj Bog, kako je bil nadišavljen, ogabno. Za seboj je vlekel velik kovček na medeninastih koleščkih. Delal je velik hrup. Ustavil se je pri prazni klopi in se razgledoval. Ti si šel mimo njega v mojo smer. Zdaj te je luč popolnoma izluščila iz mraka. Lep, z rahlo nasvedranimi črnimi lasmi, si kar obstal in me zajemal v svoj magični pogled. Zadrhtela sem, se živčno odpravila do svoje klopi in se zaklenila. Prekrižala sem nogi, si popravila majico, jezno zadrgnila belo zadrgo in se naredila brezbrizno. Ti pa si lomil tišino s koraki – verjetno si imel trde čevlje, da je tako odmevalo, ko si tleskal po peronu. In spet je blisknilo. Od nekod je prisvedral veter in odnašal papirčke izpod koša za smeti. Za trenutek sem mi je zdelo, da si podoben moškemu iz neke reklame, ki sem jo lani poleti videla na športnem kanalu, ko sem gledala kolesarjenje. Bil si oblečen v črno, v noč, kjer cvetijo sanje izgubljenih neumnic. Eleganco si imel, res! Jaz pa stare

kavbojke in smešno majico s kapuco. Do vlaka je manjkalo še petnajst minut. Želela sem si, da bi sedel v moji kupe. Še enkrat sem pregledala rezervacijo in si zadovoljno čestitala, da sem si tokrat vse pravočasno organizirala, kar seveda ni moja lastnost. Kam je šel moj strah, kam, sem se tam na klopi kepila. Vse je drgetalo v meni, ko sem videvala tvojo postavo pod ekranom, kjer so bili napisani vozni redi. Dolgo sem tako gledala izpod čela in divje vrtela nogo v gležnju. Ugibala sem, od kod bi lahko prišel in kam si namenjen. Na tem vozlišču se ustavljajo vlaki, ki prihajajo iz Rima, potem pa so namenjeni na sever in vzhod, torej poslovnež najbrž nisi, sem še naprej razmišljala in se domislila, da imam s seboj tudi dve knjigi, ki sem ju na hitro kupila pred odhodom vlaka. Dva povprečna romana. Enega sem se že polotila. Zaznamek sem si naredila z odtrganim papirčkom od zavojčka cigaret. Izbrskala sem ga ven. Vedela sem, da bo to samo pretveza, da na resno branje v tistem trenutku nisem pripravljena. Skušala sem ujeti stavke, a so se mi pentljali. Vedno znova sem vzdigovala oči in te iskala v mrakobi na koncu perona, kamor si odtleskal. Samo tvoji koraki so bili tako glasni. Vem, v meni se je oglašala prasamica, ki si je želela močnega samca, ki bi jo branil. Ah, ta moja postana psihologija in ti moji vretenasti nastavki morale. Pokorjena sem bila s svojim telesom, ki je občasno nabreklo v razdajanje ... Minute so butale v mojih prsih, srce se mi je napilo nove iluzije in je pijansko razgrajalo. In kot da bi te klicala, si se obrnil. Tleska je si šel do svoje potovalne torbe na klopi in nekaj preverjal. Ven si vzela neko knjigo - takrat še nisem vedela, da je tista knjiga bila Sveto pismo, ne, ni se dalo videti.

Potem si sedel in zalistal, jaz pa sem si predstavljala, da imam doma takšnega ukročenega moškega, ki bo posedal v fotelju in bral kriminalke. Ne vem, sama jih nisem, morda še kot najstnica, takrat sem prebrala nekaj cene-nih in od tistih sem dobila malo strahu. Plašilo me je in sem kar naprej pogledovala, če me kdo zalezuje. In v eni od njih se je truplo skrivalo pod posteljo ... Moj Bog, kako sem legala in se spraševala, ali je tudi pod mojo posteljo ... Ne, pogledati si pa nisem upala. V kupeju je dišalo po smoli noči. Ne znam razložiti, kakšen vonj je to, preprosto, samo je. Ne vem, nekje sem prebrala teori-jo, da z intenzivno željo dosežeš nekaj, kar ti je bilo tako in tako usojeno, da je pravzaprav želja vsajena vate tisti trenutek, ko se nakaže tudi že njena možna uresničitev. Vem, preveč knjig sem prebrala na takšno temo, pa me je to po malem začelo obsedati. In isto velja za strah, če se nečesa patološko bojiš, se ti to zna zares zgoditi, ker to nekako pričakuješ. No, čez deset minut si se znašel v mojem kupeju, ker si imel v njem rezervacijo sedeža - usoda, kaj!? Molčanja sva zapletla v težavno spogledo-vanje. Močna luč je lila na tvoje roke, v katerih je še kar počivalo črno usnje in so listi zašušteli, kadar si knjigo nekoliko privzdignil in obrnil stran. Poredkoma si mignil z lepim lokom obrvi, nekoliko zategnil ustnici, si poprav-ljal suknjič in se vzravnal. Enkrat si se naslonil nazaj, da sem lahko občudovala tvoj močni vrat in ostro brado. Napetost me je raztegovala. Razlezla sem se v sedežu in hlinila, da vneto igram neko igrico na telefonu. V glavi mi je šumelo hotenje, da bi ti začel pogovor. Po pol ure vožnje si se odkašljal in zaprl knjigo. Zamišljeno si se ozrl v temino okna, v katerem si videl najina odseva;

mojo skuštranost in skrito bledico, ki je vzhajala in vzhajala. Zdelo se mi je, da se mi kri porazgublja v votle kosti, da me srka v neko drugo dimenzijo, kjer so piščali strasti preglasne, da bi jih lahko utišal vljudnostni pomenek. Hipoma sem se ozrla na tvoje roke, umirjeno položene na stegna. Opazila sem, da imaš skrbno zlikane hlače in čiste čevlje - tudi nogavice so bile črne. Z nasmeškom sem pomislila, da imaš najbrž tudi črne spodnjice. Potem si me le obudil s skromnim vprašanjem, ali potujem na vzhod. Čisto počasi sem dvignila glavo, da bi lahko videl mojo plazmatično svetlobo. Povedala sem ti, da grem vse do Avstrije in potem dol v Ljubljano. Ko sem izgovorila - Ljubljana, sta se ti ustnici zavezali v čudovitega metulja. Tisti tvoj nasmešek me je razdražljivo oblival in v meni prebujal strastnico, ki sem jo nekoč že poznala, zdaj pa ... Skozi pomenek si mi razlagal, da si bil v Rimu, da si šel službeno, da ... Nisem se te upala vprašati, kaj pravzaprav delaš. Potem si odprl registre moje blebetavosti. Govorila sem ti o svojem študiju v Nemčiji, o službici v Londonu in o strahu, ki me žene v mojo malo garsonjero v Ljubljani. Veliko sva govorila o verski toleranci in o zapeljanih ljudeh, ki izgubijo svoj namen; ja, rekel si, svoj namen. Ure so se drobile. Proti jutru si mi prinesel kavo in sok. Še vedno nisi nič rekel o sebi, nič ... Jaz pa si tudi nisem prizadevala, da bi te luščila. Zdelo se mi je neprimerno, da bi te kar izpraševala. Mislila sem si, da je tako bolj prijetno, da nič ne vem. Glej, zdaj ležim v postelji pod zmečkano rjuho, kjer sva lani preiskovala svoji telesi in mislim na tvoj zadihani obraz med dojkami. Tvoje roke so na meni, vsa sem razdražena in opljusкана s spominom, ki me vozla v nečimrnost. Na pero-

nu, dan je že bil, sva si izmenjala telefonski številki ... Zapisala sem Igor. N. Saj bi se smejal, če bi vedel, zakaj sem te tako zapisala v svoj telefon. Ti si bil moj drugi Igor, moj prvi, ni pomembno, zdaj ne. Tisti je bil, kako naj rečem, vaja v slogu. N sem dodala, ker sem te tako poimenovala, nočni Igor. Tega ne boš nikoli izvedel. Obljubil si mi, da se lahko še kdaj dobiva, da poklepeta-va, da ... Izginila sem v vrvežu na priljubljeni ulici, da bi se nekoliko privadila domačega mesta. Poiskala sem miren lokal, si naročila sok in začela telefonirati naokrog, da sem prijateljice opozorila na svoj prihod. Seveda je bilo treba organizirati srečanja. Ko sem bila končno doma in sem stopila pod tuš, so bile tam tudi tvoje roke. Spet so me gnetle in me preoblikovale v poslušno lutko, ki lega v objem novim sanjam. Čutila sem, da vame pretakaš silen ogenj in me zajemaš in zajemaš. V tistem trenutku sem blaznela in se krivila v naporu, da bi te miselno priklicala skozi vse betonske rešetke, ki so naju ločevale. Nisi mi zaupal, kje živiš, samo telefonsko številko si mi dal. Dnevi so začeli kopneti; natrgali so se v tresavico, ker sem čakala, da me pokličeš. Mislila sem, da me bo použilo, da bom samo še milni mehurček, izgubljen v parku zaljubljenih dreves. In potem je bil deževen ponedeljek. Ležala sem na kavču in prebiralala nekaj o samotnih ženskah v zimi ... Poklical si. Povabil si me na klepet in na kakav. Tvoj glas je zvenel siromašno, kakor da bi se ti nekaj primerilo. Pa ni bilo to, bil si samo zelo utrujen, ker si čez vikend veliko delal. Našla sva se v znani kavarni. Spet si bil strogo oblečen, zamišljen in bled. Čutila sem te skozi rumenkast mrak kavarne, čutila sem tvoj vonj, tvojo penečo se kri, tvojo spermo ... Premaknila sva

se v neko picerijo, kjer sva se najedla in si privoščila nekaj vrčkov piva. Naročil si mi taksi, sam pa si šel kar peš domov. Malo me je čudilo, da me nisi povabil k sebi, jaz pa tudi še nisem imela poguma. In potem so sledili drugi majski ponedeljki, dokler ... Saj veš, preprosto sem zazehala in ti rekla, da bi bilo lepo, če bi me pospremil domov. Šel si. Ko so se za nama zaprla vrata, sva padla v drob hotenja. Ni bilo časa za spraševanje, kaj boš pil, ni bilo. Sama sem se zagnala vate in te prisilila v divje poljubljanje, ki me je odneslo v breztežnost. Noč naju je ožela zatajene bližine. Zgodaj zjutraj si se oblekel in odšel. Odšepetal si mi nekaj, ne spomnim se vsega. Slišala sem te samo reči, da si zdaj prestopil Rubikon. Takrat še nisem vedela, kaj naj bi to pomenilo. Vsa težka sem obležala in sanjala, da bom zvečer spet slišala tvoje besede, da bodo zavese zanihale od vetra najinih vzdihov. Nekaj dni te ni bilo. Še na telefon se mi nisi oglasil. Ampak naključje, dragi moj, naključje je hotelo, da sem se peljala na podeželje, ne prav daleč, ne ... Lep majski dan je bil in sem se hotela privaditi novega avtomobila - no, ne ravno novega, kupila sem ga od prijateljice, ki si je zares omislila novega. In takrat me je presekalo. Ko sem se zapeljala mimo cerkve, da bi obiskalo staro teto v tisti vasi, si ti ravno stopil skozi vrata v črnem talarju. Nezgredljivo si bil ti, nezgredljivo. Moje srce te je spoznalo; spustilo se je v dir in kričalo skozi vetrobransko steklo, da si obnemel, ko sem ti potrobila. Če bi se takrat videl, kakšen obraz si naredil, če bi se ... Ne veš, tega ne moreš vedeti. Tvoje začudenje je bilo res izkiparjeno iz neke neznane snovi. Saj še veš, kako je bilo potem? Nisva potrebovala besed, da bi se ujela v frekvence dru-

gačnih čutenj. Iz mene je mezelo čarobno čudenje, ko sem te gledala, kako si z robovi črnine pometal pesek pod lipo, ki je nemo drobila senco na tvojo upognjenost. Sledili so večeri, ko si me opajal s svojo duhovniško filozofijo in si mi skušal približati Kristusa, za katerega sem se kot najstnica nekaj časa zanimala, potem pa me je odneslo v posplošen divji svet, kjer se dogajajo stvari, ki nimajo nič opraviti z usmiljenjem in božjo ljubeznijo. Tkala sva platno čustev, ki se je izpralo z jesenskimi nalivi. Veš, ko sva šla po parku in nama je listje odšumevalo pod nogama, sem si predstavljala, da pač imaš tako službo in bo še vse dobro za naju. Ampak ti si ostal zvest svoji črnini in molitvi, ki te je očistila tudi pohote, ki si se ji nekajkrat spozabljivo predal, da bi čutil valove mesa - tako si rekel. Pri tem pa nisi pomislil, da si v sebi privzdignil morje solza, ki naju bo odplaknilo v tihe skalnate zalive, kjer se morala utaplja in se ustnice navadijo okusa kože. Kako sem bila neumna, da sem verjela ljubezni, ki da je presežek božjega v nas. Bogu je ljubezen zagotovo všeč, kajne? Saj se zdi smešno, da se v tem jutru na tak način pogovarjam s teboj, vendar se moram, da boš vedel, se moram, ker me bo sicer raztegnilo v nič, v temo. Kot ljubimec si bil plah in hiter. Iskrena bom, nisem imela dovolj časa, da bi te vzgojila v dobrega žrebca. To se zdaj zelo banalno sliši, vem. In naj se predam kesanju, zakaj jaz, zakaj? Mar nisi ti v tisti noči sedel v moj kupe? Mar nisi ti lezel v mojo bližino in se mi ponujal. Ja, morda so te res poklicale moje želje. Bila sem v obdobju, ko mi je kri vrela kot malinovec ... Bedna primerjava. Ampak res, enkrat sem videla teto, kako kuha malinovec in mi je dala na leseno kuhalnico ujete pene.

Zunaj se je vročina nagostila. Čutim, da bom samoto odplaknila z nekaj vrčki piva, morda bom šla še do podeželske sestrične. Dnevi se mi bodo zagabili in spet bom regratova lučka v vetru sprememb. Pustila se bom osvajat, to že vem, ampak tvojih ustnic ne bo znal nihče nadomestiti, v to si lahko prepričan. Veš, ko si takole dremal tisto popoldne na ležalniku v senci, ko sva šla na podeželje, sem te skrivaj fotografirala s telefonom. Ja, veliko sličic sem naredila, in ena se mi je zares posrečila. Zajela sem te v pravem kotu, da sem lepo poudarila tvoje obrazne poteze, pa tudi ustnici sta lepi. Ornamenti senc so te prekrili in dremec te je jemal. Ko si se prebudil, je bila v tvojih očeh brezmejna luč verovanja v ničnost zemeljske sreče. Takrat si že napovedoval, da se boš dokončno umaknil vase in zaprl težke veke svojega doma - želel si si spokorniške teme, ki te bo vrnila v mrak molitve, sveč in utišane strasti. Obtožil si resnico sveta, da te je speljala na pot pohote, obtožil si moje prizadevanje, da bi ti dokazala, da si samo moški. Prepozno sem prepoznala v tebi odtujenost, ki te je zvelkla med zatohle stene, med trepetajoče sveče, v samoto, ki jemlje sok telesu. Obračal si hrbet svetu in si molil in molil, da bi bil spet čist, da bi bil spet pohleven deček ob rži, ki vidi na nebu zatočišče. Neko nedeljo sem se vtihotapila v tisto podeželsko cerkev, da bi te videla pri delu. Nekoliko sem se preuredila, da me ne bi takoj spoznal, čeprav je tvoj duh nezmotljivo vedel, da sem tam. In takrat sem obnorjeno onemela. Ko so tvoje roke segale po kelihu in rastle iz mraka v svetlobo, ki se je zapenjeno zaiskrila na kelihu in na tvojih rokah, takrat, ljubi moj, sem bila dokončno odločena, da te hočem spet nazaj. Ti ne veš,

kako čudovite roke imaš, kako so sijale v mraku, kakšno molitev so sporočale. In v tistem trenutku sem te tam videla golega, izrisanega z lučjo svojega trhlega upanja, ki je v meni trepetalo kakor sveča na prepihu; zavedala sem se, da bo zdaj zdaj ugasnila in me pustila v temi, ki mi bo še dolgo kapljala na srce, da mi bo jokajoče udarjalo v gluha jutra. Zakaj, zakaj sem te sprejela med svoje rjuhe!? je takrat zarjovel v meni. In ko si spet povzdignil hostijo, takrat, oh, spet tiste roke v mraku, takrat sem nemo vstala in šla v luč, ki je zunaj obirala sadove moje zmote. Dolgo sem sedela v avtu in jokala. Tinktura solz je počasi najedala nežno tkivo ljubezni, ki se je odlepila od duše in sprhnila v jesensko sonce. Vse do jeseni si mi obljubljal, da boš ušel svečam, pogrebom, krstu, molitvi - pa nisi, nisi. Ostal si v mraku, samo tvoje roke so segale ven. Oh, roke v mraku!

VEM

Sonce mi pivna senco na čelu, morda se spoteguje v začelje, kjer je domovina vsega; tam je norčija časa, ki ga tako zelo občutim. Lahko da tiktaka, tega ne vem. Nihče mi ni še razložil, kako je s časom potem, ko ni več časa, vsaj v začelju ne več. Januar mrzli moje načrte. Pa bi rad sedel nekje na pomolu, kjer ptice začrkujejo tuje stopinje na hladen beton. Ti si obljubljeni nevesta drugačnim sanjavecem, drugačnih senc v oleandrih, ki se zibnejo v mehak spanec. S pisalom ljubezni bom podčrtal vse tiste dolge stavke v dnevniku nekega starca, ki je igral na harfo vetra. Se spomniš daljnih pomladi, ko si stopala po obodu marjetic in si pela pesmico o deklici, ki da je šivala zvezdo. Jaz sem se takrat smejal, ker nisem vedel, za kakšno zvezdo je šlo. Danes vem, seveda vem. Povedala si mi zgodbo o zvezdi, ki je padla na dlan in se raztopila v veliko lužo, na kateri so se zasidrale ladje otroškega čudenja. Mar misliš, da sem še vedno korenina drevesa, ki odganja v samoto neba? Nisem več, veš da ne. Pa ti, si tega vesela, si? Ne vem, ne razumem tvojih sanj, ki jih preženeš s kapljico limone. Počemeriš, da te boli glava, da si otrdela in stara. Ne, nisi stara, ker imaš pomlad v genih. Poješ nekaj o poletju, ki razdraži strasti. In sonce se zamakne za samotne stolpnice, kjer so zazidani vzdih nekega upanja iz nekih drugih časov. Se spomniš zgodbe tvojega dedka, se!? Hodil je na gradbišče in gledal, kako raste njegov prihodnji dom. Potem je prišel dan, ko je dobil ključe stanovanja v osmem nadstropju. S ponosom te je peljal z dvigalom gor in ti razkazal razgled na okoliš,

kjer so še vedno stražili jutro veliki žerjavi in plesaje raznašali beton za nove kletke strtih ljudi. Smehljaj se je tam in ti govoril, da je svetla zvezda prešla nebo in dala deželi blagoslov. Ti si mu obljubljala, da ga boš po šoli obiskovala. In si ga res. Z belimi brki je risal smehljaje in s hrapavo roko ti je počesal strah pred neuspehom v šoli. Odliččen matematik je bil. Dal ti je veliko znanja. Takoj po tvoji maturi je razobesil vso svojo podeželsko žalost na balkon in odletel v jutro tistega krutega poletja. Bila si že na morju, ko te je ujela novica, da je dedek skočil z balkona. Sosedje so povedali, da dva dni ni šel iz stanovanja, da si je verjetno nanesel žganja in da je v eni noči pel na balkonu ob polni luni. Pa da so klicali policijo. Našla si njegove dnevnike, ki so bili skrbno napisani, z lepo pisavo. Govorila si mi o tem, celo brala si mi iz tistih dnevnikov, zgoraj na Rožniku, na travi ob cerkvi. In tam dol je stal Cankar, si vihal brke in si mislil: Narod se izpoveduje, narod joče. Okradli so ga, razprodali in mu režejo jezik. Starec, ki je verjel v Boga in se ga bal, bo krakal kot vran nad razsežnostjo svojih trpkih njiv, kjer raste kruh, zakvašen z jokom deklic, ki so ob polni luni razmnožile tuj rod. S šepetom molitve se je odgnal v norost časa ... bi Cankar še dodal. Babice nisi poznala, ker je že zgodaj odšla, še pred tvojim rojstvom Ne meni se za to preteklost, ne, prosim te, ne več. Zdaj si razcvetena v novo rožo. Naveličal sem se sedenja in čakanja na pridih pomladi, ki se vleče čez bela rebra pobočja. Daleč je še do cvetenja, vem, a sanje so mi navrgle tvojo belo tuniko v Parizu. Verjetno se sprašuješ, zakaj prav Pariz. Jaz vem zakaj, vem! Želela si preseči občutke svoje majhnosti, svojih ulic, kjer si se skrčila na nepomembno

uradnico v podjetju, ki še diha. Potem je prišla noč v zabavišču in črni brki so se možatili iznad pivske pene. Ti pa si razpletla svoje kite zadržanosti in si nenadoma bila mehka vzhičenka. Hotel je dišal po strastni noči, ki si jo načrtala v svoje zbegane misli. Popoldan si prišla do mene in mi priznala, da si razvlečena med vzdihne in čemernost mesta. Polnoč je zavrela v kuhanem vinu, držala sta se za roki in šla skozi pokanje v noč, primrzlo v mrtvih krili metuljev tvoje mladosti. Abeceda ljubezni se je sestavila v nekaj spevnih francoskih stavkov; kasneje se je izkazalo, da je v njem lep kos Arabca, ki je prišel v Ljubljano, da bi obiskal bratranca, ki je tu poročen. Črni konji noči so dokončno poteptali cvetje najine bližine. In zdaj me sonce zasleduje na tesno ulico, kjer je nekaj starcev in stark, ki še vedo, kako so pela kolesa vozov in so utrujeni konji vozili podeželje na majhen trg, kjer so prezebale prodajalke. Kislo zelje, repa, krompir in ostalo. Jaz pa sem na majhni stojnici našel srce svoje melanholije. Vzel sem ga v tresoče dlani in ga nesel v zakotje mesta. Iskal sem moč za vse naslednje dni, pa sem našel skrušek svoje sedanjosti. Vem, kako bo, moja zvesta senca, vem.

April bo sanjal nad katedralo, kjer se bo kadilo ujelo v vonj tvojega novega parfuma, prvega, ki ti ga bo kupil v majhni prodajalni, v ulici, zaviti do manjšega trga. Tu bosta dolgo v dopoldan sedela in pila kavo, najprej z mlekom, potem samo kavo in rogljiček. On si bo česal brado in te gledal čez rob časopisa. Tebi se bo zdelo, da je tako možat. Praskal te bo s pogledom in te lepil med novice, tiste strašne, kjer padajo glave, dobesedno ... Ti pa boš zehala in si želela novih čevljev. Omenjala mu boš

to. Odložil bo časopis, za trenutek pogledal tvoji nogi, tvojo spotegnjeno linijo erotizma. Dolgo bo gledal tvoja meča, po katerih je ponoči spuščal divje konje poljubov in te iskal v dolini, premočeni od želje, da bi bila raztaljeno sonce v dlani rjavega boga. Za trenutek bo pomežiknil, se ti na široko nasmehnil in ti mehko rekel, da bosta popoldan šla po nakupih. Vsak dan ti bo kaj kupil. Tebe pa bo žejalo, še sama ne boš vedela, po čem. Močila si boš ustnici z vodo in se spomnila trobentic, tam pod staro hišo, kjer so solze obvisle na rogovilah starih jablan. Tako rada si zahajal v tisto skrito dolino med griči, tako rada ... Legala si na vlažno zemljo in si dopovedovala, da nikoli ne boš samo lutka za igro. V trenutku te bo zmrazilo, ko se boš spomnila čadovinastega kotliča, v katerem so cvetele majhne modre rožice. Nisi jim vedela imena in mama tudi ne. Stezala si roko in jih božala, pri tem pa si pela pesem, ki si jo slišala na radiu. Mama te je peljala dol do studenca in ti spotoma razlagala, da je v mladosti tam imela skrivne reči ... Pa ni povedala kakšne, ne. In potem bosta odšla v pariški nemir. Ustavila se boš ob postaranem Arabcu, ki je prosjačil na vhodu podzemne železnice. Za trenutek se ti bo zdelo, da si v njegovih očeh prepoznala znamenje divje noči, ki te je navrgla v veletok tega požrešnega mesta. On te bo sunkoma potegnil za seboj in nekaj raskavo rekel starcu. Na vlaku ga boš zasliševala, zakaj je bil s tistim starcem tako grob. Pa ti bo povedal o barabah, ki namenoma nastavljajo invalide in starce, da prosjačijo, sami pa udobno živijo. Za trenutek se ti bo zdelo, da so mimo okna plavale črne zastave. Strahoma ga boš vprašala, kaj da bo s to politiko, s tem norim svetom tam dol. On pa ti bo poka-

zal vrsto zob in ti mehko rekel, da si v njegovem naročju varna, dokler mu boš zvesta. Popravila si boš rob krila in zaskrbelo te bo, če si se zjutraj dovolj dolgo kopala, ker ... Rahla tresavica te bo stresala in čemerno boš premišljala, kako je zdaj doma. V mislih boš videla staro teto med kokoškami. Sedi na stolčku in se pogovarja z njimi. Slišiš jo: Moje pridne, ja. Jajčk, bo kaj, bo. Pridne. Vsak dan jih je nekaj. No, še več dobre papice dobite, še več. Na tržnici bom našla vse za vas, vse. Pa ahtala vas bom, o ja. Besede se potem polagoma zavozlajo v zadovoljno kokodakanje, teta pa gre do roba parcele, zadaj za kur-nik, kjer ima skrito steklenico; naredi nekaj požirkov in se prekriža. Zahvali se Bogu, da ji je daroval še en dan med kokoškami. Ko si bila še čisto majhna, ti je govorila, da ko bo ona umrla, jo bodo kokoške nesle gor. Kar prijele bodo posteljo in tako močno udarjale s perutmi, da bodo poletele gor k Bogu. In v fantaziji si res videla nje-ne kokoške, kako veslajo skozi zrak. Primerilo se je že, da je katera skočila na okno in kokodakala. In tega te je bilo vedno strah. Se spomniš, kako si pisala domačo nalogo, pa pride kokoška skozi vrata, skoči na mizo, ti pa zavreščiš. Kokoš je poletela in kokodajsala, ti pa v jok. Teta je potem vstala in te potolažila s prgiščem zeliščnih bombonov. Mama te je tja vozila, kadar ni imela časa, da bi se ukvarjala s teboj, oče pa, preprosto ga ni imel. Nje-govo sliko nosiš v denarnici in še vedno se zalotiš, da iščeš profil svojega očeta na vseh moških, ki jih spoznaš. Odpahnila boš spomine in se naveličano zazrla v mlado mulatko, ki bo nekemu nekaj vneto razlagala. Pozorno boš gledala njeni mesnati ustnici in živahno mahanje rok. Moški srednjih let, ki bo sedel nasproti nje, jo bo

vpiljal v svoj slinasti pogled in mečkal časopis. Nič ne boš razumela, morda tudi za to ne, ker ti francoščina nikoli ni bila priljubljena. S tujcem se sporazumeta v znosni angleščini, razume tudi nekaj nemških besed. Počakala boš, da se številka postaje približa in potem se boš vsa napela, kajti namenjena sta k nekemu na obisk. Kam me pelje? Komu me bo razkazoval? te bo skrbelo. Na postaji boš zmedena, ker je tam nenadoma veliko ljudi in nekaj vpijejo, potem boš videla fanta na tleh, ki ga nekdo brca. Tvoj heroj te bo pograbil in te nasilno zvlekel mimo, da bi bila čim prej zgoraj, kjer aprilsko sonce barva Pariz v meglico zaljubljenecv. Prišla bosta v razkošen hotel. Na recepciji se bo dolgo pogovarjal z bradatim moškim. Očitno se bosta poznala. Smejala se bosta, ti pa boš vsa živčna čakala v udobnem naslanjaču in gledala, kako sonce pada na bogato preprogo. Opazovala boš korake mladih žensk, ki tako samovšečno gredo proti vrtljivim vratom in se nasmihajo spremljevalcem. Ves prostor bo poln parfumov. Potem ti bo pomignil in se bosta z dvigalom odpeljala v peto nadstropje. V razkošnem apartmaju se boš težko znašla. Dva moška in še ena ženska, starejša od tebe. Predstavi ti jo kot svojo mamo in oba brata. Mama, mama, ti bo zarohnelo skozi glavo. Ustrašila se boš. Ti boš hotela samo pariško avanturo, on pa že načrtuje neko daljšo reč. Tresla se boš in mrmrala v angleščini vljudne fraze. Oba brata odlično govorita angleščino in gospa tudi, ker da je že dolgo v Londonu in po moževi smrti vodi majhno verigo trgovin z dišavami in začimbami. Prostor se ti bo nenadoma zdel kot vrtiljak v Tivoliju. In v tistem trenutku se bom spet prikradel vate in te spraševal. Anita, se spomniš vrtiljaka, se? Ja, bele noga-

vice si imela in enajst let, jaz le leto dni več. Vrtela sva se in vrtela, dokler ti ni bilo slabo in si se zvrnila v travo. Tako nerodno si padla, da se je nenadoma prikazala tvoja lepa bela ritka. Obstal sem na vrtiljaku in gledal. Mimo je šla starejša gospa in jezno nekaj rekla, ne vem več kaj. Pri tem je tolkla s palico po pesku. Pomagal sem ti vstati. Potegnila si bele nogavice visoko čez gležnja in si popravila modro krilce. V tvojih očeh je bil takrat metulj, res, tako se mi je zdelo, lep metulj s pisanimi krili, ki je še dolgo sedal na cvet moje hrepeneče mladosti. Tista majska ritka. Vidiš, potem sva šla dol v mesto in sem te povabil na kepico sladoleda. Vse do našega bloka si mi govorila o Anžetu, kakšen frajer da je, da krade kolesa in jih potem prebarva in prenareja. Čez dve leti ali tri, saj ne vem več, pa spet Anže. Podaril ti je staro žensko kolo, pa še prebarval ti ga je v rožnato barvo, prav tako, kot je bil trak, ki si ga imela v kitkah. In kako ponosno si se vozila čez park, pokala z žvečilnim gumi- jem in se vsem kazala. Pozabila si mi povedati, da te je Anže povabil v klet in te otipaval, pa cigarete ti je ponu- jal, kasneje tudi travico, to si mi pozabila povedati. Vle- kla sta jo tudi zadaj za starimi garažami. Slučajno sem vaju zalotil, ko sem iskal svojega psa. Ležala si na tleh, glavo si naslanjala na njegova stegna in se smejala in smejala. Celo nahrulila si me, kaj da vohunim za teboj. Pobral sem se in s kopreno solz utonil v hladu parka, kjer sem srečal Moniko, saj veš, tisto, ki je bila tako noro razuzdana, da si ji samo namignil pa je šla s teboj. Pajče- vina mladih dni se polagoma trže. Obvisela si v njej in pajek časa te zapreda v pariško razkošje nagona. In potem se boš zdrznjena naslajala nad močnim parfu-

mom, ki se šopiri v prostoru. Občutek boš imela, da se ti ljudje opajajo s parfumi. In v tebi bo že rasla misel, kako boš naslednje jutro prav po tiho šla na vlak. Ko se bodo oni zavili v svoj pomenek, boš ti šla v toaleto in boš skrivoma pogledala na internet, da preveriš odhode vlakov. Za denar te ne skrbi, ker si ga skrila v torbici, za vsak primer; pametna punca, pametna, polna presenečenj. Ko sva bila v Dalmaciji, si vedno znala skriti denar v divjem kampu in vse ostalo tudi. Nikoli ne bom pozabil, kako si šla med valove in sem se ustrašil, da te ne bo več. Nenadoma se je morje jezno metalo na obalo, ti pa si izginjala v penah. Nekako si se le rešila iz vode. Popolnoma izčrpana si padla na brisače in divje dihala. Biseri vode so se svetili na tvojih stegnih, na hrbtu. Pihalo je in te hitro sušilo. Pomagal sem ti, da si se obrisala in preoblekla. Prinesel sem ti nekaj pločevink piva. Priznala si, da te je bilo strah, da ne boš zmogla do obale, čeprav si bila odlična plavalka. Meni nisi položila glave na stegna, meni ne. Jaz nisem bil frajer, jaz nisem bil Anže, zgolj nekdo, ki je stanoval v istem bloku in je bil dober za klepet in potep, več pa ne. Samo enkrat si mi dovolila, da sem potipal prsi, samo takrat, ko sva v moji sobi poslušala neke brezvezne raperje. Mislil sem, da bo kaj več, pa ne. Odmaknila si se in mi rekla, naj si ne domišljam, da bova. Ne bova, nikoli ne bova, vem. Ostala so vprašanja, ostale so dlani nekje v zraku in risale mnoge vprašaje. In prav zato sem na steno narisal velik vprašaj. Oče me je skorajda udaril, ko je videl, kaj sem naredil iz brezhibno prebeljene sobe. Mama pa se je samo smejala, saj je vedela, da te rad vidim, pa da ni napredka. Ženske nekatere stvari preprosto veste.

Prišel bo tvoj zadnji pariški večer, vem. Zbrala boš pogum. Sedela boš v naslonjaču in čakala, da on pride od nekod, ker ti ni povedal, s čim se zares ukvarja in kam odhaja vsak večer. Glasba te bo peljala onkraj reke, kjer je majhen klub, ves prevlečen v rdeče, le zelene luči so mentolasto vsiljive. In spet boš tam, z zmehčano glavo in boš občudovala mladega črnca, ki je tako nežno pihal v saksofon in se v belih hlačah zvijal. Sedela boš tam in preverjala, ali je z rezervacijo spalnika vse urejeno. Sredi noči boš naročila taksi, odšla dol in šla. Aprilski veter ti bo zavihal rob krila in ti sušil nekaj skromnih solz. Njemu boš pustila skromno sporočilo na odprtem ekranu računalnika. V mislih boš preposlušala slavonspev njegove mame. Hvalila je tvojo polt, tvojo frizuro, tvojo slokost in tvojo olikanost. Na robu zrelih let si res še sveža. Zagotovo ne več tako, kot v tistih jutrih, ko si s kolesom raznašala časopis in si trčila v policijsko vozilo. Se spomniš tega? Jaz sem šel v službo. Videl sem te, kako je tvoj rumeni anorak nenadoma zasijal iz zgoščene megle. Potem je počilo, zazvonilo in skozi meglo je zavibriral tvoj stok. Pohitel sem tja in te našel v razsutku časopisov. K sreči si se samo v komolec močno udarila. Policista sta bila v bližnjem bifeju in sta prišla ven. Bilo je mučno. Vozilo je bilo deloma parkirano na kolesarski stezi, deloma pa na pločniku, v nič kaj službeni pozi. Pomagal sem ti pobrati časopise in kolo, ki je utrpelo hud udarec. Prednje kolo je bilo močno zvito. Naslonila sva ga na bližnji steber javne razsvetljave. Starejši policist je nekaj jamral o tem, da je treba gledat, da se tako ne vozi, pa sem mu zabrusil, da se tako ne parkira, da je kolesarska steza za kolesarje. Zavedala sta se nerodnega

parkiranja, ki ni bilo službeno, ne. Skupaj smo šli v lokal in spili kavo. Domenili so se, da bosta poravnala škodo in tako bo stvar opravljena. Kolo je bilo last časopisne hiše, k sreči. Čez nekaj dni so ti punktirali komolec, ker se ti je nabirala tekočina in ti je zatekal. Ne, ne boš pre-mišljala teh stvari s kozarcem šampanjca v roki in se mehčala v zvokih glasbe. Pod prsti boš še čutila njegov kitasti hrbet in slišala njegovo šepetanje. Njegova zrela moč te je pretresla do zadnjega vlakna. Morda si hotela samo to. Noč se bo utrudila in njega zavozlala v globok spanec. In prišla bo tista ura, ko boš z novimi čevlji potihoma šla čez debele preproge in se izmuznila na hodnik in potem v dvigalo. Spodaj se boš ozirala gor, kjer si doživela čudovit pariški april, kjer te je seme tujca napojilo z vonjem po nedorečeni prihodnosti. Začutila boš, da pripadaš stvarjem na obrobju gozda, kjer postarana teta trebi regrat, da bi nahranila kokoške. In v mislih boš spet deklica, ki krade jajčka, naredi luknjico in iztoči vsebino, potem pa jajček odnese v košaro. Teta te je zalotila, te je. S koprivo ti je opekla rokico, da si jo cvileč zavijala v krilce in se cmerila. Hladila si jo v studencu in plitvini gledala svoj obraz, kako se pači z odtekanjem vode. Mehurčki od kopriv so polagoma izginili, a tisti v duši so ostajali, so. In tisti večer si morala klečati na pručki in moliti. Strmo si morala gledati gor v križanega in ponavljati za teto tiste dolge molitve. In za večerjo so bile samo rezine kruha z malo sira, res malo, pa spat! V tisti sobi so se ti nizale strašne sanje. Se spomniš, nekaj časa si jih zapisovala v rumen zvezek. Dala si mi ga v branje, ker si najbrž hotela, da bi ti jih razlagal. Takrat sem imel takšno obdobje, da so me te stvari močno

zanimale, pa sem skušal razvozlati pomene nočnih zgodb. Joj, a veš, da se včasih še spomnim tistih tvojih sanj. Recimo tistih o možu, ki vozi v samokolnici pijano ženo, ta pa ima v naročju glineno kokoš, iz katere pije vino. Močno se smeje in kaže brezzoba usta, vino si zliva na prsi in si zapoje. Maha s tisto glineno kokošjo, mož pa opletaje vozi. Potem se ženska zvrne v travo, glinena kokoš pa nenadoma odleti in v zraku pušča sled rdečega vina. Vedno tako živo sanjaš. In zdi se mi, da si hotela v živo doživeti vsaj ene sanje. Pariški mrak se bo razblazil, ko boš sedla na hitri spalnik za jug, tam pa boš presedla in šla v Italijo. Mobitel bo besno zvonil, a se ne boš zmenila za njegov razviharjeni ponos. Potopila se boš v sanjavo odločanje, kaj boš naredila, ko boš odklenila stanovanje v bloku. Najprej boš izključila mobitel, se naspala, potem pa boš šla in zamenjala telefonsko številko. K sreči ni vedel, kje zares živiš. Dobivala sta se samo v hotelu, samo tam. Kako boš to povedala mami? Si o tem razmislila? Očeta to ne briga, vem, da ne. On bo zamahnil z roko, se preoblekel in šel v svoj bife, kjer je že vrsto let stalni filozof. Njegovi politični komentarji se lepijo na umazane šipe in vibrirajo skozi čas. Zadnja leta je postal nastrojen proti vsem, ki niso Slovenci. In če bi vedel, da si bila v Parizu samo za to, da te je ljubil mešanec, pol Francoz pol Arabec, joj! Si predstavljaš, kaj bi bilo, si. Če sem iskren, sem se včasih z njim strinjal, ko je šlo za obravnavo kraj in uničevanje nekdanj skupne gospodarske osnove, ampak ta njegov pijanski nacionalizem, tega pa nisem vzel za svojega. Spomnim se, da je okrog prvega maja prišel dol pred lokal in prinesel velik pladenj pečenega mesa – na balkonu, na električnem žaru ga je

spekel. Pridružil sem se moški debati. In tvoj oče, ej, demagog. Stal je tam v modri trenirki, v majici, mahal z zobotrebcom in glasno govoril, da bi bilo treba spet uvesti nekakšne pravične rasne zakone. Pa Dolfe da bi že znal narediti red, in take. Kar odneslo me je iz lokala. Kričal je še, da kako je to mogoče, da po štiridesetih letih dela dobi takšno malo pokojnino. In na južnjake se je jezil, češ da odžirajo kruh Slovencem. Pa mu je sosed Jože rekel, da zakaj ne gredo Slovenci za lopate, če je to res tako. In sta se sprla. Stal sem tam na robu, da bi šel. Tvoj oče je prijel vrček piva in ga vrgel proti Jožetu. Pa se je začelo. Potem pa policija in to. Seveda, končalo se je z novo položnico za kazen in vabilo na obravnavo. Vem, da jih tvoj oče zbira, vem. Celo v okvir jih je dal in ima obešene v dnevni sobi, poleg slik nekih generalov, kaj jaz vem, za katere vojske je navijal, ne vem. Pred leti je znal pripovedovati, kako je sanjal, da bo postal mornar na vojaški ladji, a je zaradi skorajda dveh metrov višine bil razporejen samo v pešadijo. Ko je razpadla Jugoslavija, je izrezal zvezdo iz zastave in jo našil na star vojaški plašč. Nisem ga razumel, nisem. Rad je z nami mulci metal na koš na parkirišču, pa še dober je bil, vendar ni imel časa, da bi treniral košarko. Delal je v tovarnah, menjal službe, se kregal, kaj vem. Nemiren duh. Ponošen pa je bil na svoje prednike na Primorskem, to pa. Vidva sta se razšla, ko si bila najstnica. Takrat ti je zameril, da si domov pripeljala prijatelja, tistega Emira, ki je pribežal iz Bosne. Zameril ti je to, ja. Jasno ti je dal vedeti, da ga noče videti v stanovanju. In odvzel ti je žepnino, nekakšno kaznovanje. Več mesecev nista govorila. On je slonel na balkonu in čemerno gledal v Šišenski hrib.

Kadil ni več, takrat ne več. Te dni sem ga srečal, rekla sva nekaj o novi vladi, o neumnostih in o novem upravniku v našem bloku. Tebe ni omenjal, niti vprašal me ni, če vem, kje si. Vem, strahoma boš vstopila v dnevno sobo, če bo oče tam. In zvečer zagotovo bo. Tam bo sedel, valjal zobotrebec po zobeh, spahovalo se mu bo in jezno bo preklinjal, ko bodo minila poročila. Potem bo poiskal športne kanale in bo mir. Ti boš hušknila mimo v svojo sobo, on te bo spremljal s pogledom, potem te bo le vprašal, kje si se vlačila te dni. Ti pa boš na kratko rekla, da si bila v Parizu. On bo namrščil čelo, te debelo gledal in ponovil: V Parizu!? Prikimala boš in si šla živčno skozi lase, ki bodo še polni pariškega aprilskega vetra. Zaprla boš vrata in se zagledala v svoje stvari, nekaj opranih oblačil te bo čakalo na postelji; tvoja skrbna mama, ki kar ne more dojeti, da si že odraslo dekle, da imaš že svoja leta, ej. Skrčila se boš v vprašaj. Morda boš res podobna velikemu vprašaju na steni v moji sobi. Nekaj časa boš kar tako čakala, da se ti solze razklenejo. Potem boš jokala, se razlezla po postelji in čakala, da se ti trzaji umirijo. V omari boš poiskala pomirjevalne tablete; zanje je čas, si boš šepnila. Preoblekla se boš in hušknila v kopalnico, da se vsaj malo osvežiš. Očeta boš vprašala, kje je mama, pa čeprav boš vedela, da pri sosedih, kjer je večna debata o staranju in boleznih. Nekaj po deveti boš že oprhana in v varnem zavetju kemije. Počakala boš, da se vrne mama in se ji boš dobrikala. Pa nobenih daril jima nisi prinesla, te bo zbolelo. Mama ne bo mogla verjeti, da si tako hitro nazaj, le nekaj dni. Hotela bo vedeti, kaj vse si videla, kaj doživela. Preprosto je hotela snov za hvaljenje pred sosedo, samo to.

Pokazala si ji nove čevlje. Hvalila jih bo. Morala jih boš obuti in zakorakati po predsobi pa do kuhinje in nazaj. Oče bo iz dnevne zaklical, naj se neha babji sejem. In potem se boš zaprla v sobo. Poiskala me boš na fejsbuku. Klik in še enkrat klik, zelena pika. Moral ti bom odpisati, moral. Vem, kako bo, vem. Kemija te bo ravno dovolj umirila, da boš lahko klepetala dolgo v noč. Priznala si boš, da si šla v pariški veter, da bi dala svojemu spolu nov ponos. Vem, vse vem, moja senca. Čez dan ali dva boš razgretih lic prišla v naše nadstropje. Na hodniku bo slišati tvoje drsajoče korake in potem boš z dolgim prstom pritisnila na zvonec. Dolgo se bo zvok vrtinčil v prostor, dokler si ne bom snel maske sanj in bom zdrsnil v svetlobo realnosti. Morda se mi bo sanjalo o prisušenem metulju na tvojem lakiranem nohtu. Saj je bilo smešno. Sedela sva na robu kočevskih gozdov. Hotela si videti tiste jame, tiste sveče, kaj vem. Nekaj si mi govorila o sorodnikih, ki so tam poniknili, pa si hotela tja, na vsak način. Takrat sem še imel starega spačka, saj veš. Malo te je bilo strah, ker si domnevala, da v tistih grapah strašijo duše umrlih. Mene ni vleklo tja. Če sem iskren, vseeno je mi za ta del zgodovine, ta zverstva. Dovolj sem imel vseh družinskih prerekanj. Ti pa si se začelo strastno zanimati za to in si hodila pred sodišče, kjer so obsodili nekega politika, menda po krivici, kaj vem. Ne zanima me politika, ne in ne. Bolj me je zanimal metulj na laku tvojega nohta, res. Ko si prišla od tistih jam, si bila bleda in tiha. Sedla sva na jaso. Nisi hotela niti jesti. Sam sem popadel sendvič in pripil vino, ki sem ga prinesel s seboj. Ti si se zadovoljila z nekaj dimi trave. Govorila si mi o terorju, o rdečih ubijalcih, o njihovih naslednikih.

Punca, kaj te to tako obseda!? sem takrat pomislil. Bledela si. Mlada trava je dehtela, lep dan je bil, ti pa si govorila o smrti. Neumno! Potem si se umirila. Iz torbice si privlekla pribor za lakiranje nohtov. Gledal sem, kako pozorno si obrezala nekaj nohtov. Dolgo si stresala lak v majhni steklenički. Čisto počasi si ga nanašala. Pihala si na nanos in se šobila. Potem si se ulegla na hrbet in odvrгла roki v travo. Mlad metulj je od nekod prielipsal in se usedel na svež lak na tvojem desnem sredincu. Kar prilepilo ga je. Mahal je s krili in se mučil, a je bil lak preveč svež. Morala si ga odtrgati. Ne vem, če je preživel, vem pa, da si rekla : »Čudni kraji smrti. A greva.« In sva šla. Celo pot si bila na robu joka. Mislil sem, da te je vse to tako prizadelo. Malo pred našim blokom si me prosila, če greva na kavo. Šla sva. Tam si mi rekla, da si najbrž ubila metulja. Celo znanost si razvila o tem, da je pač letel na kričečo barvo, da ... Kaj vse si rekla, kaj vse.

In potem bo zvonec zanemel. Odprl bom vrata in gledal tvoje oči, tako neizprosno proseče. Nekje v zraku bo mrmranje: Spusti me noter, spusti. Zavijugala boš mimo mene in se usedla v star naslonjač. Postregel ti bom kavo in čakal, da se ti razpre register izpovedi. Vse bom zvedel, prav vse. Da te je strastno obdeloval, da je močan, da ima denar in da ne veš, kaj počne. In ušla si, da bi bila samo še uradnica in nič več, nikoli več. Hočeš biti samo še ničla v zaporedju vseh usod. Malo ti bo žal, ker se ti je ponujalo drugačno življenje. Vrtela boš lase med prsti, se spakovala in delala vtis. Med nama se reže kanjon, o tem ti ne bom govoril. Jaz imam zdaj drugačen svet, v katerega ne vabim metuljev. Počakal bom, da se boš izpove-

dala, potem bom spet sedel za računalnik in poiskal njen obraz. O njej ti ne bom pripovedoval. Ko boš odšla, bo za teboj ostal velik val neke užaljenosti, ki si jo prinesla s seboj iz Pariza. Rekel ti bom, da je svetloba ljubezni povsem drugačna, kot blišč denarja. Ti pa se boš samo nasmehnila. V srcu boš začutila mrtvega metulja, ki bo noro udarjal s krili in hotel med bloke, kjer se bo aprilski dan obešal na zarjavele drogove. Domenila se bova, da bova šla na izlet enkrat v maju. Vem, kako bo, vem.

Pogledujem skozi mrežo senc, ki se tkejo na pesku na gostinskem vrtu. Nenadoma je tako vse prav, tako zelo uravnovešeno. Smehljam se in si ščetkam dušo z dobro kavo. Ptiči robijo dan v kuliso vsem ostalim, ki imajo še priti. Oddahnem si in si zamišljam tvoje nove čevlje na pesku, med ogorki. Samo čevlji so tam, samo čevlji, tvoja duša je v zrcalu nove iluzije. Zdaj si že v pisarni sklonjena nad papirje in se poigravaš z verižico na vratu. Ampak jaz vem, kako bo, vem. Dve sencii bosta sprimljeni na fasadi bloka in molk bo cvetel na vseh balkonih.

SENCE V DUŠI

GOSPODARJI SENC

Tema se vlači čez obris ulic, kjer so korakali mornarji neke preteklosti in poljubljali zastavo mrtvega upanja. Onkraj starega hotela se bliskajo novi časi, so jim rekli. In so verjeli, da je svoboda sredi viharjev tista edina svoboda, za katero so se pripravljali, ko so hoteli, da bi nosili slane bolečine v vse luke razžalostenih. Nič se jim ni sanjalo tisto noč, ko so prestopili v ta novi čas luči in lažnih reklam, prav nič. Njihovo seme se je posušilo na zidu mrtvih rib, in prav tam so puščali srčne solze, da so postale beli kupi bleščave soli. Nevidni akti so začeli urejati njihove korake in njihova vstajanja v darovane dneve. Mar niso vedeli, da po vsakem viharju pride tista, skorajda boleča tišina, ki trka na okrogla okna tesnobnih sobic v podpalubju časa. Prišli so novi kapitani, z novimi našitki in v zlikanih uniformah. Dopovedali so jim, da bo slanost morja čutena v krvi in v žuljih, da bodo noči prekratke za vzdihne pri ljubicah in da bo svet odplul z njimi vred v zgodovino. Molče so stisnili ustnice, razpokane od vetra, in se prepustili zibanju na odprtem morju, kjer je Bog viharjev imel svoj festival, kadar se mu je zahotelo. In samo eden med njimi je slutil, da je čas nenaklonjen starim kletvicam in stisku rok. Mrkost se je naselila na obraze. Stiski rok so postali nepomembni, ukazi so se lajajoče razselili čez palubo, veter je jokal na osamljeni kitari, stroji so lomili tišino, valovi so mrmrali z ritmom notranjega joka, ki si ga nihče ni priznal, prav nihče, smo on, ki je sedel v svoji samotni kabini in je jokal, ko je bral, da so granate raztreščile ponos dedov in so ljudje

odvrgli spravljive obraze. Prebiral je nekaj tednov stare časopise in se čudil, da so se začeli igrati vojno. V mislih je videl svojo gorečo vas in tek otrok čez njivo in starca, ki je s puško streljal v nevidnega sovražnika. Pijani in zadrogirani vojaki kdo ve katere enote, so vlačili iz hiš vse, kar se je dalo, in so tulili v mrak svoje podivjanosti. Starka je omahnila pod križem in iz minareta se je še zadnjič slišalo klicanje. Padali so zvoniki, padali so minareti, padale so ognjene strele v srca nedolžnih. Moja mama, moja mama ... ga zapeče. Bližajo se Indiji, on pa sanja lesen stol pod hrastom in deda, ki mirno kadi in pripoveduje zgodbe, kako so se nekoč klali, in da se bodo spet. Ladja se meče čez narasle valove in ga stresa v nek drug čas. Črne zarastline v duši se mu polagoma celijo, vendar ta novi čas, za katerega ne ve, če je res, kajti nenadoma spet pade v tiste dni, ko je na takšni poti bral stare časopise in se jokal v kabini. Zdaj je kabina nova, klimatizirana, in on ima novo službo, zdaj že lahko ukaže drugim, na tej tuji ladji, kjer so mornarji raznih barv in jezikov. Poslušni so, ko zarohni in se šopiri na palubi v novi beli uniformi. Kapo ima pod pazduho, vendar ima v očeh tiste ognje, ki so požirali vse njegove mladeniške sanje. Nenadoma se mu zazdi, da je angel svetlobe vstopil v njegovo kabino in da mu skuša umiti črn prah v duši. Začuti ščegetanje in se preda tej novi molitvi. Nekaj časa je otrpnjen, ker se zaveda, da je to njegova zadnja plovba, potem bo doma v novih copatih in s kupom knjig, ki se mu nabirajo. Angel svetlobe ga počasi umiva, da zasije od znotraj in spet prepozna širino morja. Do Mumbaja je še dva dni, če ne bo kaj vmes, pomisli. Gre do ladijskega bifeja, da spije svojo

popoldansko kavo. Malo pokramlja še z enim oficirjem. Težave so v centralnem skladišču, kjer se je en zabojnik premaknil in nekoliko nalomil dva druga. Škoda bo, jeza bo. Kapitan je že zaslišal nekaj mornarjev, ki so bili dežurni pri natovarjanju, vendar se ni nič tragičnega zgodilo. Skozi misli mu šinejo pripovedi o zabojniku s trupli. Skoraj bi bruhtnil, ko se spomni na to. Hitro se poslovi, vendar se mu v tistem trenutku zazdi, da za njim korakajo vsi mrtveci iz tistega zabojnika, ki so ga naši blizu njegove vasi. Takratni kapitan mu je kazal fotografije Čas je nov in še malo, še malo, pa bom doma na balkonu ... Popoldan se prikrađe dež in očisti morečo soparo, ki je lepila čas v gosto snov. In angel svetlobe je sedel na postelji, gledal ga je s čistimi očmi. Hotel mu je nekaj povedati. Razdražljivo ga je odganjal, vendar se angel ni dal. Potem se le umiri in sede poleg njega. Krokariji časa so bili divji in so krempljali v duše ljudi, mu govori angel Seme zgodovinskih prepirov je vzknilo v glavah politikov, ki so hoteli biti nesmrtni, zato so hoteli več in več smrti. Visoki ognji so izžigali gnojne bule duš, poblaznelih od norosti vseh stoletji, v katerih so romarji nosili jezo in bodala, s katerimi so hoteli narisati novo abecedo za nove molitve. Dežela se je napojila z jokom mater in s krvjo junakov, ti so bili pripravljeni umirati, še preden bi bili deležni enega samega poljuba neveste, ki je čakala v temi in predla toplo odejo za nikoli dosanjana skupna jutra. Zgodovina se je izbruhala v časopise, hujskači so se postavljali na vse odre in ščuvali ljudi, naj se raje pobijajo, kot pa da pijejo skupaj pivo, žganje in kavo. V srcih so se zganili mrzli kamni in naročili jeziku, da je sprejel nove kletvice in nove laži. Sol na ranah se je zažr-

la v narode, da so podivjali, ker so tako hoteli neki novi gospodarji senc.

Gospodarji senc, gospodarji senc, mu zavre v glavi, ko se malo zbere in si prižge novo cigareto. Obljubil si je, da ne bo več kadil v kabini, samo obljubil. Ve, da so pljuča že pošteno zasvinjana. Premišlja, da bi spet prešel na pipo, ki jo je že davno tega kupil v nekem afriškem pristanišču. Lahen dremež ga odpelje onkraj senc. Skozi drobno prejo spanca se mu trže slika, ko je stal na novem nogometnem stadionu v velikem mestu. In tisti prvi večer, ko so prižgali vse reflektorje, mladinska ekipa, trening ... O Bog, kako veličastna svetloba. In če si se prav postavil, si naenkrat imel štiri sence, pomnožil si se. Tudi to so uredili gospodarji senc, tudi to. Težka in blatna žoga je postajala temna pika v slepeči luči. Tekali smo in komaj sledili navodilom trenerja, ki je kričal, ker smo že zamujali. Na drugi strani se je že ogrevala druga ekipa, prva je bila na gostovanju v Beogradu. Takrat še nismo vedeli, da se bomo sovražili, še ne. Magija tistega večera, ko so prvič zasijali reflektorji in čudenje nad štirimi sencami, ja ... Doma še imam dres, še, do mladinske ekipe sem zdržal, potem ... Šel sem v pomorsko šolo, zahotelo se mi je valov. Z nogometom se je pravzaprav končalo, ko je trener našel v garderobni omarici steklenico vina in cigarete. Edini v ekipi sem že kadil, pa tudi vino me je spremljalo. Nekako sem oponašal očeta, ki je rad pil, veliko delal, pa tudi pil. Zidar je bil in brez cigaret ga tudi nisem videl, da o dedu ne govorim, zaspal je z ugaslo cigareto na ustnicah ... Gospodarji senc so potem stadion spremenili v pokopališče. Saj nisem mogel verjeti, da se je res tako zgodilo, pa se je, se je. Ko so kriki

trgali noči, sem bil na južnih morjih; pet let, ves čas vojn sem ostajal daleč tam spodaj, da ne bi slišal stokanja in videl mrtvih ... In vse to hodi z menoj, vse je tu v moji kabini. Moja mama, ki je molila in molila, oče, ki si je sam pognal kroglo v glavo, dva brata sta padla, sestra je ostala v Sloveniji. Vse smo si razbili in raztrgali v tem besu, vse. Mama je umrla sama ... neke mrzle zimske noči. Umrla je zaradi podhladitve, tako so mi rekli, tako je pisalo na skromnem sporočilu na računalniku. Ostal sem na valovih, pil, kadil travo, vzela tudi kokain in sanjal drugi svet, druge dežele. Pa me je stara ladja po desetih letih pripeljala v Split. Z vlakom sem šel v notranjost do svojih hribov in ... Sence so se vlačile za menoj. Na pokopališču sem dolgo stal in jokal. V naši stari hiši so bile pajčevine in veliko ogledalo, v katerem sem videl tujca, prevetrenega od vseh vetrov in z ožganim obrazom; to sem jaz, star mornar, ki se mu zemlja zdi neprijazna in preveč mirna. Poiskal sem nekaj stvari, da bi jih odnesel v novo stanovanje v Splitu. Našel sem dres, našel sem našitke svojega kluba, našel sem dnevnik, našel sem sebe v tisti zatohlosti. Za trenutek se mi je zdelo, da mama sedi ob oknu in srka lonček kave z malo limone; tako navado je imela, samo nekaj kapljic limone v obtolčen rdeč lonček. Oče dremlje na kavču, televizija šumi in prevaja neki vesoljski šum. Morda so nam angeli hoteli nekaj povedati; bili smo angelsko nepismeni. In našel sem drobno fotografijo moje velike ljubezni, Sabina ... Njene oči ... Dolgi rjavi lasje in kratko krilo ... Tretji letnik v Splitu, ona je hodila na srednjo medicinsko ... Shajala sva se v mali ulici in hodila ob obali. Sanjala sva, da bova imela stanovanje, dva otroka in ... Neke nedelje

je pa ni bilo. Nisem si upal do njihove hiše zunaj mesta, nisem. Čeprav sem si že našel kolo, bom iskren, ukradel sem ga, šel pa nisem. Tudi naslednji dan je ni bilo. Šel sem pred njeno šolo. Prestregel sem jo. Dolgo senco je metala čez majhen trg, ko sva šla do najinega lokala. Povedala mi je, da so njeni strogo proti, da bi se zapletla s pomorcem, da mora končati z menoj. Najini senci sta padli v morje, ko sva stala na pomolu in pustila vetru, da naju je odnesel v drugačne sence. Gospodarji senc, da ... Kaj pa je ona vedela, kako mornarju hrepeni srce? Ni mogla vedeti, ni. Vedela je samo to, da prihajam iz zakonite vasi, kjer se konji pasejo in starci kadijo na stolih v sencah in ženske nosijo vodo od studenca navzgor. Kaj pa je ona vedela, kako te bolijo noge, ko greš pa stari stezi v dolino na vlak in imaš s seboj malico: sir, čebulo, slanino ... Nič ni vedela, ona ne, ker je zrasla v predmestju in je imela mamino italijansko kolo in rutke, vedno rutke, ki so zakrivale njen lepi beli vrat, dokler si ga ni v poletju opekla na plaži. Nič ni vedela, da sem v internatu zmočil blazino s solzami, ker sem jo čez nekaj dni videl pred mestnim kinom, naslonjeno na steno, ob njej je bil polizan tip v usnjeni jakni. Najraje bi šel tja in ... Postal bi sluga gospodarjev senc. Ni vedela, da sem preveč pil tiste dni, preveč. Kupoval sem ceneno vino in si ga nosil gor v sobo, da sem ponoči v miru pil, slonel na oknu in pil. Zadnji letnik srednje pomorske. Lahko bi potem šel na višjo in še naprej, lahko bi postal kapitan, lahko. Ja, potem se je začelo ... Pričakoval sem vpoklic v vojsko. Prebegnil sem na tujo ladjo, da mi ne bi bilo treba med kamenje in neumno korakanje. Moj Bog, kako se je oče tega sramoval. Šele čez pol leta sem sestri sporočil, kje

sem in kako je z mano. Imeli so me za pogrešanega. Mama je prižigala svečo pred podobo Matere božje, oče je bil pravoslavac, on ... Ponosen na svoje vojaške korenine, na vse svoje pradede, ki so se poskrili v tiste hribe in preganjali Turke. Čast umreti za čast iz časti, noro! Na tujih ladjah sem žrl slan kruh navadnega mornarja, šele po letu dni sem dobil prvo spodobno službo na nemški tovorni ladji. Imel sem srečo, tam je služboval en Jugos, vodja skladišča, šef, star morski volk. In potem je šlo samo navzgor. Zamenjal sem nekaj ladji, dokler nisem spet našel stika z domačimi mornarji. Še najhuje je bilo na ladji, kjer so bili pijani Poljaki in Rusi, ki so se dvakrat spopadli z noži. Kapitan je moral poklicati najbližjo vojaško ladjo in helikopterje, da so norce spravili na kopno. Tudi njih so imeli v oblasti gospodarji senc, tudi njih. Joj, ženske ... ga zaskeli in si oblizne ustnici, malo razpokani in razcefrani. Vstane in se pogleda v zrcalo. Siveči lasje se svedrajo nekako po svoje. Več jih je na zatilju, na čelu jih ni več, že dolgo ne. Izpod kratkih rokavov se mu na obeh rokah izrisuje tetovaža, kača okrog križa in srce. Ženske, ženske ... Koliko jih je bilo, ne da se prešteti. Vseh barv, vseh okusov, pijane, zadrogirane, mlade, ne več tako mlade, vse samo za denar. Nobena ni prodajala srca, nobena, še solz ne. Navznoter sem že dolgo mrtev in pokopan na vaškem pokopališču, kjer sta oče in mati združena pod pravoslavnim križem in molita v teminah onkraj razuma. Kje bom jaz pokopan? Seveda v morju, kje drugje. Tole moram urediti, ko pridem domov. To svojo željo moram dati zapisati, da, da ... Kaj mi je danes, da sem tako grenke volje. Morje je mirno, dež je ponehal. Še dva dni in bo Indija. Potem še

en obrat in do Japonske in nazaj do Genove in konec. Genova bo moja zadnja postaja. V Splitu me čaka stanovanje. Sestra me nagovarja, da bi za nekaj časa prišel k njej, ne vem!? Sam sebi bom najlepša senca. Živel bom v senci, bral časopise, brskal po internetu in si dopisoval, klepetal ... Ti mladi mornarji so čisto obsedeni od teh naprav. Kar čudim se jim, koliko časa porabijo za te igrače. Še med delom včasih kukajo na majhne zaslone mobilnikov. Svojim sem jih prepovedal. To moti delovni proces. Se je že zgodilo, da se je kateri preveč zatopil v te reči in prepozno slišal povelje. Če bi si našel žensko, ga je nenadoma obšlo. Moški, petdesetletnik išče umirjeno žensko, starost ... ne vem, ne vem, če bi ob sebi prenesel še kakšno senco, ne vem. Moje srce je kamnita sol, je osamljen veter nad valovi, je zablodeli galeb v viharju. Kupil si bom malo barko, to ja. Vozil se bom naokrog, to pa. Morda pa katero povabim za sopotnico, morda. Brez morja ne bo šlo, ne. In nenadoma zazvoni pozivnik. Kapitan kliče. Kaj pa zdaj!? se splaši. Nadene si kapo in gre. V skladišču se je obesil mlad Poljak. Baje mu je zaročenka sporočila, da ga ne bo čakala, da je prišel drugi. Bedasto! Skozi odprtino je sijalo sonce in metalo dolgo senco še zabijajočega se obešenca. Vzel ga je gospodar senc, vzal. Gospodarji senc so objeli svet in se smejejo skozi usta viharja. Ne bom več čakal, predčasno bom šel domov. Bil je v mojem oddelku, verjel je ljubezni na daljavo, ah! Mornar mora pustiti srce v senci na kopnem; tega mu niso povedali gospodarji senc. Koliko časa je že na plovbi, osem mesecev, moj Bog. No, disciplina mu je bila malo tuja, zdaj je tu le zibajoči preostanek nekega norega hrepenenja. Ni prvič, da se je tako končalo, ni.

Zdi se, da imajo nekateri večji gon po smrti kot drugi, Slovenci na primer. Dva Janeza sem imel na krovu, eden je padel v mamilarstvo, drugi se je skušal obesiti, pa so ga pravočasno opazili. Imel je srečo ali pa tudi ne, kaj vem. Tisti je bil tih in se ni družil. Ždel je v svoji luknji in prečemel ves prosti čas ob prenosnem računalniku. V pristaniščih se ga je napijal, ne vem pa, če si je privoščil ženske, tega ne vem. Malokrat sem ga videl, da bi odhajal s kom v mesto, vedno sam. Samo enkrat mi je uspelo, da sva zgoraj v bifeju pila pivo. Takrat se je malo razgovoril, da je opustil študij in da doma ni denarja, da je oče brezposeln, mama tudi, da težko odplačujejo krediti za novo hišo, ki so jo začeli zidati tik pred osamosvojitvijo. Malo sva govorila tudi o politiki. Bil je premlad, da bi zares vedel, kaj je bila Jugoslavija. Ni bil razgrajaški, to ne, a se je nekako nagibal k nemškemu duhu, to ja. Oboževal je Nemčijo, to mi je priznal. In tudi ni skrival tega, da je po duši desničar, obritoglavec, nekaj takega. To mu je bila druga ladja. Na prvi so ga posilili ... Grda izkušnja, grda. Tudi to naredijo gospodarji senc, tudi to. No, v prvi luki smo ga izkrcali. Dobil je odpoved. Ne vem, kje je končal, ne vem. Tale tu, zibajoči se opomin ... Nič, sledijo formalnosti, obvestila, zapisnik, čakanje na obalno stražo ... Sitnosti, same sitnosti. In še ena senca več v duši. O, gospodarji senc, koliko jih še bo, preden me zagrne zadnja senca!? Pozno popoldan stoji na premcu ladje in gleda, kako ladja reže v vse večje valove, kar je napovedovalo manjšo nevihto od severa, s celine. Zastrmi se v dolgo senco ladje, ki se je lomila na belih penah, kadar je val udaril v kljun in se razpočil. Stopi nekaj korakov nazaj in gleda svojo senco, ki se prelamlja na

B O J A N B I Z J A K

ograji. Padajoče sonce ga zariše na umazana tla in čez ograjo. Nasmehne se in si reče: Še pol me je, še pol sen-ce, drugi polčas sledi. Podaljškov ne bo! Tako so presodi-li gospodarji senc!

MRAZ V GLAVI

Dom črnih senc. Junaki so že zdavnaj zvali zastave in jih pustili v omarah zgodovine. Zunaj je trušč in luči cvetijo v nikdar temno temo. Skuhal si bom še eno kavo in šel onkraj mesta, kjer je še košček gozda, tam smo včasih imeli lepe piknike, ja ... Nazadnje smo ga imeli mi, da, mi iz osnovne partijske celice. In mlada sekretarka, takrat obetavna profesorica, je prišla v karirastem kar precej kratkem krilu. Videlo se ji je, da je polna teorije in hormonov. Njen oče, ja ... Nikoli se ni vedelo, kje je zares bil, vedno pa je prihajal na proslave ves ovesen z medaljami in dva zlata zoba je imel, dva. Enega levo spodaj, drugega pa na desni strani zgoraj. Ko je bil v domu upokojecev, se je govorilo, da so mu enega ukradli v noči, ko je umrl ... Kdo le? Saj ne veš, morda pa res, morda ... Mene so tudi tlačili v dom, mene, ki še danes prekolesarim vse gor do Vrhnike, čez klanec pa ne gre več, ne. In moj oče, juriš, juriš, juriš ... Kolikokrat sem moral poslušati zgodbo o črevesju na vejah, o padlem tovarišu že po tistem, ko je s flaškonom mahal svobodi v pozdrav. Ja, ja ... Od vsega partijskega sestankovanja sem imel najraje partijske piknike, ja. Koliko se je jedlo in pilo, na naročilnico seveda. Sistem je vse plačal, vse: taksi funkcionarjem, izbrane buteljke vina, drage delikatese, nočitve v hotelu, samo ... Kaj pa veš, morda je sistem najemal celo ženske, o tem zdaj nisem več prepričan. Mene so potegnili v to igro po tistem, ko sem kandidiral za službo učitelja zgodovine in zemljepisa na osnovni šoli. Mama se je kisala za mizo, ko sem se domov prismejal s partijsko

knjižico, ki je še sedaj v predalu, tamle je, dobro vem, da je še tam. Zdajle se mi ne da, da bi šel tja in še enkrat pogledal. Ja, ja, tisti zadnji piknik leta 87. Maj, mlada profesorica v karirastem kratkem krilu in črni majici. Tako sem bil zmeden, tako zelo tam za žarom. Delal sem se, de se spoznam na peko. Prekladal sem kose mesa, jih obračal, polival z vinom in pivom, se umikal dimu, ki mi je sili v oči in me solzil, ona pa ... Prismejala se je z belim krožnikom in mi pomagala nakladati čevapčiče in kose mesa. Pri tem sem bil tako neroden, da sem nekaj čevapčičev zakotalil v travo. Ona se je pa samo smejala, se sklonila in jih pobrala, šobila se je, jih opihala in enega kar pogrizla. Rekla je, da ne sme nič v nič. Prinesla mi je pivo, klepetala sva ... Polna je bila marksistične teorije in neke novodobne sociologije. Potem, pozno popoldan sva ... Peljala sva se z mojo staro stoenko daleč v gozd, oba že malo pijana in ... Tam, da tam, pri lovski koči me je kar zagrabila. Tega nisem bil vajen, pa takole ... Začela mi je odpenjati hlače in ... in tudi takrat je šepnila, da ne sme nič v nič ... Kje je že to, zgodovina malih herojstev. Profesor telovadbe, ki se je prej slinil okrog nje, mi je to hudo zameril. Nastavljal mi je pasti in mi dal vedeti, da je gospodična, pa prav tako se je izrazil, da je gospodična Mojca v njegovi domeni. Pobožnjakar je bil, pobožnjakar. Na verižici je nosil srebrno razpelo in ga odkrito razkazoval na okosmatenih prsih. Vedno je deloval nekako pozersko, takrat smo temu tako rekli. Bil je nor na atletiko. Vzgojil je dva atleta, kar je res. Šušljalo se je, da mu je stalna spremljevalka, s katero se je namenil oženiti, naredila cel teater. Na nekem plesu se je zapletla z nekim politikom in dobesedno pozabila nanj. Ja, to se

je dogajalo, se je. Sindikalne zabave in izleti so bili čudovita priložnost za mečkanja in izmenjavo telesnih sokov. Lahko bi napisal študijo o nenavadni sproščenosti znotraj mehkega totalitarizma. Kaj pa danes vedo, kako je bilo zares. Samo teorija jih je, samo to. Mi, ki smo vse to preživeli, mi vemo, a molčimo. Nas se ne sliši, ker nismo glasni. Nekaj časa sem bil še zagret, da bi zares napisal objektivno knjigo. Ne da se mi. Moj molk bo šel z menoj, onkraj vseh temin, onkraj minljivosti. Kaj zares vedo danes, kaj? Nove generacije ne verjamejo, da smo imeli tudi vesele trenutke, čeprav, moram priznati, da sem bil sam prikrajšan za marsikaj. Kar naprej se je za nekaj garalo, za hiše, za vikende, za avte, za nove in nove kredite, ki so bili poceni. Kupil sem si stanovanje, to je pa tudi vse. Nov avto imam, pokojnina ... Ja, zadošča, moram biti pošten, zadošča. Ah, lep aprilski dan, si rečem in odprem še eno okno, da svežina prepljuska zatohlost, ki se je nagostila v minulih dneh, ko je še bilo hladno, danes pa tak lep topel dan. Kolo bo treba spraviti v gibanje. Namazati ga moram, očistiti in se malo razmigniti. To bom počel danes, to ... Dodatna kava me je povsem prebudila. V zrcalu si dolgo ogledujem novo protezo, nasmiham se in si popravljam sivino za ušesi, vse manj jo je, plešavost sili daleč navzgor in bo kmalu zajela celo glavo, kot pri očetu, da ... Lahko bi povabil Danico, me prežge. Mojih sedemdeset let, kaj pa je to? Ona jih ima komaj petinpetdeset. Stanuje dve nadstropji višje, ni še v pokoju, čaka. Kakšni pogoji so zdaj, še dobro, da sem šel invalidsko, živci ... Samo, a ima kolo? Menda ima, čakaj ... Na tržnico hodi s kolesom, seveda. Pol desetih je, zdaj je še doma. Popoldan hodi pomagat

svojemu bratu v delavnico, še vedno se gre malega obrtnika in dela nekakšne ležaje za večje podjetje, samo po naročilu. Nov avto si je kupila, lep mali mercedes. Ne vem, zakaj je hotela prav mercedesa. Morda je to ostanek podeželske želje po imenitnosti. Njeni so veliki kmetje, zdaj ne več, bili so. Oče je prestar, da bi se še ukvarjal z zemljo, brat je v banki, sestra v Kanadi ... Danica pa je delala v avtobusnem podjetju, ki je že zdavnaj razpadlo, potem se je nekaj časa mučila za manjšega podjetnika, ki ji še zdaj dolguje polletno plačilo. Tak je pač kapitalizem, denar piše zakone, dobiček je mali Bog, kapital pa velik. Smejali so se mi, ko sem jim razlagal, v kaj jih bo peljalo tržno gospodarstvo. Kar med grabljenjem sena na turistični kmetiji sem jim razlagal, kako bo zares, pa so se mi smejali, so se mi. Zdaj se mi ne bi več, zdaj nič več. Vsi smo olastninjeni in kreditno nesposobni. Tako je to. Imeli smo zadnji sestanek šolskega kolektiva in smo se odločili, da gremo gor na turistično kmetijo, da zalijemo šolsko leto. Seno je ležalo na senožeti. Gospodar je v šali rekel, da bi se bilo treba pripraviti na grabljenje, ker da bo nov sistem pač tak, da bo v modi grabljenje. In smo šli. Nekateri so sploh prvič imeli grablje v rokah, jaz ne, pa še dva druga tudi ne, vsi ostali pa so bili sami mestni otroci, nova generacija, ki je zrastle ob majonezi in je s ključi okrog vratu iskala svojo prepoznavo v betonskih skrivalnicah. Leto devetinosemdeset se je pisalo. Takrat se je že odkrito govorilo, da se bomo počasi morali navaditi na nov red, na novo državo, ker da Jugoslavija razpada. Mene, zgodovinarja, so dražili, da naj jim povem, kako je pravzaprav zares bilo na Balkanu. Pa sem jim moral razlagati zapletena zaveznitva in sovraštva. Do

kosila nam je šlo dobro. Po kosilu smo obsedeli pod lipo in razpravljali o veri, to pa je bilo nekaj, to. Ugotavljali smo, da smo vsi krščeni, tudi tisti, ki smo bili v partiji. Ravnateljica je nekaj tožila o tem, da se ji zdi narobe to, da se cerkev toliko vtikuje v vzgojo otrok in da skuša indoktrinirati mladino. Pa smo jo preglasili, da je to pač zgodovinski refleks, da se ga ne da kar z dekreti odpraviti. In tako je to šlo ob domačem moštu in finem narezku, dokler ni učitelj matematike imel vsega dovolj in je na glas rekel tisto, kar pred leti ne bi smel. Rekel je: Partija dela iz ljudi poslušne in dresirane bebce, elita pa žre in pije in pridiga skromnost in poslušnost. Ko bo nov sistem, bo treba za privilegije imeti denar, zdaj pa je dovolj partijska knjižica. Ravnateljica je plosknila z roko po mizi in mu rekla, da bi ga za to lahko naznanila. Zasmel se ji je in ji citiral kazenski zakonik in člene za verbalne delikte. In v naš kričav pomenek se je vmešala stara gospa, gospodarjeva mati. Blago nam je rekla, da bo Bog uredil svet tako, kot se bo njemu zdelo prav, ne pa tako, kot si mi domišljamo in učimo, da bo. Pamet še nikoli ni bila večja od božje previdnosti. Nekaj časa smo bili tiho, dva sta se hihetala, jaz pa sem mencial zadaj za lipo in se trudil, da bi zatlačil smeh. Potem je starka šla do majhne lesene hišice na sosednjem drevesu, kjer je bila podobica Matere božje. Zamenjala ji je cvetje. Nemo smo gledali ta njen obred. Gospodar je prinesel zaboj piva, ker smo se jabolčnika že naveličali. Malo za tem še en pladenj suhih klobas in ocvirkov. Ravnateljica je potem rekla: Ukinjam te ideološke razprave. Tovarišija, ideologija se začne in konča v želodcu, na zdravje. S profesorjem matematika sva se nekoliko odmaknila in mi je priznal,

da ni nikoli hotel v partijo, da je pač moral in da je na sestankih ponavadi kinkal. Razlagal mi je, zakaj tak sistem ne more preživeti. Trdil je, da je v ideološkem smislu morda res znanstveno dognan, da pa se je ekonomija zlomila zaradi slabega izračuna dejanske potrošnje, ki je šla čez vse meje. Gradilo se je brez realne plačilne sposobnosti, denar za plače se je natisnil, skratka, lagali smo sami sebi, in to stane, je kimal. Sam je naredil nekaj matematičnih modelov, koliko denarja bi zares potrebovali za lastno državo, kolikšne bi morale biti državne rezerve. Sanjal je tam pod lipami, ubogi Brane, ki je takoj po osamosvojitvi končal v umobolnici, ker se mu je žena obesila še isti večer, ko smo izobesili svojo novo zastavo. Vedel je, da hodi k psihiatrinji, vedel je, da je kot otrok pretrpela veliko šikaniranja, da pa ... Takole se obesiti, na tak večer, na tak dan ... Odpijem preostanek kave in čutim, da me prijetno poživlja. Kar obsedel bi na soncu in se grel. Pa če bi se namenil do gozda. Moral bi uvesti malo več discipline, ker sem v trebuh predebel, ker me je več, kot bi me moralo biti. Ogledujem si trebuh. Danica, me spet zaskeli, vsa mladostna še, pa tako vsa v knjigah, da je to najbrž že nezdravo. Nosi si jih domov, leta po knjižnicah, po antikvariatih in jih znaša skupaj. Le kam jih bo dala v tisti mali garsonjeri. Ko sem šel gor in ji pomagal pritrđiti nekaj novih knjižnih polic, sem se čudil kupom knjig. Govorila mi je o tem, da si je že mlada želela imeti svojo malo lepo knjižnico. Na kmetiji to ni bilo mogoče, ker je bilo kar naprej delo in delo, zdaj pa da ima čas in nekaj prihrankov, ki jih bo porabila za knjige. Knjige, knjige ... Moja knjižnica je skromna, morda petsto knjig, še nikoli jih nisem preštel, sama

zgodovinska dela, atlasi in ena enciklopedija. Zdaj tega ni treba, saj najdeš na medmrežju skorajda vse. Tako to gre, tako. In če bi jo res povabil na kolesarjenje. Nič, najprej bom očistil kolo, potem bomo pa videli ... Preoblečem se v staro trenirko in grem dol v kolesarnico. Samo pet koles je, ker je v našem bloku starejša populacija, mladih ni. In gledam kolesa, tri moška, dve ženski, tisto rdeče je Daničino. Opazim, da je zadnje kolo na tleh, bela košarica spredaj pa je odpeta in malomarno visi. Pogledam in vidim, da je res samo odpeta. Morda je kdo premikal kolo in zadel s košarico ob drugo in ... No, če bo privolila, bom pa še njeno spravil v red. Razpostavim krpe, nekaj orodja in tlačilko. Obrnem svoje kolo in ga začnem vestno čistiti. Najprej zdrgnem oba obroča, da se prijetno svetita, potem še vse napere in okvir. Namažem verigo, preverim ležaje, namažem tudi pletenice. Na novo nastavim menjalnik, še celo zvonec preizkusim. Dobro, dobro, si mrmram in si požvižgujem staro popevko – prodajalka vijolic. In tako zatopljenega me najde Danica. Nisem je slišal, kdaj je stopila v kolesarnico. Zasijala je tam v vratih, skozi umazano okno je nanjo padalo sonce in ji zlatilo nasmeh na balonastih licih.

»Gospod Vinko, zelo smo veseli danes. Je kakšen poseben razlog?« me nagovori.

»Ne, ne, tak lep dan je. Kolo pripravljam, da se zapeljem malo do gozda. Škoda takega dneva, ne?« se možatim in si popravljam trenirko. Na hitro si ogledam šmirasto desnico. Zdaj je prepozno, da bi si popravljaj trenirko, ki mi je zlezla globoko pod trebuh.

»A veste, da je tudi mene prijelo, da bi šla malo naokrog. O, glej, moje kolo je pa prazno. No, kot kaže, ne bo nič z vožnjo,« reče Danica in si popravi pobarvane lase.

»Če dovolite, vam ga spravim v red. Takoj bo,« se ponudim.

»Pa bi ga res, gospod Vinko? Ne bo pretežko? Kaj vem, morda bo treba zamenjati zračnico,« govori in se zamika h kolesu. Pretiplje zračnico in se kremži.

»Oh, prava reč. Imam nekaj rezervnih, brez skrbi. Pa mislim, da ne bo treba nove. Veste, ti ventilčki so tako narejeni, da začnejo puščati, če ne občutijo pritiska. Čez zimo kolo stoji, pa spušča. No, bova videla,« odločno rečem in začnem naravnavati tlačilko na ventil. S hitrimi kretnjami tlačim in tlačim, da se kolo vidno napihuje. Ko števec pokaže predpisani tlak, odneham, malo sem zadihan in skušam to prikriti. »Vidite, drži, drži. Še košarico vam popravim in ga namažem, da bo teklo kot švicarska ura, prav,« rečem in se vzravnam. Malo me trga v križu, prehitro sem tlačil, prehitro ...

»Joj, gospod Vinko, prav lepa hvala. Ko boste končali, pa pridite gor na požirek, velja,« reče in se nasmehne.

»Ja, ja, bom prišel,« se topim.

Pokima in gre. Za njo je ostala praznina. Obrnem njeno kolo in se polotim mazanja. Odločil sem se, da ji pri-trdim vse vijake in matice, preverim pletenice, dinamo, zvonec. Kar nekaj časa je šlo. Zadovoljno gledam očiščeno in namazano kolo. Nekajkrat preizkusim zavore. Moram jih naravnati. Vse je bilo tako zelo razmajano in zanemarjeno. Končno sem zadovoljen. Še enkrat zavrtim zadnje kolo in poslušam tiktakanje zadnjega ležaja, v

katerega mi je uspelo naliti malo maščobe – kakšna pesem, kakšen lep zvok, me prevzema. Naslonim se na steno in si obrišem pot na čelu. Spozabil sem se – zarisal sem si črto s sivkasto umazanijo. Pa tudi pazduhi zaudarjata. Preden grem gor k Danici, bi se pa že lahko malo umil. Takle res ne morem, smrdeč stavec. Nasmehnem se, ker me spomin pelje v otroške dni, ko me je mama lovila, da me je lahko pošteno oprala. Zvlekla me je v velik lesen škaf, me drgnila, milila in spet drgnila, da sem bil ves rdeč od ihtanja in tople vode. Potem me je zavila v rjuho in moral sem počakati v tesni kuhinji, ki nam je služila tudi za umivanje v majhnem uradniškem stanovanju. Oče se je kopal ob nedeljah zjutraj, mama pozno popoldan ob sobotah, otroci, trije smo bili, pa ob petkih. Tak je bil vrstni red. Po vojni smo se selili, oče je dobil večje stanovanje, pravzaprav pol zaplenjene hiše ... V drugi polovici je stanoval mlad funkcionar, ki je imel vedno zloščene čevlje in strogo se je držal. Njegova žena, govorilo se je, da jo je pripeljal iz Makedonije, pa je bila črnolasa in ni znala slovensko. Celi hiši je ukazovala, celi. Vse je moralo biti po njeno, še celo na mamine rože se je usajala pa na režim obešanja perila na dvorišču. Potem sta se odselila in v prazno stanovanje se je vselil mlad par, ona naj bi bila sekretarka v mestnem komiteju, on pa na sodišču, menda pripravnik za sodnika. In spet je bila ženska bolj odločna, bolj prepirljiva. Naša mama je nekoč povabila župnika na kavo, to je bilo takrat, ko nas je pripravljala za birmo. In iz tega je nastal cel škandal. Tista tovarišica je pograbila kolo in šla naznanit očeta, da je klerik, da se pri nas zbirajo temne sile ... Tako je pisalo v pismu, ki ga je dobil čez dva dni. Joj,

kako se tega spomnim. Sedel je za mizo in se mrščil. Na glas je bral tisto pisanje. Moral je na zaslihanje ... Kaj sem pa jaz takrat vedel, za kaj gre. Prav nič. Strmel sem v očeta, ki si je praskal sivo brado in rdel v lica. Zaklel je in zakričal proti mami, da je to zato, ker ona leta k maši in vabi župnika na kavo. Nekajkrat sem šel z njo v cerkev, sem šel, pa rad. Vonj kadila sem oboževal. Kako sem globoko vdihoval tisti vonj in s kakšnim začudenjem sem zrl gor v visoka barvasta okna. In gledal sem dim, ki se je valil iz posode, ki jo je župnik nihal. Ah, ja. Potem ni bilo nič iz tistega. Mož funkcionarke je stvar uredil in nam svetoval, da naj raje ne vabimo župnika na dom, da ne bo opravljalivosti v sozeski, kjer so takrat stanovali sami funkcionarji in uslužbenci raznih ministrstev. Ne vem, po kakšnem naključju smo mi dobili stanovanje tam, menda je bil moj oče ves čas vojne globoko vpleten v obveščevalne naloge, ker je delal na pošti in je znal tri jezike. Poštni uradnik je bil vse do upokojitve. In menda prav zato tako skrbno nadzorovan. Nekaj časa je bil tudi na Krimu, samo kakšen mesec, potem pa spet doma ... Tako sem slišal ... Kaj se mi zdaj nizajo te megle, kaj? No, gor moram, gor.

Pred ogledalom sem kar nekaj časa. Ne vem, v lica sem se postaral, same brazde, in v očeh ni tiste svetlobe, ni. Obit, nadišavljen, v novi trenirki sem pripravljen, da pozvonim pri Danici. Zdaj se sam sebi zdim smešen, da ne rečem kar bizaren. Celo nove športne čevlje sem si nadel. Nič, grem. Potipljem se po žepu, če imam mobilnik s seboj in ključe. Ja, ja, ta skrbnost. Zadihan sem na hodniku. Nenavaden vonj se vali, nekje nekaj dobrega kuhajo, po česnu diši, ugotavljam. Pozvonim. Nič. Še

enkrat. Nič. Ja, mogoče je pa ni doma. Menda bi mi prišla to sporočit. Saj ima tudi mojo telefonsko številko. Poklicala bi me. In spet zvonim. Zdaj se le oglasijo koraki. Najprej se odpre linica na kukalu, potem škrtne ključ. Danica ima rumene gumijaste rokavice in star predpasnik, obraz ji žari.

»O, Vinko, vi ste. Ste že končali? No, naprej, naprej. Oprostite, nisem takoj slišala, ker presajam rože na balkonu,« zagnano govori in se odmika.

»Ja, čas je pravi, vreme pa tudi. Moje ne rastejo dobro. Ene črvičke sem opazil. Moral bom zamenjati zemljo. Ne gre mi od rok. Rožam se zagotovo pozna ženska roka, pa pogovor jim koristi, pravijo. Jaz se pa raje pomenim z drevesi v gozdu,« rečem in se zasmejem, da se mi trebuh kar zatrese.

»Ja, rože potrebujejo ljubezen, res. No, kaj boste, šilce dobrega, morda pivo. Lahko pa pristavim tudi za kavo,« je ljubezniva in si snema rokavici.

»Pivce bo kar v redu,« rečem in sedem na kavč v dnevnici sobi. Koliko knjig, madona. Ženska spi v knjižnici, dobesedno ... Nobenega prostora več, samo še knjige, knjige, knjige. Ne vem, če je tole zdravo, ne vem.

»Samo še roke si umijem, pa vam postrežem,« zapoje z balkona, kjer premakne nekaj loncev z rožami in prestavi star stol.

»Vi kar v miru, gospa Danica, kar mirno,« sem pomirjujoč. Na moji desni je velik kup knjig, same stare reči. Vzamem eno, v nemščini je. Kaj hudiča pa to bere, to švabščino. Malo mi jo je še ostalo v glavi. Ah, vzhodnonemški pisatelj, ja ... Morda je pa zanimivo branje.

Njihov komunizem!? Drugačna izkušnja, zagotovo. Sežem po drugi knjigi, spet roman, tokrat v slovenščini. Avtor, ja, tega pa ne poznam. Nekaj novejšega. Malo polistam. Zgrozim se, koliko kurcev in pičk, ej. In to danes pišejo in natisnejo. A je to tako opevana kultura? Za kakšne bebce pa je to pisano, ta poulični jezik. Ja, če je to kultura, potem, potem ... Danica reče:

»Vidite, tisti kup knjig sem včeraj dobila v antikvariatu. Poceni, za nekaj evrov takle kup. Nisem jih še uspela razvrstiti. Sinoči sem bila preutrujena, ker sem pomagala prijateljici na vrtu. Odstopila mi je dve gredici. Letos bom imela svojo solato in paradižnik, tega obožujem. Srečni kraji, kjer bogato obrodi, srečni. Od nekdanj ga imam rada. Še kot punčka sem ga rada jedla namesto jabolka, če je le bil. Pa vi, gospod Vinko, katera zelenjava vam je všeč?« me vpraša in prestavi knjige. Diši, kako diši, in te njene bele roke in prsi, ko se takole sklanja, ji zanihajo, oh ...!

»Meni, ja, pravzaprav, kar vsa. Kumarice, te pa ljubim, ja. Velikokrat si jih naribam, pa malo bučnega olja in česna, to mi je všeč. Paradižnik malo manj, če sem iskren. Ko sem bil še otrok, smo imeli velik vrt v predmestju, dol v Trnovem. Veliko stvari smo si pridelali, grah, krompir, fižol, solato, čebulo, pa še kaj. Mama je bila s kmetov doma in je te stvari obvladala, oče je bil bolj fizični delavec in uradnik. Rad je posedel na klopi ob majhni utici, to ja, pletje mu pa ni šlo. Pa tudi meni ne. Mama me je učila. Enkrat sem se lotil pletja redkvic, oh ... Veliko sem jih izpulil, veliko. Sestri je šlo bolje. Ženske ste nekako bolj narejene za te stvari,« se nasmejem in v trenutku začutim, da sem netakten.

»Ah, to je samo izgovor. Zgodovina pozna veliko dobrih vrtnarjev,« me ošine s sivimi očmi. Odziblje se proti kuhinjski niši do velikega hladilnika. »Katero pivo naj vam dam, v steklenici imam Union, v pločevinki pa laško, katero?«

»Kar Union, prosim,« rečem in si pogladim brke.

Požirki me odžejajo in tolažijo. Vse je tako dobro in prav. Kolo sem usposobil, ženska je ob meni, vsa polna, vsa ... Jaz pa tako starčevsko domišljav. Sam sebi se zdim neutemeljen.

»Tak april, kaj. Kar vroče. Pravijo, da so te klimatske spremembe kar čudne. Se tudi vam zdi, da je za ta letni čas prevroče? Včeraj je termometer kazal petindvajset stopinj, ko sem bila na vrtu. Moj Bog, v aprilu toliko. Jaz se tega ne spomnim, ne. Napovedana je nova ohladitev, kaj vem. Noro,« je začela odpletati odgovor.

»Ah, vreme. Ne sekiram se. Če je grdo, vzamem zgodovinsko branje, pa mine. Televizije sem sit, razen če ni kakšne dobre nogometne tekme. Pa kašno znanstveno reč včasih pogledam, no, tudi še kaj drugega,« skušam namigniti na tiste kanale, kjer je seksa več kot dovolj. Nekajkrat sem videl tudi starejše gospode z mladenkami, tisto je bilo, ja ... režija, kaj drugega, režija. Življenje ni porno film, ni.

»Zdaj, ko imama košček vrta, zdaj me vreme bolj zanima, sicer pa saj vidite, knjige, za te res ni pomembno, kakšno je vreme, čeprav rada grem v park in na Barje. Televizije pa nimam. Če je treba kaj videti, že najdem na računalniku. Danes to ni problem. Rada berem, to pa,« se nasmehne in se odžeja s sokom. Pri tem si oblizne spodnjo ustnico, na način, da me kar srhne.

Babe, kako dobro znajo pokazati, da so voljne za setev, kako to znajo.

»Pa imate preštete knjige?« vprašam.

»Imam. Vse so oštevilčene in zapisane v zvezek, prav vse. Tisti kup čaka na vpis, zato je še tam. Popoldan bom šla v dva antikvariata. Veste, zdaj na pomlad se najde več knjig, ker nekateri čistijo stanovanja in knjige pripeljejo v prodajo, nekateri jih pa kar zavržejo, ja,« strogo reče.

»No, zagotovo so tudi taki barbari, so. Jaz imam samo nekaj zgodovinskega čtiva, nekaj atlasov, enciklopedijo pa še malo strokovne šare. Branje romanov mi ne gre, priznam. Poezija mi je pa povsem tuja, ne dojamem je. Prešerna sem velikokrat recitiral, to ja, potem pa sem šel na študij zgodovine, tam je bila drugačna poezija,« se sproščeno zahihihetnem.

»Mene pa je branje obsedlo. Moja prijateljica Vera pravi, da mi pade knjiga v krvi, če včasih silim domov. Ona ima kar naprej take, kako tudi ne, če je pa celo življenje delala v kliničnem centru. Višja medicinska sestra je bila, zdaj pa se ukvarja z vnučko in z vrtom. Ona tudi malo bere. Saj nima časa, zdaj še manj kot prej. Kar naprej leta v nekakšna društva in na dva tečaja hodi. Ne zavidam ji, polna je še moči,« reče in spet srkne. Sproščeno zaniha nogi, malo jih razklene, taka bedra, pa to krilo ... Samo roko bi zapeljal in začutil njeno močo, zagotovo še bogato, zagotovo ... Na hitro spijem pivo do konca in malo preveč odločno tlesknem steklenico na mizo poleg knjig.

»No, kako, bi šla z menoj na rekreativno kolesarjenje dol do gozda. Pol ure vožnje, nič več. Nobenega klanca. Tam imam svojo jasico, no, posvojil sem si jo. In tam

diham vonj gozda,« napeljujem pomenek v to smer. Sploh nisem opazil, da sem jo začel kar tikati.

»Oh, gospod Vinko, za kaj takega še nisem v kondiciji. Pa tudi opravke imam v mestu. Saj veste, da sem še vedno na čakanju in moram na center za socialno delo. Potrebujem nekaj informacij, res. Sreda je danes in delajo do petih. Ob enih bom tam, da ja ulovim tisto referentko. Vi ne veste, kako se izmikajo. To je noro. Pa tudi sicer, bom kar odkrita, gozda ne maram,« odločno reče in na hitro prekriža nogi. Aha, zaklenila se je. Ustrašila se je, ja, ja ... Manever je bil prehiter, Vinko, Vinko, vidiš, spiješ pive in že imaš iluzijo.

»Zakaj pa to?« sem začuden. »Zakaj se bojite gozda?«

»Naši gozdovi so polni skritih grobov, vi to dobro veste. In tam letajo duhovi umrlih, jaz v to verjamem,« reče z neko naprezljivo resnobo in v očeh ima siv strah. Baba ima oprano glavo, ja. Sami grobovi, ja. So, ne rečem, še veliko jih ni odkritih, ker so bile likvidacije, to se ve, pa se ne sme vedeti. Da bi pa bilo to tako strašno, to pa spet ne. In to z duhovi, je, ja ... Ženska je velikokrat v župnišču, poje v cerkvenem zboru, hodi na romanja ... Išče Boga, išče zver v ljudeh, išče vozovnico za v večnost ...

»Pretiravate, draga Danica, pretiravate,« sem spet omikano prijazen.

»Resnica je bila dolgo skrita, zdaj se je začela luščiti,« se ne da.

»Resnica je vedno plod domišljije in dejstev, teh se pa ne upošteva vedno. Odvisno od politične volje. Sam sem za objektivno resnico, ki jo kar dobro poznam kot zgodovinar, ampak sem pa proti politiziranju žrtev na eni in

na drugi strani. Ni me sram priznati, da sem bil v partiji! In ni me sram pripovedovati, da je bil moj stric dober partizan, oče pa obveščevalec, danes jih zmerjajo z udbaši. Pa kaj, koliko tistih je, ki so pred desetletji mahali s partijsko knjižico, danes pa so v desnih strankah. Oblast je droga, za to gre. Kar se pa strahu pred duhovi tiče, to je pa stvar posameznika. Vsak ima splošno in svojo osebno vero. Draga Danica, vem, da ste globoko verni, pa prav zato morate verjeti, da so mrtvi onkraj vseh naših zaznav, da so duhovi zgolj neka prispodoba. Gozdovi so tako veliki in tihi, da je v njih prostor tudi za področja, kjer ni teh vaših duhov,« se kar spustim v moraliziranje.

»Jaz se ne bi norčevala iz teh stvari,« je nekam kislo rekla in se malo odmaknila.

»Oprostite, saj se ne norčujem. Zavidam vam plemenito verovanje, ki ga sam nikoli nisem zmogel. Predlagal sem samo majhen izletek, to je vse,« rečem in razširim roke.

»Ne zamerite, ampak danes res ne utegnem. Popoldan bom spet na vrtu in obisk pričakujem. Hčerka pride iz Londona. Komaj jo čakam, komaj. Toliko sem se žrtvovala za njen študij. Mislila sem, da bo vendar dobila službo pri nas, pa nič. Saj vidite, kako je. Vse so pokradli, zdaj pa imamo. No, v Londonu je dobila delo. Zaenkrat ji gre dobro, le najemnina je tako visoka, da se ti zvrta v glavi. Kratek dopust ima in bo tukaj do petega maja. S fantom bosta pri njegovih, on tudi dela gor. Saj se boste smejali, strojni inženir je. In veste, kaj dela, veste, kaj?« razvneto govori. Nisem vedel, da ima odraslo hčerko. Malo računam, ona jih ima petinpetdeset, hči jih mora imeti blizu trideset, ja no.

»Hčerko imate?« se razlezeno nasmehnem. »Nisem vedel. Kako tudi bi, saj je nikoli še nisem videl, morda pa sem jo, a je ne poznam. No, kaj dela njen izbranec?« sem površno začuden.

»Vozi mestni avtobus, znameniti londonski avtobus,« prikimuje. »O, hčerka je že bila tukaj, je bila. Veste, sem se preselila, ker sem prodala večje stanovanje, da sem lahko kupila tega cenejšega in ostanek dala njej za začetek v Londonu. Ni šlo drugače. Komu boš pa pomagal, če ne otroku, komu,« prikimuje in se zagleduje v sliko med knjigami, mlado dekle pod cvetočo češnjo. Prej je sploh nisem opazil, zdaj pa tudi meni uhaja pogled tja.

»Na tisti sliki je hčerka?« rečem.

»Ja, ja,« pokima in posmrkne. Zaslutim njena divja čustva.

»No, bom šel, da ujamem še veliko sonca. Se bova pa drugič zmenila za izlet, kajne?« sem še kar vztrajen

»Ne morem vam za trdno obljubiti. Kako naj se vam oddolžim za kolo, gospod Vinko. Vam plačam, kar povej-te ceno, plačala bom,« je hladna in zategnjena.

»Ne, ne, nič ni treba, nič. Če kaj rabite, vi kar pozvornite. Vedno sem vam na voljo. Sicer pa, bi mi delali družbo v petek? Povabljen sem na ples, ki ga organizirajo na šoli, kjer sem poučeval. Dobimo se upokojeni učitelji, malo bomo klepetali, malo pa plesali. Vsakih pet let organizirajo take večere za upokojene učitelje in profesorje,« sem prizadeven.

»Oh, gospod Vinko,« je zdravo zavzdihnila, zdravo podeželsko, bi si upal trditi. Vem, kako so te vaške ženske navdušene, če se jih vključuje v malomeščanske ritu-

ale, o vem. Kar nekaj sodelavk sem imel, ki so bile s kmetij, in potem, ko so bile enkrat v mestu ... Tale me spominja na Minko. Kako se je pomeščanila – mi imamo zdaj sobo za klavir, je neko jutro naznanila v zbornici. Seveda, mož je bil prevoznik in je mastno služil, ona pa je hotela še to in ono ...

»No, kako potem, greva?« se mehčam.

»Ne vem, nimam primerne obleke,« se izmika.

»S tem se ne bi strinjal. Kadarkoli greste ven, ste brezhibno oblečeni, okusno, izbrano, vedno s kakšno rutko in vse je tako lepo usklajeno. Nekaj že boste skombinirali, kajne. Veste, to ni modna revija, tam se dobimo zato, da si povemo, koga kaj boli, kdo je bil na kakšni operaciji, kdo ima probleme z vnuki. No, jaz teh nimam, ker nikoli nisem bil oženjen,« se zasmejem.

»Joj, ne vem, če res sodim tja. Bila sem le navadna pisarniška moč v podjetju, ki je šlo v stečaj in že sedem let čakam na novo službo. Vmes sem nekaj časa delala v Mercatorju na blagajni, pa še to sem samo nadomeščala eno na porodniškem dopustu. Nimaš kaj, kar ti ponudijo, to moraš vzeti. Do upokojitve mi manjka še leto in nekaj mesecev. Pri teh letih te nihče noče več,« zagrenjeno reče in pogleda na tepih, kjer so izrisane rože.

»Pa prav zato bi bilo koristno, da se malo razvedrite. Dobra večerja bo, to vam lahko zagotovim. Tudi drugi bodo pripeljali s seboj žene in može – niso vsi intelektualci, če na to namigujete. Saj smo samo ljudje. Rad bi vam popestril večer, iskreno, res,« sem ves mehak. Zdaj se mi nenadoma ne mudi nikamor več.

»Mi pustite, da premislim do jutri? Tako se zmeniva, jutri po osmi pridite gor na kavo, pa vam bom povedala,« je diplomatska.

»Prav, prav,« rečem in tlesknem z rokama po stegnih. »Pa v gozd, tja pa vas ne bom spravil, kaj?« sem spet provokativen.

»Ja no, rada bi nabrala šopek vijolic, samo, saj sem vam rekla, bojim se duhov umrlih,« reče in se zagrne s težko zaveso nezaupljivosti.

»Ne vem, od kod vam ta strah, res. Jaz sem prehodil skorajda vse slovenske gozdove, dobro poznam ceste. Lani sem prodal starega terenca, s katerim sem prekrižal naše gozdove. Zdaj imama novega, manjšega. Lahko bi vas kdaj zapeljal, da bi se prepričali, da je strah samo v glavi. In zdaj mi recite, da se bojite tudi medvedov,« sem nestrpen.

»Tudi, tudi,« prikimuje.

»Dajte no. Če si v avtomobilu in ne siliš v nevarnost, če hodiš po poteh, ki so tradicionalno pohodniške, se ti nima kaj primeriti. Je pa res, da mi je enkrat medvedji mladič pojedel malico, to pa res,« se razpenjam in kar pozabim na kolesarjenje.

»Res? Joj!« se čudi.

»Ja, ja. Tam dol globoko v kočevskih gozdovih. Nabirat sem šel gobe. Vedel sem za predel, kjer je veliko jurčkov in še drugih gob. No, vzamem košaro in nožič in grem. Sendvič in termovko s kavo sem pozabil na terencu. Vse sem si lepo pripravil, da dam v košaro. Zamišljen sem bil, kaj vem. Pa se spomnim, da nimam termovke s kavo. Obrnem se in grem nazaj do terenca. In kaj vidim.

Mladič, dvoletni, se mi zdi, je hodil okrog avtomobila in ovohaval. Potem pa se je vzdignil in s havbe s taco sklatil termovko in sendvič, zavil v polivinilasto vrečko. Za termovko se ni zmenil, samo ovohal jo je, sendvič pa je pograbil in z njim odskakljal pod cesto. Malo sem imel mehka kolena, priznam. Iz izkušnje pa sem vedel, da je to najbrž mladič, ki nima še svojega okoliša in radovedno postopa naokrog. Nekaj minut sem še kar stal. Počasi sem šel dol, pobral termovko in napeto prisluškoval. Odklenil sem avto in bil pripravljen, da se umaknem. Tisti dan z gobarjenjem ni bilo nič,« se zasmejem.

»In vi bi mene spravljali v take nevarnosti. Na Kočevsko pa sploh ne. Tam so tiste grozne jame. Tam je končal moj stric. Ne, tja me ne bi spravili,« hladno reče in se zamakne v senco. Sonce je naredilo širok trak ostre bleščave čez najine noge in na knjige na steni.

»Ne, tja vas ne bi povabil. So še drugi kraji, polni vijolic,« skušam biti posiljeno romantičen.

»Ja, ne rečem, rada imama naravo, samo v divje kraje pa res ne bi šla. Gor domov ne hodim več. Kmetija propada, nikogar ni več. Pri nas, v naših hribih, blizu Rovt, so tudi gozdovi. Ko sem bila otrok, me ni bilo strah, kje pa. Nabirala sem jagode, maline, borovnice, tudi gobe, pa zelišča, zdaj je drugače. Morda sem predolgo v mestu. Takoj po srednji ekonomski sem se zaposlila v Maksimarketu. Samo ob nedeljah sem hodila domov. Človek se nekako odvadi narave. Vijolice sem obljubila Materi božji v cerkvi na Viču. Jih bom že našla, če ne drugje, pa gor pri nas. Obljubila sem jih, ker bo prišla moja Ditka dol, zato. Zelo sem verna, veste,« doda.

»Vsak ima pravico, da najde svoj smisel. Torej z izletništvom ne bo nič,« sem skesan.

»Vi ste pa vztrajni, gospod Vinko. Saj imam svoj avto. Če bi hotela, bi se že zapeljala kam, a se malo vozim, samo, če je res nuja. Ne morem nič obljubiti, ker se premalo poznavam. Tole klepetanje, in včasih mi kaj ponaredite, to še nič ne pove. Pa nočem biti odljudna, sitna samska ženska, ne, samo življenje me je naučilo previdnosti,« se zdaj že kar odkrito brani.

»Saj vam nič nočem, Danica, nič. Samo, razumete, samo družbo potrebujem. Imel sem prijateljico, ki sem jo lani izgubil, žal. Odšla je z nekom drugim, ki ima razkošno hišo in je ločenec. Boljša možnost. Zdaj sem včasih res preveč sam, priznam. Ko je bil čas za resno zvezo, se za to preprosto nisem zmenil, ker sem veliko potoval. Vse proste dni sem izkoriščal za naključne poti, poletja sem žrtvoval za daljša potovanja. Vleklo me je v zgodovinske kraje. Leta so se odmikala, priložnosti pa tudi. Ne rečem, imel sem dolgoletno površno zvezo, če se smem takole izraziti, samo, hja, nekako se nisva povsem ujela. Do poroke ni prišlo, ker nisem pristal na teror njene mame. Tako je pač bilo. Potem sem se zakopal v dodatno delo na neki srednji šoli, kjer sem poučeval tiste, ki so šolo delali ob delu. Kot rečeno, poleti sem pa potoval. Vidite, pa se je naenkrat na vratih znašlo sedemdeseto leto, pravzaprav desetega maja jih bo natanko sedemdeset, letnik petinštirideset,« sem ves razprt zahahljam. Hudiča, Vinko, kaj se pa tako izpoveduješ tej babi, ej! Pa ti ja ni škodilo tisto pivce, ej, se skušam miriti.

»Oh, kažete jih pa manj. Najbrž zdravo živite. Jaz pa imam kar nekaj kilogramov preveč. Včasih me popade

pa pojem kar pol rulade, pa piškoti, Moj Bog, raje si jih ne kupujem. Kar žrem. Saj sem že bila na neki terapiji, hodila sem na telovadbo, pa nek napitek sem pila. No, nekaj kilogramov je res šlo dol, samo kaj, ko pa me zima stisne in sem preveč časa noter. To pomlad sem zastavila vse na novo, vam rečem. Vrt bo moja terapija in dolgi pohodi po barju. Pohodne palice sem si že kupila, poskusila sem že tudi. Zinka, moja druga prijateljica, me je na to napeljala. Ona, veste, je včasih trenirala atletiko, ona se spozna na take lažje treninge. O, ona je tudi bila učiteljica, no. Učila je telovadbo na Prulah,« Danica govori in govori. Mehča se, mehča, vidim jo, slutim jo. Samo čas potrebuje, samo čas. Vinko, spremeniti bo treba taktiko. Malo je zakrknjena. Rekel bi, da ne še izrabljena. Le s kom je imela hčerko. Najbrž se je potem zaklenila in živela samsko življenje, ki ga je skrila v pobožnjakarstvo. Verjetno se je obdala z očitaji.

»Ja, pohodništvo, to je dobra terapija. Jaz pa raje grem na kolo, veste. Pred leti sem malo planinaril, pa me je doletela huda nevihta in ni dosti manjkalo, da nisem zdrsnil v prepad. Od takrat sem raje v ravninskem svetu in v gozdovih. No, zdaj bi se odpravil. Premislite do jutri. Pridem zjutraj po osmi na kavo, velja,« rečem in se ves težak vzdignem. Strašna teža me je zakovala na mehko preprogo. Pivo me je naredilo težkega in lenobnega. Pospremi me do vrat. Navrževa še nekaj fraz, ona se mi zahvaljuje, jaz brbram, da ni to nič takega in končno grem.

Prazen dan, pomislim, ko sedim na starem štoru in gledam tja pod smrečnat grič. Zrel popoldan se navija na brstenje. Odtrgam vejico bukovega drevesa in si ogledu-

jem nastavke. April je, kmalu bo narava odgnala. Zalotim se, da s pogledom iščem vijolice. Nekajkrat sva jih z mamu nabirala, gor, malo višje, ampak kje je že to ... Desetletja so presahnila, gozd se je predrugačil. Ti gozdovi tukaj so bili vrnjeni lastnikom in so jih krepko posekali. Kot mladenič sem vozil soplesalke na te jase, ah ... Nič se ni dogajalo, samo poljubi in božanja, le z Brino, z njo, tam na mahu ... Bele dokolenke je imela in dve veliki črni kiti. Leto dni je bila starejša in tako živa, menda je bil njen oče Italijan. Študirala je arhitekturo. Z njo pa sva se ljubila, ja. Samo tisto je bilo vse tako na hitro, vse tako ... Oh, oh, starci, spominjajoči starci. In Danica sanja duhove umrlih. Kaj takega!? Kdo ji je tako opral možgane? Tega ne razumem. Kar duhovi letajo ali kaj? Slišal sem, da skrivoma nosijo sveče k skritim moriščem, to sem slišal. Tudi na neko globačo sem naltel in na svež križ, na njem pa venec. Kasneje sem izvedel, da so tam ustrelili leta šestinštirideset nekega župnika, ki je baje pripravljaj spiske za internacijo med vojno. To sem slišal. Snovnost smo in v snovnost se vrnemo, nobenih duhov ni. Čeprav ... Kaj vem, nočem vedeti. V Indiji sem se pogovarjal s svetim možem, ki je imel samo dva zoba še. On mi je rekel, da je telo samo posoda duha, da je duh višja oblika življenja, ki si jo znanost ne zna razložiti, ker je to organizacijo izumil drugačen um. In tudi to sva govorila, da je zelo pomembno, na kakšen način človek fizično mine, kajti duh da se radosti, če je telo do kraja dozorelo in se je v miru pripravil na novo pot. Če pa telo nenadoma ugasne, da je duh jezen in besno išče novo bivališče. Razlagal mi je, da je to tako, kot če bi ti nekdo nenadoma razdejal bivališče, kakršno-

koli že. Vse je začasnost, tako je menil stari modrec, ki je vsak dan prihajal na določeno mesto ob sveti reki in meditiral. Shajal je z malo hrane, res malo ... Star je bil, ja malo več kot zdaj jaz, kaj takega. In zdaj sem jaz nekakšen modrec na tem štoru. Nič, vijolice bom poiskal, to bo. Odrinem se in se razhodim. Pogledujem po jasi. Pa jih najdem, glej no ... Skrbno jih nabiram in jih zavijam v navlažen papir. Lep šopek se mi posreči. Previdno ga odložim v naramno torbo, kjer imam sončna očala in mobilnik pa še nekaj drobnarij. Kolesarjenje do mesta bo še dolgo, ker sem res šel daleč. Hlad gozda se gosti in se mi lepi na oznojen hrbet. Potrudim se in grem raje na glavno cesto, kjer je še nekaj sonca.

Oprhan in nadišavljen se sam sebi zdim smešen s šopkom vijolic v rokah. Gledam se v zrcalu, brki pristriženi, lica natopljena z losjonom po britju, v očeh pa radoživost. Videl sem, da ima Danica luč v stanovanju, videl, pa njen avto je spodaj na parkirišču, kar naj bi pomenilo, da je doma. Še nikoli je nisem takole presenetil, še nikoli. Kaj si bo mislila, malo pred osmo zvečer, pa ji zvonim na vratih, jaz, sedemdesetletnik, z vijolicami. Nič, grem, pa bo kar bo. Spomnim se, da si moram usta temeljito umiti z ustno vodo. Zadnje čase mi nagaja želodec. To bo od menjave menze, prekleto začinjeno imajo. Ne, spet bom šel v prejšnjo samopostrežno, ali pa si bo treba kuhati doma. Ja, ja, če bi imel žensko, če bi ... Daj, Vinko, pusti te neumnosti, ženska je lahko tudi sitna in ... Star si zadosti, da si lahko sam, no! Pogram zelenkasto tekočino in jo izpljunem v umivalnik. Tako, zdaj sem pripravljen. Hodim počasi, da se ne bi upehal in oznojil. Vijolice dišijo v temo. Izkušeno se dotipljem

stikala in spet prižgem luč na stopnišču. Še eno nadstropje. Ja, pa ni več tiste prožnosti, ni. Pred leti sem pa kar letel po stopnicah. Vinko počasi, počasi ... Končno, tu sem. Roka z vijolicami se mi trese. Globoko vdihnem in zadržim dih, da bi se malo umiril. Trikrat ponovim vajo. Ko je roka vsaj malo mirnejša, z drugo pozvonim. Nič. Naslonim uho na vrata. Zdi se mi, da slišim še nekoga, nek moški se je zasmel. Moški! pri njej, moški! Ob tej uri! Naj se obrnem, naj grem ... Nikoli nisem videl, da bi kdo prišel. Res da je spodaj na parkirišču nek audi, ki ga prejšnje dni ni bilo videti, to še nič ne pomeni. Še enkrat pozvonim, tokrat bolj odločno. Zdaj lahko slišim Daničine korake. Odkašlja se. Skozi kukalce se najprej razsuje droban žarek svetlobe, ki ga takoj ugasne njeno radovedno oko. Zdi se mi, da se trenutek neznansko razteza. Čutim, kako mi srce nabija in začnem drhteti. Zdaj ni več poti nazaj, zdaj, ne. Vrtata se odprejo. Danica je v kopalnem plašču, kaj takega!? Skozi široko razpoko vidim njeno desno dojko, o!

»Vinko, kaj pa vi ob tej uri. Se vam je kaj zgodilo? Je kaj hujšega!? Saj bi me lahko po telefonu poklicali,« prijazno reče in si hitro popravi kopalni plašč.

»Ne, ne, samo, popoldan sem šel dol do gozda, pa sem našel tole. Omenjali ste vijolice, nabral sem jih ... in, ja. Izvolite, šopek je za vas,« zajecijam in s tresočo roko dam rože. Obraz se ji razleze v vedro zadrego. Vzame šopek in se me pri tem čisto malo dotakne, le toliko, da začutim njeno mehko vročo kožo, oh, oh, oh!

»O, lepa hvala, res ... Kako ste me presenetili, joj! Saj vas bi povabila naprej, pa ... No, prijatelja imam na obis-

ku. Ni pravi čas, saj razumete,« se je vlekla nekam vase in se sprenevedavo zibnila.

»Razumem, razumem,« kimam in se oddaljim. »Pa jutri, jutranja kava, mislim, še velja?« se pozanimam.

»Ja, to pa lahko. Saj sem vas povabila in tega se držim. Malo po osmi pozvonite, doma bom. Za vijolice pa res hvala, pa skrbno ste jih zavili. Hvala, Vinko,« je zažarela, da bi dražila tistega drugega moškega, ki je pokašljeval za mizo v kuhinji.

Samo prikimam in se poslovim. Kar nese me dol nazaj. Sam sem v mraku. Da bi zdajle šel do bifeja, odpade. Nisem alkoholik in ne potrebujem te tolažbe. Tepec, naiven star tepec sem. Mislil sem, da je Danica osamljena zagrenjena ženska, ki jo zanimajo samo knjige in rože. No, pa verjemi babam, pa verjemi! Koliko takih Danic sem že spoznal, koliko? Morda sem pa prav zato ostal sam, ker nisem imel zaupanja v ženske, to bo. In kaj bo zdaj, Frida, hm, hm! Njo bi lahko povabil, samo odkar je bila na zdravljenju, ja no ... pretiravala je z alkoholom, kar je res, je res. Pa še potem, mislim ... Ona je za hece, je sproščena, je samo osem let mlajša, pa ... Zdaj je vsa taka, no, uvela, zgubana ... alkohol jo je spil, dobesedno, pa še tablete, ja. Za družbo je pa super baba. Zna se zabavati, to pa. Kako mi je rekla, ko sem bil pri njej v bolnici, kako že. Ah ja, da ima hlad v glavi, da jo zebe v možgane, to mi je rekla. Ja, ja, zdaj bo tudi v moji glavi več hladu, zmeraj več ga bo. Nič, malo glasbe si bom zavrtel in potem gledal televizijo ... O, tisto si bom zavrtel, prodajalka vijolic, tisto, da raztrga hlad v glavi.

KRONIST

Marec je že talil sneg. Namenil sem se v majhen zaselek, visoko zgoraj nad mestom. Tokrat peš. Dobre tri ure hoje. Namenil sem se k človeku, za katerega so govorili, da si vse zapisuje, da je živeča legenda kraja. Pravzaprav me je zanimalo, ali je bilo res tisto s krompirjem, pred leti. Ne vem, zdelo se mi je, da ljudje kar tako govorijo, da je to še ena vaška zgodba. Zdelo se mi je, da mora biti možakar kar pošteno poučen o vseh mogočih stvareh, saj da se je v potujočo knjižnico vedno odpravljaj z velikim nahrbtnikom. Naročal je knjige, menda tudi takšne, ki so veljale za redko izposojene. Pred leti sva se sicer srečala v knjižnici v mestu. Zapletla sva se v razgovor o Pitagori in o risanju krogov. Od takrat ga nisem videl. Kolikokrat me je že vabil, naj pridem tja gor v njegovo samijo. Najprej sem šel kar ob potoku, da bi bil čim prej ob vznožju. Na desnem hribovju se je še videlo obilo snega, ki ga je nasul februar, južna pobočja pa so bila že rasnežena. Ustavljaj sem se in gledal odgnalo pšenico, še majhno, a je tako zelo izstopala iz opustele pokrajine, da bi kar stal in gledal to kipenje v pomladno luč. V daljavi se je krepčilno zaganjal veter, ki je izgubljal moč v šopu borovcev, za katerimi se je šilasto prikazovala cerkev spodnje vasi. Vendarle sem moral naprej, če sem hotel pred enajsto biti zgoraj.

Na vrhu sem si vzela čas. Planotast svet je ležal ogrnjen z zlato odejo sonca. Posamezni kupi snega so še vedno počivali v jamah in ob kamnitih zidcih. Hribi na severu so še premogli belo obloženost. Poiskal sem stezo do

osamljene hiše pod gozdom. Povedali so mi, da nerad sprejema obiske in da ima zelo hudega psa, neko črno mrcino, ki kar odvezana straži pred hišo, da pa je okrog in okrog vendarle nekakšna ograja. Previdno sem obšel jamo, prečil gmajnast, od burje izbrušen svet, potem pa na desno. Prisluhnil sem. Iz doline se je oglašalo pritajeno pobrnavanje prometa. Zdaj me je pot peljala malo navzdol in potem na levo, kjer je nekdanj bil kal. Samo še vdolbina je ostala z velikim belim jezikom snega. Nad njo je raslo rogovilasto staro drevo, pod njim pa je bilo nekaj odpadlih vej. Za trenutek sem se tam ustavil in se spomnil, da smo šolarji enkrat bili tam s kartonastimi mapami in svinčniki – nekakšen likovni pouk na prostem. Zelo dobro se spomnim tiste risbe, ki mi je takrat še kar uspela, saj sem dobil zanjo odlično oceno. Razprhnem te spomine in krepko nastavim naprej. Po nekaj vijugah se mi prikaže stara siva streha hiše samotneža, vestnega kronista. Na južni strani je bil kamnit zid, ki se je v loku vlekel do zahodnega dela hiše. Videl sem, da se iz dimnika suklja sivo bel dim. Torej je možakar doma, sem domneval. Dovožna cesta je pripeljala s severne strani. Na zahodni strani pa je bil vhod s steze, nekakšna lesena vratca. Ampak kje je pes? me je zaskrbelo. In potem, kar nenadoma, se prižene od nekod zadaj izza hiše lep velik črn volčjak. Besno se zaganja proti kamnitemu zidu, naslanja taci na ogrado in laja čez žičnato oviro, speljano nad kamenjem. Začel sem se mu dobrikati, pa ni kaj dosti pomagalo. Lajanje in renčanje je vendarle zvalo možakarja iz hiše. Z okorno hojo je prišel bližje; srednje velik, čokat, v ohlapnem puloverju si je prislonil roko pred oči, da bi me bolje videl. Glasno

je ukazal psu, naj neha in naj pride k nogam. Pes je še enkrat bevsknil in poslušno šel h gospodarju. Potem je možakar zaklical: »No, ste prilezli iz doline k meni, no. Kar naprej. Ne bojte se te zverine, zdaj je pod mojo komando. Kar naprej.«

Nekoliko šibkih kolen sem se zrnili skozi vhod in se jima počasi bližal. Pes se je spet vzdignil, malo pogodrnjal, povesel rep in prišel do mene. Rafko, tako je bilo pač možakarju ime, je rekel: »Kar pustite, da vas ovoha, da vas da v svoj spomin, v svoje registre.«

Pustil sem psu, da je sklonil glavo in me povohal najprej pri dnu nog in potem navzgor. Strmo sem ga gledal, on pa mene. Mahal je z repom, kar naj bi pomenilo, da sva že skoraj na ti. Sprostil sem se in ga pobožal. Podobrikal se je in se podrgnil od moje nogo. Rafko se je smehljaj, si popravljal pulover in rekel: »No, zdaj sta si povedala, kar je treba. Prepoznal vas je kot dobrega človeka in gremo noter. Ravno sem odstavil repo. Malo jo bom zabelil, pa še kos klobase, to ti je politika, to,« je Rafko prisrčno rekel in z levico namignil, naj vendarle grem za njim v hišo. Sledil sem mu v kuhinjo, kar preveč razgreto in zasoparjeno. Nekaj časa sem potreboval, da sem se razgledal, na levi je bil velik star, še zidan štedilnik, s svetlečim okovjem in s kotličem za toplo vodo. Takih ni več, sem pomislil. In ker je videl, da sem se zagledal v štedilnik, je rekel:

»Takih ni več, takih ne. Ta je nahranil že vsaj tri rodove. Moj stari oče ga je sam sezidal, okovje pa je znošil prav iz Trsta. Ja, pa skrbim zanj, čistim ga, obnavljam. Služi mi. Veste, zjutraj samo razpiham žerjavico, pa je. No, sedite, sedite.« mi je rekel in odkazal prostor

blizu okna. Na steni je knjižna polica, ki se šibi od knjig in časopisov, še naprej star radio in v kotu še en kup knjig. Na mizi ima jabolka in nepomit krožnik. Kiselkast vonj je v zraku. Vrata je pustil odprta, da se je sopara lahko vrtinčila ven v sončnino. Ponudil sem mu dobro domače žganje, ki ga vari znanec spodaj v dolini. Z veseljem ga je sprejel in, kajpak, morala sva ga poskusiti. Potem sva dolgo napletala o politiki in o svetu nasploh. Neverjetno bistre, že kar filozofske misli je razvijal. In potem sem ga le vprašal:

»Kaj pa tiste vaše znamenite kronike?« Obraz se mu je v trenutku zresnil. Z debelo mesnato roko si je potegnil čez slabo obrito brado.

»To pišem za zanamce. Debeli zvezki so to. Takoj vam pokažem, takoj,« je vestno rekel. Vzdignil se je in odšel nekam v drug prostor. Predme je prinesel skladovnico debelih zvezkov, vsi so bili črni, le eden moder. Vzel je tistega na vrhu, ga odprl in položil predme. Začudil sem se skorajda kaligrafski pisavi.

»Vidite, tako zapisujem vse dogodke naših krajev, poroke, smrti, rojstva, vreme, nenavadne dogodke, vse napišem. Vsak dan je zapisan, prav vsak. Ni ga dneva, noben ne manjka od leta sedemdeset naprej,« je ponosno polistaval. Tu in tam je kaj prebral, potem pa le spet sedel. Kašen kup popisanih zvezkov, se kar nisem mogel načuditi.

»Zakaj pa služi tisti modri zvezek?« sem vprašal.

»Tisti, tisti je pa samo za posebna stanja, za toče, velik sneg. Samo za take pojave, da jih ni treba iskati v celi zbirki zvezkov. Tudi to mora biti popisano, tudi to,« je pribil.

»Ko sva že pri toči,« previdno začnem, »pa je bila res tista zgodba, da ste ...« Začel je mahati z rokama in se kremžiti. Naslonil se je nazaj in se zasmeljal.

»Veste, da je bilo res, priznam. Glejte, takole je bilo. Tisto poletje, to je bilo pred petimi leti, je v juliju udarila strašna toča. Potolkla je vse, prav vse. Padala je več kot petnajst minut. Saj ni bila debela, gosta pa, to pa. V vrtu jo je bilo cele kupe, na njivi pa tudi. Moja njivica krompirja je bila vsa dotolčena. S kakšno žalostjo smo si ogledovali opustošenje. Vsi smo bili ob vrtnine in nekaj šip je popokalo, ker je bil strašen veter. Še nekaj dreves je izruvalo. Pravi orkan z ledeno točo. Vse sem popisal, ura, dan, čas trajanja, vse je zapisano v modrem zvezku, prav vse. No, po petnajstem avgustu sem pa pogrebel po njivi in izkopal lep krompir, zelo lep,« je pritrdil in privzdignil kazalec na desni roki. Požugal je z njim, da je potrdil to svojo misel.

»Pa ste res drugo leto sami potolkli krompir?« sem zdaj že kar odkrito vprašal.

»Sem, sem,« se je zasmeljal in se z močno roko plosknil po golem plešastem čelu. »Res je, kar so vam povedali, res. Sadil sem ga tako kot leto prej, na isti dan. In potolkel sem ga ob isti uri na isti dan, kot ga je toča. In na jesen je bila revščina na njivi, oreški, ne pa krompirčki. Ja no, če ne poskušaš, ne veš. Sem pač delal poizkus. Vaščani pa kot vaščani, kaj hočeš. Menili so, da se mi je pomešalo. In prav stara Ronička je morala mimo moje njive takrat, ko sem s palico tolkel po krompirju, prav ona, ta vaški obveščevalec. Vem, tudi spodaj v mestu je krožila ta zgodba. Mene ne briga, kaj si ljudje mislijo.

Naj imajo svojo zabavo, naj jo imajo. Ja, res, res je bilo,« je prikimal in se pohajljal.

»Veliko vsega ste zapisali. Boste zapisali tudi to, da sem vas obiskal?« sem ga povprašal, ko sva do kraja razjasnila tisto zgodbo in sva bila solzna od smeha.

»Zvečer bom sedel in zapisal, se razume.« je prikimal.

Še nekaj časa sva sedela in namožatila nekaj o cenah in o umiranju planote, kjer so prvi jogurt dobili v takrat še delujočo vaško trgovino leta 1981. In takrat je kronist zapisal, da je to konec govedoreje na planoti. In res, samo še en kmet ima nekaj repov, ostali pa nič več. Pa še tisti kupuje mleko, samo za meso redi teleta.

Odšel sem zvedren in poln zgodb iz tistih črnih zvezkov. Pot sem si skrajšal. Odšel sem do glavne ceste, ki pelje v dolino, in počakal na morebitni prevoz. Imel sem srečo, mlado dekle je šlo po nakupih v dolino pa me je pobralo. Povedal sem ji, kje sem bil in sva obnovila zgodbo o mlatenju in pretepanju krompirja. Zdaj so se že navadili nanj in na njegova občasna čudaštva, priznala pa je, da je možakar izredno podkovan v botaniki in filozofiji, pa na književnost da se tudi spozna, saj da je bila že pri njem in si izposodila neko knjigo, ko je pisala seminarsko nalogo. In mimogrede mi je povedala še zgodbo, kako so ga enkrat zalotili zadaj za hišo, ko se je nag valjal po snegu. Ta obred da opravi dvakrat na leto, poleti pa da spi zunaj v viseči mreži med dvema smrekama. In ureznine in usekanine da si je sam šival. Temu sem se čudil, a sem kar verjel. Njen oče je bil njegov sodelavec v gozdu. Povedal ji je zgodbo, kako se je usekal v levo nogo in je potem vsem razkazoval, kako si je rano sam zašil in jo premazal s smrekovo smolo. Pa se mu je

R E Z I N E P O M L A D I

lepo zacelila. Pravijo, da niti zdravniškega kartona nima. Tistih nekaj pregledov pred upokojitvijo je opravil, potem pa ni bil več v zdravstvenem domu. No, bi kar verjel, bi

ŠKORNJI

Pomladne vode so hitele v temno smolo zemlje. Šibke megle so začele privzemati kotanje in se lenobno nalivale v prostranost med gozdom in hišo. Nekje je podišalo po ožganih cunjah, tako se je Andreju zdelo, ko je stal na obronku in se zbiral v nemelost, ki ga je ogrnila, ko so skozenj zabrnele besede ... Ni jih hotel ponoviti, pretežke so bile in še vse sveže; drhtele so na njegovih ustnicah, kadar jih je pošepetal v plah ptičji ščebet zadaj za hišo. Hodil je po zmrzlini pod gozdom in čutil, da se od juga vlečejo težke tople aprilske sape, ki so spodaj v dolini že obudile cvetje, da je drhtelo v vetru, ki je tiste dni strgal mlado pšenico, sijočo v radost dnevov, potem pa ... Telefonski klic, veste ... Ni hotel spet slišati tistih resnih in zadržanih besed obviselo so mu v glavi in se oklepale dnevov, ki so sledili. Zmedeno je hodil med njivami in iskal razlog, zakaj tako naglo vse skupaj, zakaj? Kričalo je v njem. Videvali so ga, samotnega, v blatnini dol ob reki, pa ni jokal, ni, ker tega že zdavnaj ni zmogel. Moral je pač opraviti, kar je bilo treba, pogreb ... Metulj je letal nad krsto, ki je bila za trenutek še odprta, ko so pokojnico pripeljali pred vaško kapelo. In takrat se mu je zdelo, da je njen angel res priletel in vsem oznanjal, da se je preselila v radost, v tiso obljubljeno luč, ki se ne da vsakemu videti. Tisti dan je bilo kar precej toplo, razvedrilo se mu je v glavi, ko je stopal čez sivkasto zaplato pomrznjenih tal. Čudil se je, koliko vode je nad ledom sredi travnika, ki ga je še lani kosil. Pravo malo jezerce se je naredilo. Zagazil je in prav počasi drsal skozi vodo. Čutil

je, kako mu skozi gumijaste škornje pronica njen miren hlad. Sredi mlake se je ustavil in se zagledal v kosmičaste natrgane megle, ki so se začele prav počasi riniti iz gozda čez travnik. Zaprl je oči in poslušal samotni ščebet ptice. Začetek aprila je, pa ni še vseh ptic, ni, si je rekel in pomencal z rokama. V žepu je zatipal robec, še tistega, ki ... In ni hotel domisliti, ker bi ga spet upognilo in vleklo v jokavost, te se je pa branil, ker je hotel vso težnino ponosno nesti v pomlad, ki bo zahtevala močne roke, da bo lahko postoril, kar bo še treba, kajti v hlevu so ostali krava, bikec in prašič pa nekaj kokoši; vse to ga je pričakalo, ko je moral iz doline nazaj gor, v tišine, med zame-te. In spet je prisluhnil čivkanju v zgoščenini smrek. Kakor da bi slišal: Čiv, čiv, si živ. Čiv, čiv, vesel bodi, da je tako, stari umrjejo, stari umrjejo, v luč gredo. Čiv, čiv, ti boš pa še dolgo živ. Zabrodil je po vodi in gledal, kako se ta odriva in kako blatni škornji spet dobivajo tisti gumijasti črni lesket. In potem ga je spet ustavilo. Njeni škornji, tisti, ki so jih prinesli iz bolnice, tisti so še vedno v sobi, in plašč je vržen čez stol, kakor da je pravkar prišla iz trgovine ... kot vedno. Nič blatni niso bili, ko je odhajala v bolnico, nič ... Takrat je bil sneg in ... Čakaj, čakaj, tisto nedeljo, a je šla k maši, preden so jo sosedovi odpeljali v bolnico, a je šla!? Zdaj pa res ne vem!? Ni šla, saj sem bil doma in juho je kuhala, pa še jabolka je popekla, ja ... Če se prav spomnim, so bili škornji čisti, bili so, se mu je podobilo in ga vleklo naprej po vodi, vse do roba travnika, ki se je prevesil. Na dnu je bilo še več sivkaste vode, ki se je nabrala v okroglini; in videti je bilo, kakor da je tam žalostno sivo oko, ki gleda v tišino neskončnosti. In spet je oči spustil na tla, kjer so se sve-

tili očiščeni škornji. Celo malo sončnine je priprhnilo skozi cefranino na jugu; droban ogorek sonca se je prebil; nemo je gledal, kako se drobna luč zrcali na črnih mokrih škornjih. Pomislil je: tema, tema, pa pride luč ... Saj bo šlo. Zmogel bom, zmogel. Do jeseni bom redil kravo in bikca, da porabim še lansko seno, kosil pa ne bom več, ne. Oddal bom, tako bo! In v tistem trenutku ga je pretlel samotni ptič in čvrknil nad njim, kakor da pritrjuje njegovim mislim. V dolino bom šel na jesen, prej ne. Stanovanje bo počakalo, dela pa tako ni, zame ne več, ga je ključilo in mrščilo. Nekaj ga je streslo, da je moral otresti močni rami in takrat so se iz njega usule dolgo zadržane solze. Kar pustil je, da so mu lile čez neobrito lice in hitele dol na koprino v rjavkaste stare trave, nekaj pa se jih je razbilo na škornjih. Ko je ponehalo povrevanje žalosti, je gledal kaplje na škornjih. In v tistem trenutku se je spomnil, da so bile solze na škornjih v davni mladosti, ko je moral v oddaljeno šolo v jesenski dan. Takrat so skorajda vsi imeli takšne črne škornje, ki so se nizali pred učilnico. Njemu so nameoma kupili za številko prevelike, da je lahko pozimi obul debele nogavice. Tisto jutro je kazalo, da bo padal dež, zato je pokojna mati vztrajala, da jih obujem, se mu je vrinilo v spominjanje. Pa je še kar stal tam in rahlo brenil zdriznino snega ob travah. Šel sem v šolo, potem pa ... Učitelj likovnega pouka me je poslal nazaj domov, ker nisem prinesel kipa, ki sem ga naredil; nekakšno glavo strašljivega gozdnega moža. Tako sem si to zamislil. Rezljal sem ga kar nekaj večerov, počasi in vztrajno. Očetova dleta so mi koristila. In prišel je dan, ko bi moral nesti kipec v šolo. Pozabil sem ga. Ne vem, zakaj

sem se takrat spotoma cmeril, morda zato, ker so me škornji žulili, ker so bili preveliki, drsali so me v prste, pozabil sem si zatlačiti papir, da noge ne bi drsele znotraj škornjev. Vem, da sem se ustavil ob majhnem znamenju ob cesti. Gledal sem Marijo in potem svoje škornje, na katerih so cveteli beli madeži mojih posušenih solz. Nazaj me je oče peljal z mopedom. Kipec je bil pohvaljen, vendar ... Mar je bilo res vredno, da me je nagnal domov in sem moral pešačiti sedem kilometrov v prevelikih škornjih. Tako je to bilo, tako, je domislil, posmrknil in spet nekam vase potegnil solze, zaklenil jih je! Zataknil je roki v ohlapen ponošen suknjič in šel proti veliki luži. Čudil se je višini vode, ki je bila na sredi motno zelenkasta. Naredil je dva previdna koraka in ugotovil, da tu mnogo bolj zdrseva kot zgoraj. Previdno je stopal nazaj pa je skorajda padel. Obšel je vodo in spet prisluhnil ptičjemu drobljenju. Zagledal se je v razsežen travnik, ukleščen med kamnit zid in gozd. Spominjal se je, kje je bil nekdanj njiva, kje je pokojnica klečala v zemlji in prebiral krompir. Nenadoma jo je videl tam, klečečo, z ruto na tilniku, kako skrbno zgreba krompir in ga ločuje: ta bo za prašiča, ta bo za seme, ta bo za nedelje, ta bo za večerje, ta bo, za nič več ne bo ... Letos ga bom še vrgel v zemljo, ker je gnoja preveč in njiva je še spočita, potem pa ... V mrmranje spominov se je zadrobilo stopanje po klancu, vsem zmehčanem od talnine. Privzdignil je oči. Gledal je, kdo se namenja v njegovo samijo. Ženska, ženska, ga je vznemirjalo. Mlada, v modri na pol razpeti bundi. Prišla je bližje in obstala ob starem jesenu. Prepoznal jo je, mlada delavka, ki je držala sveče ob pogrebu. Ona, zakaj ona, pa sem, ga je vznemirilo. Premaknil

se je in šel proti njej. Odkašljajal se je in rekel: »Kaj pa ti punca s tako lepimi škornji po tem blatu? Kam te nese?« se je nekoliko zahahljajal in se delal sproščenega.

»K vam sem namenjena,« je dekle reklo in si šlo z roko skozi bujne, nakodrane rjave lase.

»K meni? No ... potem greva v hišo. Kavvo lahko skuham,« se je prijaznil.

»Ne vem, če bom imela zdaj čas. Avto sem pustila spodaj. Bala sem se peljati sem gor po tem blatu. Res je samo dvesto metro tega klanca. Ne najdem se še. Ob straneh je še sneg in blatno je. Ne vem, kje bi obrnila. Poslušajte, pošilja me oče. Saj bo tudi sam prišel, veste. Zdaj ne more, ena mala gripa ga je prisilila, da je dva dni že v hiši. Slišali smo, da boste dali travnike v najem, pa bi mi vzeli, če že ni kdo prej vprašal,« se je dekle razgovorilo.

»Ne, še nobeden ni. Res je, oddam jih. Recite očetu, da naj kar on pokosi. Za vas bo ugodno, blizu je, meni je pa tudi prav, da oddam. Kar recite mu, da moja beseda velja. Zvečer ga bom obiskal, pa mu bom to potrdil, prav,« je prikimal in se še bolj možatil.

»O, lepo,« se je dekle navdušilo. »Prav, grem domov, popoldanski turnus imam ta teden. Šla sem po kruh in druge malenkosti. Prav, prav, gospod Andrej. Saj če bo kaj treba, vi kar pridite, bomo že pomagali. Mudi se mi. Nasvidenje,« je še rekla in si zadrnila bundo, ker je ledeno potegnilo dol iz gozda.

Prikimal je in gledal za njo, pravzaprav samo njene visoke lepe škornje. Po gazelje se je izmikala lužam in blatu. Odkimal je in si zamrmral: »Madona, kakšna

R E Z I N E P O M L A D I

baba, madona.« Doma je šel v sobo in pogledal škornje pokojnice. Pa so blatni, so, ga je splašilo ... Kako, zakaj, zakaj ... !? Jutri jih zakurim. Plašč tudi in vse obleke, taka je navada ... Da pa so škornji blatni, moj Bog!?

KAMNI IN ŠIPEK

Samotna ptica riše lok modrine na steklo dneva. Mrak duše se je raztopil v odčaranem zavetrju v visokih travah, ki prikimujejo rokam. Neslišno se iztezaš med senco drevesa in lužo, nad katero lebdi roj muh. Pes ti leži ob nogah in išče neko svojo daljno divjost. Jezik izteza in te ošine s kristalnim pogledom. Najbrž te sprašuje: »A bova cel dan sedela tukaj in gledala nebo, ki ima svoje stare pravljice in nove usode.« In ti mu mrmraje odgovarjaš: »Runo, saj veš, usojenost je prerez čez možnosti in dejanskosti.« In pes, kakor da te razume, vstane, gre do luže in z velikim rožnatim jezikom nacmoka nekaj vode. Pomaha z repom in se spet zvrne k tvojim suhim nogam. Ti pa spet zajechiš, ker se ti zdi, da si pozabil določiti na ogenj in se bo krompir sparinasto zakrknil; trd bo in ne prav dober. Če bi še imel prašička, bi ga pokrmil njemu, tako pa? Saj bi lahko kuhal na električnem kuhalniku, a so jutra tu zgoraj še vedno hladna, v začetku junija. Ponoči je bilo samo osem stopinj. Zdaj je, kar je, si rečeš in se malo podrgneš po stari češnji, ki je na pomlad tako bogato cvetela. Večkrat si jo gledal, kako se je odevala v belino, kako prevzetno je sijala v jutra, ko so ptice upevale novo pomlad, nova življenja. Prav smešen si bil, ko si stal tam pod krošnjo in dolgo gledal, kako se sonce bodikasto zariva skozi cvetove. In čakal si, da ti prvi cvet pade na obraz. Verjel si, da je to nežen poljub angela. Vse bolj si začel verjeti, da obstajajo sile, ki jih ne razumeš, a zanje veš, da so. Morda si zato izbral to samotno staro kmetijo, da bi se na njej našel, ker si v

betonskih minevnikih izgubljal smisel. Smola dni se ti je lepila na hrbet, leta so te zgrbančila, a v tebi je bil še nek plamen, ki mu je manjkalo kisika. Za trenutek zapreš oči in vidiš umirajočega bika. Prvič v življenju si videl umiranje take velike živali. Oči so se napele, neka čudna steklovina se je spremenila v sij, v nenavadno zloščenino. Mesar mu je nastavil puško na čelo, bik te je pa gledal. In takrat se ti je zdelo, da ti je rekel: »Mar res že moram, no ...« Najprej je klecnil na prednji nogi, potem je gledal in gledal, curek krvi je šel po čelu, se prelil na levo in bik je padel. Dve leti si ga krmil, prvič v življenju. Sosedje so se ti smejali, ker nisi vedel niti tega, da se žival krmi dvakrat na dan. Ti pa si na začetku kar naprej hodil v hlev in mu nosil svežo travo, pa spet seno, dokler bik ni začel odmetavati in prebirati. Pojma nisi imel, kako se zares dela na kmetiji. In ko si kosil s kosilnico, kar tako, brez pravega reda, malo v krog, malo poševno pa navzdol. Še dobro, da so sosedje imeli potrpljenje s teboj. Pomagali so ti spraviti seno, svetovali, kako ga suši, kako se ga pripravi, da ga potem lahko pride pobrati balirka. In tudi tega nisi vedel, kako se seno natrga iz bale. Vsega so te naučili v teh letih, vsega. Še pujsa si se naučil rediti, pa prav lepega si zredil, ker si hodil po krmila, nisi varčeval, ne. Zdaj si se najbrž prepričal, da je vse to le preveč zapleteno, da bi zares kmetoval na teh nekaj hektarih gorske zemlje, ki da samo eno košnjo in krompirja le za sprotno rabo. Ko je prišel na obisk prijatelj, ki se ukvarja s padalstvom, ti je natančno izmeril nadmorsko višino, 940 metrov. Nekaj knjig o kmetovanju si kupil, pa se je teorija ukvarjala zgolj s splošnimi pogoji, ne pa s kmetovanjem na tej višini. Ti pa si hotel dokazati, da

zmore znanost vse, da se vse najde v računalnikih in na medmrežju. Veliko informacij si nabral, poskusil to in ono, pa ni bilo napredka. Še celo breskev si zasadil ob gredici radiča. Pa je preživela štiri zime, celo cvetela je in eno leto spodobno obrodila, potem pa jo je mraz dotolkel. Paradižniki so bili zeleni še dolgo v september. Puščal si jih na oknu v kuhinji, da so vsaj malo zardeli – okusni so pa bili, ne tako kot tisti, ki ti jih je pripeljal prijatelj, ki se je preselil v Istro in tam kmetuje. Tam, tam, se zamišljaš in videvaš stare oljke in njega, kako ponosno nabira vrtnine in se zapreda v vegetarijansko hrano. Skušal te je prepričati, da bi tudi ti prešel na tak način prehranjevanja. Ne, in ne! Okus klobase, okus ocvirkov, okus natanko narezanega pršuta, ah! se ti blago zaslini v ustih. In spet padeš v spomin na dan, ko si ubil svojega edinega prašiča, ki si ga vzredil v življenju. Kakšen dan, decembrski, mrzel. In spet tisti mesar, ki je spil kozarec prašičje krvi, kar zajel jo je nekje iz trebušne votline, joj, joj, joj! te grabi osuplost, da se divje privzdigneš. Pes začuti tvoje nemirne miselne nihaje in se zdrzne. Nervozno zamaha z repom in se pretegne. Čas svilenih pravljic in slikanic je že zdavnaj odnihal na krilih ptic, ki so te zvale v senčnine onkraj tvojega strahu; kako si se bal gozda, ko si se vseljeval v to pokrajino. Kar naprej si preučeval sledi, poslušal šume in se oziral. Tvoji prvi sprehodi so bili ena sama mestna zakrknjenost. Navezal si se na starega lovca, ki ti je pravil svoje pripovedi. Skušal si v svoji pesniški domišljiji udomaćiti ta stari gon, pa ti nekako ni šlo ... Zdrznjeno si gledal, kako je lovec trebil ubitega srnjaka, nisi prenesel tistega razklanega trebuha, tistih mrtvih oči ... Nekaj noči se ti je

sanjalo, da srnjak hodi po tvoji odeji in za seboj vlači črevesje. Takrat si imel namen, da bi se preselil nazaj v mesto, pa je počasi ta mora odzvonila. Šele po kakšnem mesecu si spet sedel in napisal pesem. Verzi so se ti usipali skupaj s solzami v kavo ... *Praprot je rodila slino žalosti, ko si skočil v ogenj stare človeške strasti ... Smrček zarje je zavohal nemoč v darovanju in gozd je odpel z zvonovi rose. Smrkneš v junijsko svežino in se le premakneš naprej po zarobju, kjer so rodovi nametali kamenje, da je bil travnik bolj čist, bolj uporaben. Nekaj časa kar stojiš in gledaš kup kamenja, nad katerim se lokasto zvijajo veje šipka s svojim nežnimi cvetovi. Greš bližje in si ogleduješ sprepletanost bodljikavih vej. Čisto od blizu si ogleduješ cvet, pes pa teka ob kamenju in nekaj vohlja. Za trenutek se zdrzneš, ker se spomniš pripovedovanja starega lovca, prav na tem kupu naj bi se grel star gad, ki je tam že dolga leta. Odmakneš se in se miriš. Nasmehneš se in se zanežiš, ko pobožaš psa. Razumel je, da te je spet strah in se je stisnil ob tvoje noge; tako dobro ve, kaj se dogaja s teboj, tako dobro. Biserovina rose se polagoma raztaplja. Nameniš se po uhojeni poti do majhnega napajališča za srnjad globoko v gozdu. Rad si tam, ker te vleče k vsaki vodi; si pač domišljaš, da so bili tvoji predniki doma ob kakšnem jezeru. In ko si nekoliko raziskoval svoj rodovnik, si dognal, da je bilo res nekaj prednikov, ki so bili ob jezeru, dokler se niso pomeščanili. In ti bi zdaj rad bil kmet, šepneš v čisto zeleno zaveso mladega bukovja. Za trenutek opazuješ razsutek sonca skozi veje. Spotoma pogledaš še mah na skalah, kjer si enkrat poležaval s knjigo in je mimo prišla ena od vaščank – nabirala je zelišča. Naj-*

prej se te je ustrašila, potem pa sta vendar spregovorila nekaj besed. V vasi so menili, da se v tvoji glavi ne vrtijo vsa kolesca kot je treba, da si pač malo nor, ker si kupil majhno kmetijo v teh stišninah na planoti, kjer burja trga noči in zemlja komaj kaj da od sebe. Ob vodi se ustaviš. Pes stegne jezik in jo okuša. Kaže, da ni pretirano žejen. Nenadoma našpiči ušesa in se zagleda nekam v hrib. Morda ga je zmotila žival. Zdaj te ni več strah, ker te je lovec poučil, da se živali redkokdaj sprehajajo čez dan. Nekaj je že moralo biti, da je psa zmotilo. Umiril si se, pes je pa še kar mahal z repom in čisto malo je zacvilil. Zakaj pa to, te je začudilo. Pobožal si ga po glavi in ga vprašal, kaj da je. Pa je še kar cvilil in še bolj divje mahal z repom. In čez nekaj trenutkov si ugotovil, zakaj. Na stezi se je iz razredčene dopoldanske gozdne mrakobe prikazala ena od vaščank, mlada ženska, ki ti je včasih prinesla pecivo in sta govorila o knjigah; rada je brala. Runo jo je vedno vesel, zato je cvilil, zato. Zdaj je bevsknil. Pustil si ga, da je stekel proti Anici. Vzpel se je in se ji dobrikal. Tudi sam si šel bližje. Vprašaš jo:

»Kaj pa vi v gozdu?« glas se razlamlja. Neka zadrega te obliva.

»Nabiram cvetje za Marijo dol v kapelici. Lejte, našla sem lepe vejice šipkovih cvetov,« je pomahala z njimi. Zdaj si lahko videl, da ima roko orokavičeno z delavsko rokavico, najbrž zaradi trnja.

»Ja, malo prej sem občudoval grmovje nad skalami – tak kontrast ... kamenje in šipek, a ne. Koliko stvarem se bom še čudil tukaj,« rečeš in gledaš njen bleščav obraz, njeno mlado telo, izluščeno iz senc, posuto z drobirjem sonca.

»O, ja, veliko lepot je tukaj, veliko. No, se kaj oglasim, mudi se mi. Pridem kaj naokoli, saj je kaj novih knjig,« se je nasmehnila, pobožala psa in se odzibala v skrivnost senc.

»Se najdejo, se. No, kar pridite, bova vesela,« zateglo rečeš in se stisneš ob drhtenje psa. Sence so jo vzele vase. Tu in tam je še blisknilo sonce na njene zlate lase. Ostal sem kamen, ona je pa šipkov cvet, si domislil ...

MESEČINA

Roji zvezd se nizajo v ogrlico, ki si jo nadeva avgustovska noč. Od spodaj, od spodnjega soseda podiši pravkar pokošena otava. V rokah je še nekaj nemoči, ker sem popoldan prelagal debela bukova polena, nametana ob novi gozdni cesti, ki se je zajedla zgoraj pod breg, na vrhu katerega so se bleščale izprane skale. Suhi vrh, pomislim, zato mu najbrž tako pravijo, ker tam gor ni nikoli nič kaj dosti rastlo. Pred leti, me zaskeli spomin, pred leti ... Vzdihnem in se premaknem po stari vegasti sivi klopi, ki je vsa razpokana in ob vsakem premiku škripne. Moral bi si umisliti povsem novo. Kdo naj jo naredi? V vasi ni več mojstrov, stari Tine je to še znal, o, on. Vse je naredil, vse. Nič, zdaj greš v trgovino in kupiš. Zadnjič sem si že ogledoval eno, pa ... Kaj, stari stiskač sem, to bo. Za pivo v bifeju ni nič škoda, za novo klop ob vikendu, to pa ja, to je pa strošek. Včasih se resno vprašam, če ima še smisel, da hodim sem gor, hči se ne zmeni za ta podedovani domek, žena, ona ... Sin, ne, on je vpet v delo, njega zanimajo samo še projekti. Kako je zdaj že vse en sam projekt, že če greš po nakupih, je to en cel projekt. Še tale vikend, ta stara podedovana kmetija, stric in teta sta tu izdihala svojo trpečnost, je en sam projekt. Stric, naš Jože. Kakor da ga še sedaj vidim s starim konjem, kako prihaja dol iz gozda in ima na vozičku nekaj drv, teta Joži pa sloni ob ograji vrta, si obriše z rokavom smrkelj – ta njena prostaška navada, in potem dvigne glavo, si potisne staro, nacefrano ruto daleč nazaj, pokašlja in da stricu vedeti, da je zadovoljna, da je

srečno prišel iz gozda. Bala se je zanj, kako tudi ne, saj sta skupaj bila čez šestdeset let. Mlado jo je poročil, mlado, komaj dobrih osemnajst jih je imela, on pa dvajset. Na hitro je bilo vse skupaj, tako sta mi pravila. Kmetija je potrebovala novo gospodinjo, ker je mati Zina umrla in bi bili prašički brez oskrbe ... Morda sem zdaj malo ironičen, morda ... Dva otroka sta imela, oba sta v Argentini. No, še po pločevinko piva si stopim. Taka mesečina je nočoj, glej no ... Kako se vse vidi. Kdaj sem nazadnje takole gledal v noč, v tako mesečino. Ne spomnim se. Ah, kako paše, pivce ... Nagnem pločevinko in gledam, kako se mesečina ostro odbija od srebrnega traku na pločevinki. Kar smehlja se mi. Gledam drobno roso vlage na pločevini, čisto drobne kapljice se počasi združujejo v večje in se počasi zmuznejo do roba. Noč je topla, zato hitro izpuhtijo. V glavi mi zazvoni neka melodija, ki opeva mesečino. Naslonim se na topel zid in si jo zamrmram ... Potem me zajame slika tiste noči.

Tisti pozni avgust, prav tak čas. Stric Jože je na veliko sekal zgoraj v gozdu, prav pod Suhim vrhom. In v tistem letu sta dobila telefon. Še sam sem pomagal kopati jame za drogeve. Dol do vasi je dva kilometra, prvi spodnji sosed pa tudi ni tako blizu. Od tam so napeljali telefon. Kje je že to, osemdeseta leta, ko je v vasi še bila trgovina in gostilna in je vozil avtobus. No, pa je pozno popoldan vsa obupana poklicala teta Joži, da Jožeta ni, konja ni, da se je kaj zgodilo gor v gozdu, da motorke že cel popoldan ni slišati. Usedel sem se v avto in se na hitro odpravil gor. Večerilo se je že in sparina se je polagoma spreminjala v drobne meglice v globačah. Spotoma sem premišljal, kaj bi se lahko zgodilo. Je padel pod drevo?

Ga je kap? Ponavadi je okrog šestih prišel domov. Bil je zelo redoljuben, rad je imel svoj ritem. Ob sedmih je jedel in hkrati gledal poročila na televiziji. Včasih je kar odvrigel vilice, če so povedali kaj takega, da ga je ujezilo; predvsem so to bile novice o podražitvah ali pa kakšna vojna spet kje. In zato je bilo res čudno, da ga še ni bilo domov. Takrat še ni bilo te nove gozdne ceste, samo neroden kolovoz, komaj dober za konjsko vprego, pa še to le, kadar ni voda razdrila poti. Joži je cmihala za mizo in kar sproti ubijala muhe, ki so obletale hlebec kruha in narezan sir in salamo, pa pol litra vina se je zlatilo na mizi – čakala ga je z močno večerjo, čakala je svojega gozdarja. Cel avgust je napravljajl drva za prodajo. Vse je sam zvlekel s starim konjem dol do ceste. Drevesa je še vedno sam podiral in delal metrska polena. Res je bilo čudno, da se je zamudil v gozdu. Premišljal sem, kaj naj naredim. Stopil sem že do telefona, da bi poklical policijo. Pa sem si premislil, ker bi bile same sitnosti, zapisniki in takšne tečnosti. V trenutku sem se odločil, da grem sam gor. S seboj sem vzel vodo in limono, tako mi je svetovala Joži, če ga bom kje našel obnemoglega. Poznal sem njegova sekališča, saj sem mu občasno pomagal pri spraviu drv. Naučil me je, kako se podira drevje, kako se pravilno reže bukovina, kako se klesti. Joj, ko sem prvič podrl bukovo drevo srednje debeline, tam nekje štirideset centimetrov premera. Takrat pa je delal adrenalin, je. Naučil me je, kako narediš zasek, najdeš pravo smer in potem ... Kleče rineš motorko, gledaš in si napet. Zabijanje klinov in potem tisto hreščanje, tisti stok drevesa, ko umira. Preskakujem. Kako je torej bilo s tistim iskanjem, no! Vzel sem ročno svetilko iz avta, vodo, limono in žga-

nje, to se mi je zdelo bolj koristno kot vse drugo, pa še dve steklenici piva sem na hitro vrgel v majhen nahrbtnik. Teta Joži pa je vzela molek in molila in molila, prepognjena nad mizo. Videl sem, da ji solze kapljajo kar na salamo ... K sreči je bila prav taka mesečina kot nocoj. Svetil sem po tleh in iskal sledi konjskih kopit. Držal sem se teh sledi. S konjem je šel tudi zato, da mu je nesel opremo. Sledi so me peljale čisto do pod vrha. Skozi zredčeno drevje sem že videl skale in belkasta debela dreves. Mesečina je bila tisti večer res razsipna in svetla. Prejšnji dan je bila nevihta, zato je bilo ozračje tako oprano. In ko sem prišel izza grmovja, sem kar obstal. Zgoraj med skalami je bil konj. Natančno sem ga videl, kako se razsedlan mirno pase, kajti za skalami je bila manjša planotica, prepredena sicer z grmovjem, a je bilo še vedno dovolj paše. Mesečina je metala sence dol čez skale. Črn konj je tako čudno odseval v mesečini, tako čudno. Šel sem bližje. Konj me je zaslutil, dvignil je glavo in se prestopil. Cel se je obrnil proti meni in rezgetnil. Očitno me je zavohal. Domneval sem, da bi moral biti Jože v bližini, ampak ... Začel sem osvetljevati levo in desno in sem končno s snopom svetilke otipal podrto drevo in poleg sekire in nekaj rdečih klinov. Tam nekje bi moral biti. Stopil sem čez veje, da je kar škrtalo. Zdaj je konj še bolj hrznil. Ta hrup bi moral slišati tudi Jože. Nikjer ga nisem našel. Začelo me je skrbeti. Roka s svetilko se mi je tresla, da je snop svetlobe skakal po vejah in po kupu že narejenih drv. Šel sem naprej od debela in potem ... Med dvema debloma je na mahu ležal Jože. Pod glavo je imel nahrbtnik. Motorka je bila na panju, še ena sekira ob njej in dve plastični kantici, ena črna za

bencin in rumena za olje. Bal sem se najhujšega. Pritihotapil sem se blizu in videl, da je pod nahrbtnikom sedlo. Pravzaprav je tam na pol sedel. Obsvetil sem ga, do pasu je bil poln žagovine. Roki je imel prepleteni na trebuhu in videlo se je, da spokojno diha. O, madona, živ je, živ, sem si zašepetal. In na levi strani je bila prazna steklenica. Še nikoli ni nesel s seboj vina v gozd, če že, potem morda kakšno pivo. Vino je spil doma, ko je prišel iz gozda, vedno pol litra, vedno, vsak večer. Sklonil sem se nadenj in ugasnil svetilko. Kako lep je bil oblit z mesečino, tako srečen, tako sproščen, sicer naguban izmučen obraz se je v mesečini razlezel v mehko in poseben smehljaj, ki ga nikoli nisem videl na njem, nikoli prej. Malo sem vzdignil glas, ko sem ga spet poklical. Potem je le odprl oči, se zdravo pretegnil in nekajkrat zamežikal gor v mesečino. Čudil se je, da je že tema. Vzravnaval se je in se nakremžil. Vprašal sem ga, kako to, da ni šel ob uri domov. Pa se je samo nasmehnil in rekel, da je s seboj vzel liter »primorca« in da sta malo preveč govorila ... In da je podrl še zadnje drevo za letos pa da si je moral malo oplakniti žagovino v ustih. Potem da je malo legel, da bi si zrahljal hrbet, ker da ga boli. In so ga gozdne vile uspavale. Plesale da so tam okrog v belih oblekah in pele, on pa da je sladko spal. Počasi se je le prebujal. Ponudil sem mu pivo, ni ga maral, rade volje pa je spil nekaj vode z malo limone. Pomagal sem mu, da je nabral orodje in da sva priklicala konja, ki je klamavo kar sam prišel dol med grmovjem in skalami. Čisto počasi in previdno je prišel do mene in me ovohaval. Jože je imel še nekaj kruha v nahrbtniku in mi namignil, naj mu ga dam. Konj ga je z veseljem pomlel. Neroden sem bil pri

sedlanju. Jože se mi je smejal in mi pokazal, kako se naravna jermenje. Potem je navezal orodje na sedlo in sva se odpravila. Konj je šel pred nama, midva pa za njim. Vsake toliko se je mesečina odblesknila od sablje motorke. Srečno sva prišla domov. Joži je bila za mizo vsa omočena od solz z majhnim križcem v roki in brez rute – sivi lasje so se razlivali čez ramena in na njih je sijala mesečina ... Ah, mesečina ...

POMLADNA LUČ

Umita z molitvijo je sedla na majhno škripavo pručko in dolgo gledala gor v pajčevino, kjer se je zbiralo prgišče svetlobe. Trdi ožuljki na dlaneh so jo skeleli. Ni bila več vajena težkega dela, pa tudi ... Leta, leta, si je zašepetala v podbradje; tam ji je obtičal črn metulj izprane rute, ki jo je nosila že sem od pogreba, ko so Toneta odnesli gor, kjer veter ziblje duše umrlih. Če bi on še zmožgel, o ja. Zdaj bi bile na vrtu že gredice, bi bile. Še pred dvema letoma je sedel tamle za mizo in razvrščal škarniclje s semeni. Dolgo jih je obračal in gledal. Katerega je tudi privzdignil in prav po otroško poropotal s semenjem. Rad je pokleknil med gredice in negoval vrt. Še zdaj ga vidim, kako je ob večerih nosil težko zalivalcko in škropil vodo na vzniklo zelenjavo. Kako se je sonce biserilo v tistih kapljah, kako je zamahoval z močno roko in si požvižgoval. Ko je končal, je sedel na leseno klop v kotu vrta in si prižgal cigareto, pa še eno, dokler se ni nakašljaj in končno prišel v hišo. Tisto noč pa ... Moj Bog, moj Bog, je kriknilo v njej in jo stesnilo. Pa so mi rekli zdravniki, da morda pa ... Ni se izšlo. Bog ga je vzel gor k sebi, da zdaj tam skrbi za božje vrtove. In spet je padla v kratko molitev. Z dlanmi si je otrla nekaj drobne solzne pršnjave. Utrujenost je prešla. Vzdignila se je in si pripravila dopoldanski prigrizek: kos kruh in malo sira, pa pomarančo. Prigrizek je poplaknila s sokom. Potem je spet šla ven, da bi pogledala, koliko vrta mora še prekopati. V mislih si je delala načrte, kakšne gredice bo imela. Morda bi pa letos več solate, morda. Sama jo ne bom pojed-

la, če pa pridejo vnukinji in vnuk, no ja. Moja Anica jo tudi ima rada. Brane in Jan imata pa svoja vrtova, pa kakšna. Jan ima še večjega, pravo njivo. Nekaj se je prijelo njega, nekaj Tonetovega. Zadovoljno je gledala ptice, ki so oprezale za črvički. Marec, zadnje dni. Čez nekaj dni bo že april, no ... Potem bo vse lepo in prav. Obšla je vrt in se usedla na leseno klop. Pogledala je gor proti cerkvi, kjer je bilo tudi pokopališče. No, vidiš Tone, da bo vrt skopan, vidiš. Meni gre težko, veš. Anica pravi, da je srce malo oslabelo, pa ne toliko, kot sem mislila, veš. Bila sem pri njej v bolnici, kjer dela. Kako je tam vse čudno, saj sam veš, saj veš ... Ko sem hodila k tebi, moj Bog. No, pa me je Anica le prepričala, da sem šla k tistemu zdravniku za srce. Prijazen možakar. Po pravici mi je povedal, ko me je pregledoval in me z neko rečjo drgnil po prsih in po trebuhu. Ultrazvok, ja, ultrazvok rečejo tistemu. No, pa je potem možakar rekel, da je za mojo starost srce še v dobri formi, da sta prehlad in gripa pač malo ponagajala, da pa se bo srce okrepilo z zdravili in z zmernim delom. O ja, delam pa rada, to pa. No, to je bilo lani na pomlad. Pa misliš, da res kaj vedo. Ne vem, ne vem. Prej bi rekla, da je bilo šibko srce zaradi žalosti, ker si ti šel pred meseci, tisto jesen. Na pomlad si pa bil še med gredicami. Vidiš, pred tednom dni sem bila spet tam, pa je doktor rekel, da se je srce res popravilo. Kaj se ne bi, ko pa sem molila in Mariji vsako jutro prižigala sveče. Dopovedala sem si, da ne smem večno tarnati. Božja volja je bila takšna, da si se zgaral na njivah in v gozdu in se zastrupil s prekletim tobakom. Rekli so mi, da si imel zamašene žile, pa da te je srčna kap. Nič ni pomagalo, da ti je Anica kar naprej grozila. Ona že ve,

saj je višja medicinska sestra tam v bolnici. Tone, nič ne skrbi, vrt bo, dokler bom jaz zmogla. Če sem si lani želela, da bi šla gor k tebi, me pa letos vleče v življenje. Ne zameri mi tega. Glej, sam si rekel, da moram vleči naprej našo malo kmetijo. Kaj bi z njo. Njivo sem oddala, travnike pa sosed kosi. Sinova še gresta v gozd in ponaredita, kar je pač treba, pa nekaj drv je. No, meni se pa vrt smili, ta pa ja. Gredic bo manj, rož pa več. In zdaj zalivam kar iz pipe. Jaz ne morem nositi težke zalivalke. Popoldan bom prišla gor k tebi, ne skrbi. Vidiš, še jutri, pa bo vrt skopan. No, saj se je Brane ponudil, pa sem mu dopovedala, da nekaj moram početi. Vidiš, počasi mi le gre. Misli so ji presahnille. Nekaj časa je kar strmela v šilec zvonika, nad katerim se je zdaj ustavil en sam trebušast bel oblak. Stara lipa ob zvoniku je še vsa gola stezala veje in metala senco na belino cerkve. Vse je tako blizu, samo kakšnih petdeset metrov navzgor. Steza je pa strma, strma, je pomislila in si popravila ruto, ker je od juga potegnilo in podišalo po dimu. Sosed je kuril pograbljenne veje na robu travnika, kjer se začinja gozd. Dolg pas dima se je vlekel vse dol do studenca in do njiv. Nasmehnila se je in se razlezeno sprostila, ker ji je v spomin prihitela drobna slika. Naenkrat se je spet videla majhno deklico, ki se je zaganjala skozi dim, ko je oče kuril listje in veje po končanem pomladnem čiščenju. Videla se je, kako ji kiti vihrata, kako skače čez graben in hiti za dimom, ki ga je južni veter pripognil in ga stlačil nad njivo. Zakadila se je v belo zaveso in prišla na drugi strani ven vsa solzna in smrdeča. Ko je oče videl, kaj dela, je zakričal in ji ukazal, naj mu gre domov po vodo, ker da je žejen. Ampak dim jo je navduševal. Še nekajkrat se je

zapodila vanj. Domov je prišla vsa smrdeča. Mama jo je kregala. Njene jezne besede so letele za njo, ko je s steklenico vode stekla čez senožet in se spet zagnala skozi dim. Na robu travnika se je ustavila in gledala, kako oče dreza z vilami v ogenj. Ko se je veter obrnil, je tudi njega zagrnil steber dima, samo klobuk je gledal ven, samo klobuk ... ji je odplavala slika iz otroštva.

Spokojen dopoldanski predah se je razlomil s koraki, ki so drncali po slabi cesti iz gozda. Zasukala je glavo, da bi videla prišleka. No, tole bo pa Franc, osemdeset jih ima, pa še kar leze v gozd, s palico gre. Kolikokrat se je ustavil ob vrtu in klepetal s Tonetom, ko je trebil zelenjavo in plevel. Svojih gredic ni nikomur pustil, ne. Zame je odredil pas za rože pa konec. »Kako, se sončimo?« je Franc z debelim glasom odsopel in si predal palico v desnico. »Se, se. Malo sem štorkljala po vrtu. Pa bom že. Do sredine aprila bom že zmogla. Za setev je še prezgodaj tu zgoraj. Zemlja še ni ogreta, se mi zdi. Eni pa kar norijo, potem pa se čudijo, da se jim plevel zažene,« je rekla in si malo popustila vozal pod brado.

»Ja, jaz tudi še čakam, da se malo odteče in ogreje. Tistih nekaj gredic bova z Magdo že obrnila, ni hudič. Več pa ne rabim, meni ni do solate. Naj jo kar srnjaki jejo, meni bolj diši meso, to pa raste v gozdu. Samo kaj, ko pa slabo vidim in ne zadenem nič več. Hudič se je obesil na leta, hudič in mi zameglil vid. Taka je, taka. Pa grem še vedno v laze in pogledam, če se kaj pase. Zdi pa se mi, da me živali že imajo naštudiranega. Točno vejo, da nimam puške, pa se ti takole razkazujejo. Kaj hočemo, taka je,« je Franc prikimal in se odkašljajal.

»Kar nam je Bog namenil, to bomo dobili in to imamo. Ti nisi veren, tebi je za te stvari vseeno,« je skrhano rekla in priostrila pogled, da bi ga boljše videla, ker ji je sonce prečilo čez čelo in ji meglilo oči.

»Veren, veren, no ja ...« je premolknil. »K mašam res nisem hodil. Zamerili so se mi ti fajmoštri, ker so take stvari govoril čez mojega očeta, pa čezme tudi. Niso več taki časi, da bi se s politiko ukvarjal, nič več. Svoje stare kosti nosim na sonce, rad imam to pomladno luč, ta je zame Bog, ta,« je prikimal, si snel kapo in si obrisal potne kaplje, ki so visele na belih močnih obrveh in na obrobju las.

»Vidiš, jaz pa sem. Rodila sem se tu pod cerkvijo in že od otroštva me spremlja zvonjenje, pa pogrebi so šli zadaj za našo hišo. Zdaj ne več, ko je z druge strani speljana nova cesta, včasih pa so. No, pa sem nosila na oltar rože in molila. Ne boš verjel, za kar sem molila, vse sem dobila, res. Ko sem gledala za pokojnim, Bog mu daj v miru počivati, se je on takrat sukal okrog druge, še celo drva je njihovi družini pomagal narediti takrat. No, pa sem molila tam gor in sem si ga primolila. Na pomlad sva se pa vzela, saj veš, saj si bil na naši poroki. Le zdaj, ko je bil že bolan, ta pa ni bila uslišana, ne ...« je odkimala in spustila solzo v črno naročje.

»Ja, nič ne pomaga, vsi bomo na vrsti, vsi. No, se oglasim kaj, zdaj moram hitro domov, ker me pride vnukinja iskat. Spet imam kontrolo krvi. Tiste preklete tablete moram jesti za redčenje krvi. Kaj si bodo še ti zdravniki izmislili. Ne vem no, ni mi do zdravil, a me vsi silijo in silijo, pa moram. Grem, pa pridno obdelaj vrt, da bo tak kot je bil Tonetov, no,« je Franc zabrundal in se obr-

nil na ozko stezo, ki je šla vijugavo dol do studenca in naprej proti zaselku.

»Kar ustavi se, kar,« je pokimala in se obrnila spet proti cerkvi, kjer ni bilo več oblaka. Toplo sonce jo je ogrinjalo čez usločen hrbet in jo lenobilo. »Oh, ta pomladna luč,« je na glas zavzdihnila. Koliko jih še bo

B O J A N B I Z J A K

ZELENI VRTINCI

Ne vem, kako naj te imenujem. Za zdaj ostajava le na preži, v nekakšni nejasni odsotnosti, ki rahlo spominja na stanje po narkozi. Morda je to lebdenje posledica mehkega vetra, ki se zaganja sem čez poblaznelo reko; kako se peni, kako se zaganja čez robove in glasno kriči. Včasih je tako glasna, tako zelo, kakor da bi se lomile kosti časa v njej. Sinoči sem stal tam in jo gledal. Prav tam sem stal, na mostu, kjer sem še kot deček gledal bele pene in se bal, da me bo posrkalo. Reka, mar ti imenuješ svoje mrtvece, jih imenuješ? Ne, kajne da ne. Pustiva to. Stal sem tam in vdihoval vonj tvojih las. Dež jih je opral in jih razmetal čez oblost časa. Tvoje ustnice so naplavile mehak šepet. Kar sama si mi začela pripovedovati zgodbe, kar tako, v veter in bučanje reke. Koliko zgodb, koliko kristalov solz, ki so se vtkali v ogrlico onkraj vseh časov. Nič si nisem prizadeval, da bi te ustavil, prav nič. In ko si mi podala roko in me odpeljala naprej po novi asfaltni stezi, se mi je zdelo, da me vabiš v mehke sanje, kjer bo čas samo še kaplja na veji po dežju. Vedela si za moj strah, ki me je prijemal s trdimi kleščami, me grizel, me najedal, ampak potem si prišla ti z mehkim vzglavjem spanca. Skozi tulnino vetra so se zazibale zgodbe. Za trenutek sem se ustavil in gledal mlado zelenje obrečnih vrb. Kakšen lep ples v vetru. Potem se mi je zdelo, da sem končno zagledal tudi tvoj obraz, ki ga tako zavzeto skrivaš vsa ta leta, odkar se poznavata. Zakaj, zakaj!? Vem, ne boš odgovorila, ne boš. Ogrnila si se z zelenim šalom in mi namignila, naj greva naprej. Pa sva šla, vse gor do

drugega mostu, tam sva se obrnila in šla skozi mesto. Privolila si, da mi boš ponudila zgodbe, ko odkleneva vrata mojega doma. Prezračil sem stanovanje in se čudil tvoji prosojnosti. Nihala si med knjigami, nad posteljo, se ovijala okrog luči in potem si sedla v naslonjač. Tišina nama ni odgovarjala. Poiskal sem glasbo, ki si jo imela rada. In potem si mi začela pripovedovati zgodbo. Hotela si, da jo mirno in zbrano poslušam.

Deček in lastovke

Drobne kobilice so skakale po travnikih, ki so bili polni cvetja, nekako so si že opomogli od prve košnje. Paša se tu še ni začejala. Nad zaobljenimi vrhovi na severu so se kotile težke megle in se zalizale v gozdove, kjer so vile stražile pravljice. Deček je sedel v travi, brezbrizen in sanjajoč. Za trenutek se je ulegel in gledal nebo nad seboj. Premišljal je, kaj je zares tam zgoraj, tiste zvezde ponoči. Nekaj časa se je kar prepustil sanjarjenju. Potem je zagledal orla. Krožil je visoko zgoraj. Zamislil si je, kako imenitno bi bilo sedeti na hrbtu take ptice in se voziti nad pokrajino. Tako zelo si je to zamišljal, da je zares letel nad pokrajino. Videl je posamezne hiše, ceste, globače, škarpe, kupe kamenja, pašnike, kale. Mižal je in jadral, jadral ... Prebudilo ga je kričanje poštarja, ki je na dovozni poti klical, naj pride, ker ima neko pismo za očeta. In deček je stekel, da so kobilice odskakljale levo in desno. Zagotovo je katero tudi pomendral. Modro pismo z nekim uradnim žigom. Vedel je že, da so te modre ovojnice zelo pomembna reč. Poštar mu je zabičal, naj ga da mami, pa naj ga oče prebere, ko bo prišel iz službe.

Deček je za trdno obljubil, da bo poskrbel, da bo mama dobila pismo. Stekel je proti hiši, poskakoval je in oponašal skoke kobilic. Takrat še ni slutil, da mu bo tisto pismo spremenilo življenje. Mamo je našel v zasoparjeni kuhinji. Obrisala si je roki v ponošen predpasnik, prijela pismo in se skislobila v zaskrbljenost. Ona je že vedela ... Odložila ga je poleg radijskega sprejemnika. Nekaj časa je deček strmel v gumba na njem, kamor se je za trenutek ujelo dopoldansko sonce in se iskrivo odblikalo v soparo nad štedilnikom. Mama mu je rekla, naj kar še gre ven, da ga bo že poklicala, ko bo kosilo. In spet je šel med kobilice. Za trenutek so mu pozornost privabile kokoške; zaganjale so se za kobilicami in jih hlastaje jedle. Naveličal se je travnika. Klamavo se je zavlekel zadaj za hišo, kjer je bil smrekov gozd. Med skalami je naletel na kotanjo, zapolnjeno s smetmi. Te so ga vedno privlačevale. Razmetal je kup in se dokopal do svetlečega predmeta. Kaj je to? se je čudil. Vzel je kromirano škatlico v roke, jo obračal in gledal. Delovala je kot zrcalo, pa ni bila. Potem se je spomnil, da je to nekje že videl. Da, v stričevem avtomobilu, da. To je bil odslužen avtomobilski pepelnik, lep, kromiran, a s polomljenimi vratci. Notri je še bilo nekaj pepela in dva ogorka. Stresel ju je ven in otrkal pepel ob skalo. Šel je na jaso in se čudil, kakšne slike so na škatli, če jo zasučē. Smreke so se usločile, njegov obraz se je podaljšal. Igral se je s temi slikami. Tekal je do dreves in opazoval, kako se na površju kromirane površine spačijo. Tudi hiša se je spotegnila in zvila. Smejäl se je in se navduševal. Ulegel se je pod grm in gledal, kako so se veje nategnile. Gledal je svoje roke in prste, ki so postali lovčasti. Mamin glas ga je prepla-

šil. Jezno ga je klicala. Pritekel je do hiše. Mama ga je takoj zaslišala, kaj spet ima. Bala se je, da ne bi stikal po krajih, kjer se je še dalo dobiti kakšno bombo in še druge vojne ostaline. Enkrat je že prinesel domov star bajonet, drugič pa nekaj nabojev. Dovolila mu je, da je škatlico obdržal.

Popoldan je preždel na stopnici pred hišo in se prepustil avgustovskemu soncu, ki je prepodilo nekaj megel, nakotnih iz vlažnih jam v gozdu. Oče je z zobotrebcem v roki sedel malo naprej, dvakrat pošteno rignil, potem pa prav počasi odpiral pismo. Popravil si je nerodno in zamaščeno kapo, skrbno pregledal žig in datum, potem pa se polotil uradnega branja. Nenadoma je obstal in se zagledal v nebo, kjer so švigale lastovke. »Zgodaj se zbirajo,« je oče mrko rekel in še enkrat prebral uradno pismo. S kalnim pogledom je oplaknil dečka, povaljal zobotrebca po zobeh in trdo rekel: »V Ljubljano te bodo dali, v drugo šolo!« Deček si je objel kolena in s pogledom sledil hitremu letu lastovke. »Zakaj pa?« je deček le vprašal. Dolgo je bila samo tesnobna tišina. Oče je mlel in mlel tisti zobotrebca, da ga je povsem sploščil in ga končno izpljunil. »Ker bo tam boljše zate, v tistem zavodu. Boš videl, tam bo lepo,« je najbrž tolažil bolj sebe kot dečka. Deček se je zaklenil v molk. Vstal je in stekel za hišo. Iz žepa je potegnil odslužen avtomobilski pepelnik in čakal, da so čez nebo švignile lastovke. Gledal je spotegnjene hiteče črne pike in se kremžil. V glavi mu je zvonilo Ljubljana, Ljubljana, Ljubljana. In moje lastovke, kje bodo one, in kobilice ... in kokoške ...

In zdaj pričakuješ, da bom kapnil solzo v sočvetje dopoldneva, ki odmeva v neko pomlad. Ne bom, tokrat

ne. Ne speljуй me spet v čistost joka, v trzaje, kjer bom mladika v burji. Misliš, da sem že dokončno padel. Nisem, draga moja, nisem. Povabiš me ven, na polja, kjer vrane krakajo in nosijo svetlobo v temne sence. Morda sem se slabo izrazil, da bi vrane nosile svetlobo. Nisem več dorasel svoji pesniški muzi, to ti rad priznam. Na trenutke se mi zdi, da me pesmi zapuščajo. Počutim se kot prazno mravljišče. Besede so še vedno v meni in gomazijo čez usta, zato sem še vedno tako zgovoren s teboj. Ti pa zdaj molčiš in zažarevaš v zelenih odtenkih. Naročje se ti polni z nekimi oddaljenimi vzdih, ki so plapolali v silni strasti nastajanja novih zgodb. Mar misliš, da sem še vedno deček, ki skoraj bos teče po slabi makadamski cesti in preskakuje kamnite zidove, potem pa sede in ovohuje pelin. Ja, tam si ga pozabila, Za zidom med prsti menca grenak pelin, ki še dolgo ostaja v koži in se pomeša z vonjem sena, v katerega se je zarinil in poslušal tleskavico dežja. Pa veš, da včasih sanjam ulice, v katerih sem imel svoja pribežališča in sem se navajal na kavo. Kave, kave, kavice. Hodil sem med kavarnami in lokalčki in iskal odsev ženske. Dokler je nisem našel z razmazano šminko in s škarnicljem krompirčka, naslonjene na hladen železen steber. Opazoval sem jo, kako pijano je krompirček. Ni me pričakovala. Smehljaj ji je obvisel nad ugrizom in v očeh ji je blisknil ogenj, ki je požgal sočutje. Povabil sem jo na kavo, rekla mi je, da je odslovila svojo noro ljubezen in zdaj išče jazbino, kjer bo v miru zalizala rane. Nisva našla rešitve. Vsak s svojo samoto sva šla v sparjen dan, ki se je končal na bregu smrdljive reke, kjer sem gledal vrbe. Močile so svoje lase v vodi in sanjale vse tiste vzdih, ki so gnezdili

v spletiščih vej in se razodevali golobom, ki so navrtali nebo. In zdaj mi ti prinašaš besede tistih dni, ko so rjuhe dišale po zmešnjavi. Pozabljaš, da sem oživel nekega petka, ponovno oživel, res da samo za trenutek, in spet omahnil v črnine, tako prijetno mehke, da sem si jih želel in želel, še posebej takrat, ko je žeja žgala moja usta in so nemočne roke zaman plesale v modrikastem polmraku. Vprašanja so lebdela okrog mene in neka roka mi je obrisala misel, da je z mano konec. Ni, še ne, še dolgo ne, čeprav ti sediš tam in se mi smehljaš. Zdaj že vem, da imaš sestro, ki ni tako lepa kot si ti, še zdaleč ne. Ni mi treba pripovedovati, da je tvoja sestra neusmiljena in kruta, da je bila že od otroštva takšna, da te je cukala za kiti, da ti je kradla punčke in bombone. Morda me boš pripravila do tega, da bova šla popoldan na sprehod skozi naliv tujih solza. Saj vem, moja dokončnost bo tisti dan, ko bom uvel starec, komaj še dovolj močan, da ti bom zmozel reči, izgini. In če bi zdajle to rekel, kaj bi se zgodilo? Verjetno nič. Molčiš!? V zaprsje mi nalivaš ožganino, v nasmeh mi vtikaš drobne marjetice, s katerimi posuješ stopinje ptičev. Prejle sem gledal, kako si urejajo domovanja. Prizadevni so. Dokazujejo mi, da se življenje vendarle obnavlja. Čutim, da se tudi v meni, čutim ga. Kljub temu, da si ti tam vsa v zelenem in tečna. Nočem več tvojih zgodb. Pa se spet leno razpotegneš in mi sedeš v naročje. Nekaj novega je to zame. Zrcalo onkraj sobe se nama smeje in se spakuje. Prečrkoval sem svoje sanje, tudi prav! Vzel bi zvezek in napisal nove strani v dnevnik, pa se mi zdi, da bi se preveč ponavljal. Na nek način je pomlad zame vedno takšna, od takrat pa sploh, ko sem s kolesom šel po blatnih kolovozih in sem

gledal, kako žita odganjajo. Z neko čisto zaupljivostjo sem se predajal vetru in upanju. O, vem, bila si takrat z menoj, bila, dokler te ni zamenjal strah in si šla, ne da bi se zares poslovila. Včasih sanjam, da sem na zelenem mahu v gozdu in odganjam, ženem med veje, kamor se nabadajo mehki oblaki. Čutim tisto mehko in rast. Samotno je zgoraj v hladni modrini, kjer kapljajo ptice in s tenkimi glasovi kličejo v jeseni, tako težke in mračne, da jih nočem v najini bližini, nočem! Vem, da si ti doma v mrtvem listju, da se rada oblačiš v jesenske barve in potem ponosno stopaš med prve slane. Se spomniš tistih mrzlih prstov, ki grebejo po opustelem vrtu in zagrinjajo radič, se spomniš? Se spomniš jesenskega ognja, ki je komajda vzcvetel in potem poljubljal star kotel, v katerem se je kuhal obtolčen krompir za prašiča. Seveda se, kaj se ne bi. Takrat je svetlolaska plesala na oltarju neke zagledanosti. Pisma so me žgala v rokah, razglednica je obtičala za starim zrcalom, jaz pa sem v nov zvezek izpisal neko zamolčanost. Ti pa si potem le prišla. Plaho si potrkala na vrata in me vprašala, če ti skuham kavo. Najraje si jo pila iz stare obtolčene skodelice. Gledal sem te, kako se zvesto šobiš in kako jo srebaš. Še vročo. Potem si metala zgodbe in me zakopala v težko zimo, ki je valila sneg na prag in so mrzle sape raztegovale dolge noči. In vse se je stišalo, celo telefon je odpovedal, zunaj pa je bil snežni vihar. Sedel sem ob štedilniku in te jezno odslovil. Dovolj sem imel tvojih trpkih zgodb o prednikih, ki so nosili kamenje na kup in plenili grofovsko divjad. Mar misliš, da v meni ni nekaj tistega, nekaj njihovega, če hočeš. Je, a z leti odmira, tudi zaradi tistega petka, ko sem plaval skozi luči in pri-

plaval na to obalo. Nič ti ne bo pomagalo, če se boš kremžila, tako kot jaz v jutrih, ker me bega neki zdravniški izvid. Saj vem, številke in aparature in domneve, vem. Vse je le predstava za znanstvene domneve, vem. Če si me prišla tolažit, prav! Pomirjen sem, ker vidim, da si mi prinesla svetlobo pomladi in obljubo, da mi boš še dolgo zvesta, vsaj še trideset let. Z lahkoto te bom prenašal. Če že ne moreš brez mene, bo tako tudi prav. Obljubim ti, da bova popoldan šla dol do travnikov, kjer se svetloba razliva in se prislanja na prsi mrzle reke. Obtičal sem v vozlu, ki sem si ga sam zadrnil, vem. Zdaj se mi lahko smeješ, ker si vedela, da boš na ta način spet lahko prišla. Znaš me prelisičiti, znaš. O meni veš vse, prav vse, ti pa se zavijaš v skrivnosti. Šepet dreves je v tebi in včasih hrup reke, ki je razbrzdala moje misli. Pravični smeh me ogreje. Kako se znaš smejati, ker veš, da sem pajek v lastni mreži. Kako sem te odganjal, pa ni bilo prav, vem. Z rokami sem mahal in ti dopovedoval, da pojdi. Ah, z vrčki piva sem te hotel odgnati, pa si se vedno vrnila, sedla za mizo in me strmo gledala. Spominim se tistih juter, ko si sedela za mizo in me vlekla v vrtinec pozabe. Malo me pa le jezi to, da ne vem, kako ti je ime. Prav, greva zdajle ven in poglejva, če se je reka že kaj polegla. Stopam po obrežju. Reka se je že izčistila in je zdravo penasta, že malo zelena. Ti pa skočiš med valove, ne, ne, ne ... kriknem. In potem zakričiš nazaj: Pomladna melanholija sem! Zdaj veš. Še se bova shajala, tako kot si obljubil, še trideset let, adijo ... In bele roke se spremenijo v pene, zeleni vrtinci te jemljejo.